

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΘΕΟΔ. Α. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΟΥ. — Θεσσαλικά έντυπώσεις.
ΣΑΙΕΠΗΡ — Σοννέτο. — μετάφρ. Μ. Α. Φραγκούδη.
ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ. — Έρβερετ Σπένσερ.
ΕΡΒΕΡΤ ΣΠΕΝΣΕΡ. — Ή καλλονή τής ανθρωπίνης μορφής. — μετάφρ. Σ. Λοβέρδου.
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ. — Καλογρηά. — παραμύθι.
ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ. — Πάν. — Μυθιστόθηρα. — συνέχεια.
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ. — Σταγρινή Ζωή. — Οιδίπους.
ΚΙΜΩΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ. — Καλλιτεχνική Ζωή. — Οι χοροί τής Δέγναν.
ΧΑΡΙΤΩΝΟΣ ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΥ. — Αρχαιολογία. — Γερμανική σχολή.
ΟΡΑΚΟΠΟΥΛΑΣ. — Έπιστολαί εκ Κωνσταντινουπόλεως.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ — ΤΕΧΝΗ — ΕΠΙΣΤΗΜΗ — Θεαγένης Λειβαδάς. — Ο Φιλέας Λεμπέρτ περὶ νεελληνικῆς ποιήσεως. — Περί τῆς γενέσεως καὶ ἀρχῆς τῆς γλώσσης ὑπὸ Γ. Χατζιδάκι. — Νέα ποιήματα τοῦ Μωρεάς. — Γλωσσικὴ βίη ὑπὸ Α. Χ. Ζώη. — Θέατρον. — Ἐκθεαὶς Λεβιγιά. — Ἐπιστήμη. — Πινάκιδες. — Δημοσιεύματα. — Εἰκόνας: Ὁ Καπνιστὴς ὑπὸ Γ. Ίανωβίδου. — ἐκτὸς τοῦ κειμένου. — ἀπὸ τῆς ἐκθεσίου τοῦ Παργασσοῦ. — Έρβερετ Σπένσερ. — Συμπεφά ὑπὸ Σοφίας Λασκαρίδου. — ἀπὸ τῆς ἐκθεσίου τοῦ Παργασσοῦ. — Πέτρος Δοτὶ ὑπὸ Λεβὶ Δύμερ. — Θεαγένης Λειβαδάς.

ΤΙΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' ἐν ἔτος δρ. 25
" δι' ἔξ μην. " 13
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' ἐν ἔτος φρ. 25
" δι' ἔξ μην. " 13

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΑΘΗΝΑΙ, 35, ΟΔΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Αἱ ἐφημερίδαι λογίζονται ἀποδιδέ-
ναι ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου ἢ 15 Ἀ-
πριλίου.
Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέ-
φονται.
Ἐν τεύχος ἀποστέλλεται δωρεάν
ὡς δέγμα.
Ἀγγέλλεται πᾶν γένος βιβλίον, τοῦ
ὁποίου ἀποστέλλονται εἰς τὸ γρα-
φεῖον δύο ἀντίτυπα.

Ἐκαστον ἔτος τῶν «Παναθηναίων» ἀποτελοῦν δύο ὁγκώδεις καὶ πλουσίως εἰκονογραφημένοι τόμοι·
ΤΙΜΩΜΕΝΟΙ: Πολυτελῶς χρυσόδετοι φρ. χρ. 30 } ἐλεύθεροι ταχ. τελῶν
" Ἀπλῶς " " 28 }
" Χαρτόδετοι " " 25 }

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ αἱ τιμαὶ αὐταὶ εἰσδραχμαί.

— Πᾶσα αἰτησις πρὸς ἐγγραφήν συνοδεύεται ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς τραπεζ.
καὶ ταχ. ἐπιταγῇ.
πρὸς τὸν κ.

ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ

Διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35, Ἀθήνας.

ἢ πρὸς τὴν

ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΑΕΟΥΣ—ΑΘΗΝΑΣ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ τῶν «Παναθηναίων» εἰς ὅλην τὴν Ρωσσίαν ὁ κ. Ἀναστάσιος Μάλτος,
Ὁδησὸς rue Pouschkin № 70.

ΔΩΡΑ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»

	Τιμαὶ διὰ τὸ κοινόν	Τιμαὶ διὰ τὸν συνδρο- μητὰς μας
Βικέλα Δ. Λουκῆς Λάρας. Ἔκδοσις 4η πολυτελεστάτη εἰς μέγα 8ον μετὰ 75 εἰκόνων λαμπρῶν Θ. Ράλλη σελ. 240	Δρ. 6.	3.90
Δροσίνη Γ. Ἀμάραντα. Πρωῖνὰ ὄνειρα—Ἀγάπη—Στὰ ξένα—Ἀντίλαοι σελ. 160	2.50	1.30
Διηγῆματα Ἑλληνικά. Τόμος περιλαμβάνων 34 πρωτότυπα ἑλλην. διηγῆματα μετὰ τῶν εἰκόνων τῶν συγγραφέων Σελ. 530	» 4.	1.95
Χρυσόδετα	» 5.	2.95
Ξενοπούλου Γ. Στρατιωτικὰ Διηγῆματα. σελ. 117	» 1.	0.65
Παγανέλη Σ. Πέραν τοῦ Ἰσθμοῦ. Πελοποννησιακαὶ ἐντυπώσεις καὶ ἀναμνή- σεις μετ' εἰκόνων	» 3.	1.05
Πολίτου Ν. Κολόμβα. Διήγημα Προσπεύρου Μεριμὲ μετ' εἰκόνων	» 2.	1.05
Ταγκοπούλου Δ. τοῦ Νουμά. Φαινόμενα καὶ Πράγματα. 1900	» 2.	0.65
Ψυχάκη Ι. Τ' ὄνειρο τοῦ Γιαννίση 1897 σελ. 512	» 4.	1.30
Βικέλα Δ. Ἀπὸ Νικοπόλεως εἰς Ὀλυμπίαν. Ἐπιστολαὶ πρὸς φίλον 16ον σελ. 148	» 1.50	0.65
Γρηγοροβίου Φ. Ἀθηναῖς, ἱστορικὸν διήγημα. Μετάφρασις Σπ. Π. Λάμπρου 16ον	» 2.	0.65
Δὲ Ἀμίτση Ἐδμόνδου. Ἡ Κων/πολις μετ' εἰκόνων σελ. 408	» 3.	1.05
Καρολίδου Π. Ἱστορία τοῦ 10. αἰῶνος εἰς 3 τόμους	» 25.	13.
Παπαρρηγοπούλου Κ. Ἱστορ. Πραγματεῖαι	» 3.	0.65
Ραγκαβῆ Ἀλεξ. Ἀπομνημονεύματα. Τόμ. α'. 1894 16 σελ. 392	» 5.	1.30
» Τόμος β'. 1895. 16ον σελ. 475	» 5.	1.30
Πουλίου Χαρ. Ὀππελ Κ. Τὸ βιβλίον τῶν γονέων ἥτοι πρακτικὸς ὁδηγὸς περὶ ἀνατροφῆς τῶν παιδῶν. Μεταφρασθεὶς τὸ δεύτερον ἐκ τῆς τε- τάρτης διασκευασμένης ἐκδόσεως 1899. 8ον σελ. 480	» 5.	3.90
Γούδα Μ. Στοιχεῖα Πρακτικῆς Ναυτιλίας πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλλήνων ἐμπορο- πλοιαρχῶν καὶ τῶν ὑπαξιωματικῶν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ, τῇ ἐγκρί- σει τοῦ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν ὑπουργείου. Μετὰ πολλῶν σχημάτων 1899.	» 5.	1.95
Δημητριάδου Ρ. Γεωργικά, ἥτοι ποῖα τὰ μέσα πρὸς αὔξησιν τῆς παραγω- γῆς καὶ ἐπικερδῇ καλλιέργειαν σιτηρῶν, ἀμπέλου, σταφυδαμπέλου, κα- πνοῦ, λαχανικῶν κλπ. μετὰ 2 χρωματ. σελ. 222	» 3.	1.30
Δημητριάδου Ρ. Κτηνοτροφία. — Πρακτικὰ ζωοτεχνικῆς γνώσεως— Περὶ ἵππων καὶ ἡμιόνων—Περὶ βοῶν καὶ γαλακτοπαραγωγῆς—Περὶ προβάτων καὶ αἰγῶν—Περὶ χοίρων—Περὶ ὀρνίθων κλπ. — Γαλακτοκο- μικά—Τυροκομία—Βουτυροκομία	» 4.	2.60

— συνέχεια εἰς τρίτην σελίδα —

Προσέξτε εἰς τὴν τελευταίαν σελίδα τοῦ ἐξωφύλλου.

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ὅργανον τῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐκαστον τεύχος ἀποτελεῖται ἐκ 5 τυπογρα-
φικῶν φύλλων 8ον σχήματος.

Διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀναλύονται καὶ συζητοῦνται ἐν ἄρθροις εἰδικῶν δημοσιολόγων ἅπαντα
τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν ζητήματα, ὡς καὶ πᾶν δημοσίευμα ἐθνικῆς ὑποθέσεως.

Συνδρομὴ: Ἐσωτερικοῦ Δραχμαὶ 8
Ἐξωτερικοῦ Φράγκα 8

Τὰ μέλη τῆς Ἑταιρείας, καταβάλλοντα τὴν ἐτησίαν αὐτῶν συνδρομὴν πληρόνουσι τὸ ἥμισυ
τῆς συνδρομῆς.

Πᾶσα αἴτησις ἀπευθυντέον:

Κον. Πρόεδρον τῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ

Εἰς Ἀθήνας

Σχολαὶ

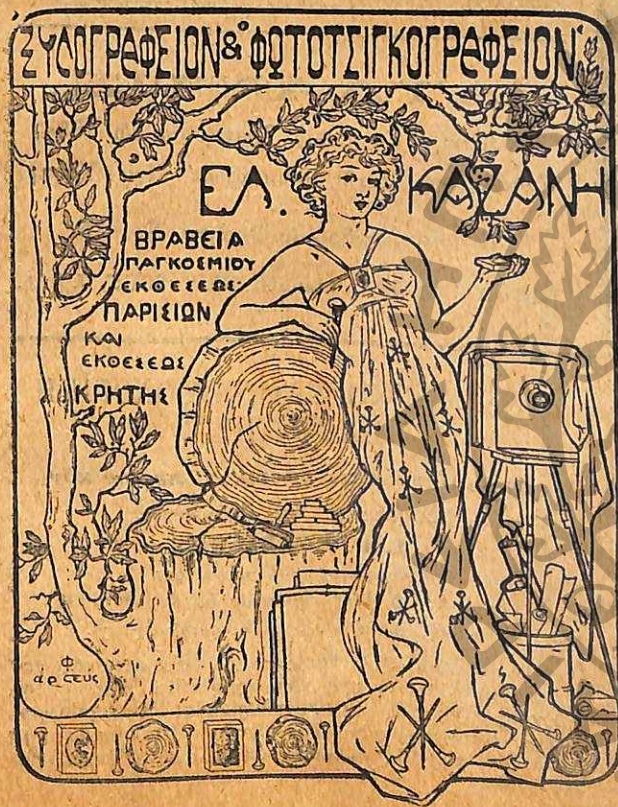
Προπαιδευτικὴ
Γεωργικὴ
Βιομηχανικὴ
Μεταλλευτικὴ
Μηχανουργικὴ
Ἐμπορικὴ
Ναυτικὴ

φοίτησις διετής.—δίδακτρα ἐτή-
σια δρ. 325-485. Διάρκεια μα-
θημάτων ἀπὸ 15 7)βρίου-15
Ἰουνίου.

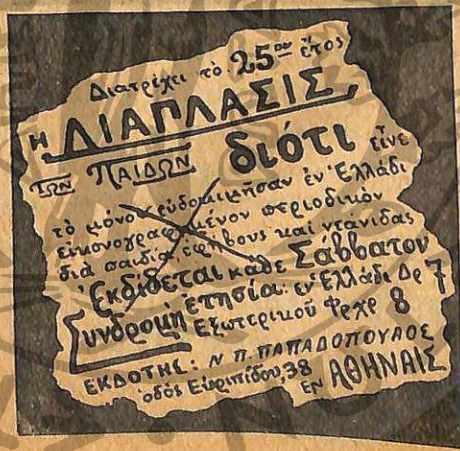
Οἰκοτροφεῖον Γαλλικόν· τροφεία ἐτήσια δρ. 1200.

Ἑσπερινὰ μαθήματα ξένων γλωσσῶν, μηνιαία δίδακτρα Δρ. 5.

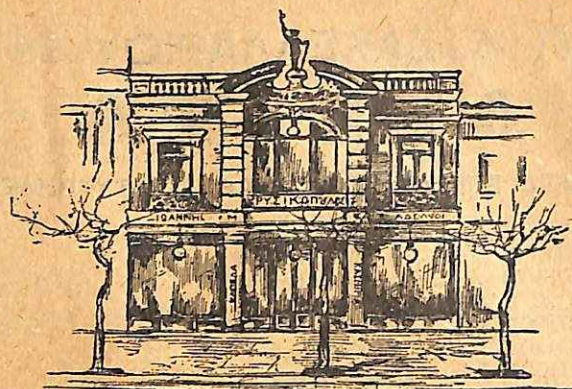
ΔΕΛΤΙΟΝ μηνιαῖον τῶν προσδωδ τῆς γεωργίας, βιομηχανίας κλπ. κυκλοφο-
ροῦν εἰς 12.500 ἀντίτυπα (συνδρομὴ ἐτησία δρ. 2.)

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ
ΤΑΠΕΤΣΑΡΙΑΣ & ΘΑΛΑΜΟΣΤΟΛΙΣΕΩΣ
ΡΟΔΟΛΦΟΥ ΒΑΒΕΚ
Ὁδὸς Σόλωνος 11 Ἀθήναι
ΕΠΙΠΛΩΣΕΙΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΡΥΘΜΩΝ
ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ ΚΕΝ-
ΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΕΤΑΣΜΑΤΩΝ
ΣΧΕΔΙΑ, ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΚΑΤΑ ΒΟΥΛΗΝ
Καλαϊσθησία—Κουψότης—Στερεότης

Ο ΤΙ ΝΕΟΝ
ΚΑΙ ΩΡΑΙΟΝ
ΔΙ' ΑΝΔΡΑΣ
ΣΤΟΥ
ΧΡΥΣΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΟ ΩΡΑΙΟΤΕΡΟΝ
ΤΟ ΠΛΟΥΣΙΩΤΕΡΟΝ
ΚΑΙ
ΕΥΘΗΝΟΤΕΡΟΝ
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Κεφάλαιον εταιρικόν 10.000.000. — Αποθεματικόν 4.700.000.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Βόλῳ, Σύρῳ, Καλάμαις, Ἀλεξανδρείᾳ, Χανίοις καὶ Ἡρακλείῳ Κρήτης.

Προεξοφλήσεις, εἰσπραξίς γραμματίων, προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων Τρεχ/νοι λ. σμοὶ ἡγγυημένοι, Φύλαξις χρεωγράφων, Ἑνοικίαισις χρηματοκιβωτίων εἰς ἰδιώτας.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ εἰς χρυσὸν ἢ τραπεζογραμμάτια:

3% εἰς πρώτην ζήτησιν. — 3 1/2% ἀπόδοσις μετὰ 6 μῆνας. — 4% μετὰ ἐν ἔτος. — 5% μετὰ δύο ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ λειτουργοῦν καθ' ἑκάστην, πρὸς 4%.

N. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ N. CONSTANTINIDES

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΗΣ

30 — Ὁδὸς Σταδίου — 30

ΑΓΓΛΙΚΑ ΥΦΑΣΜΑΤΑ Α. ΓΚΑΝΙΕΡ & ΣΑΣ

Εἰδικὸς κόπτης δι' ἐνδυμασίας Κυριῶν.

MARCHAND-TAILLEUR

30 — Rue de Stade — 30

ETOFFES ANGLAISES A. GAGNIÈRE & Co

Costumes-tailleur pour Dames.

ESTD. 1848.

THE GRESHAM LIFE ASSURANCE SOCIETY LIMITED

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ ΓΚΡΕΣΑΜ

ΕΔΡΑ: ST MILDRED'S HOUSE POULTRY, LONDON

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝῳ Τῷ 1848

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΔΙΑ Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ἑνεργητικὸν
Ἑτήσιον εἰσόδημα
Πληρωθέντα ποσὰ

Διό. Ἀγγλ.	Δραχ.
8,279,970	331,198,800
1,311,091	52,443,636
18,673,030	746,921,200

ΣΥΝΑΨΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

ΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΑ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

Ὡστε ὁ ἀσφαλιζόμενος νὰ εἶνε ἐν γνώσει τῶν ὁρῶν ὑφ' οὗς ἀσφαλίζεται.

Συμμετοχὴ τῶν ἀσφαλιζομένων κατὰ 90% εἰς τὰ κέρδη.

Ἰσφάλλεται ἰσόβιοι, μισθὰ, προικοδοτήσεις κτλ.

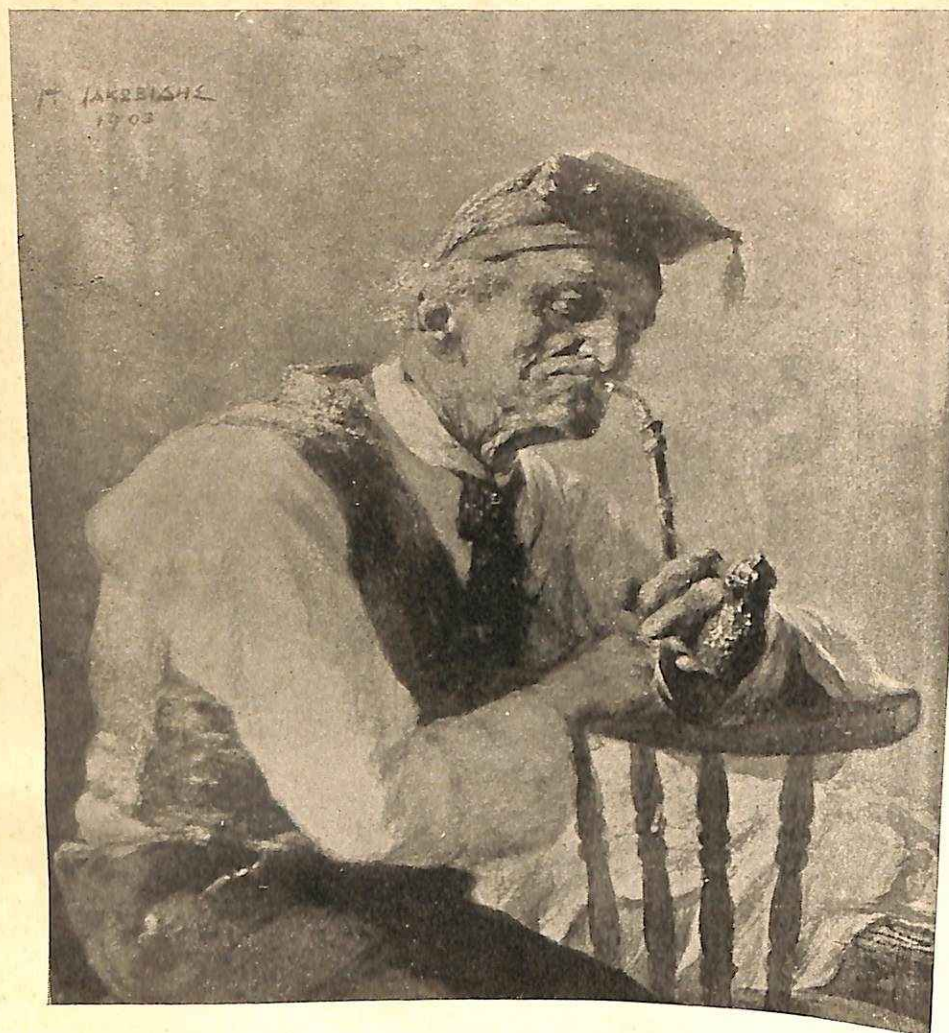
ὑποκατάστημα διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Κοραῆ 5.

Διευθυντὴς
Β. Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Νομικὸς Σύμβουλος
Δ. ΡΑΛΛΗΣ βουλευτὴς κλπ.

Τραπεζίτης τῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι: Η ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

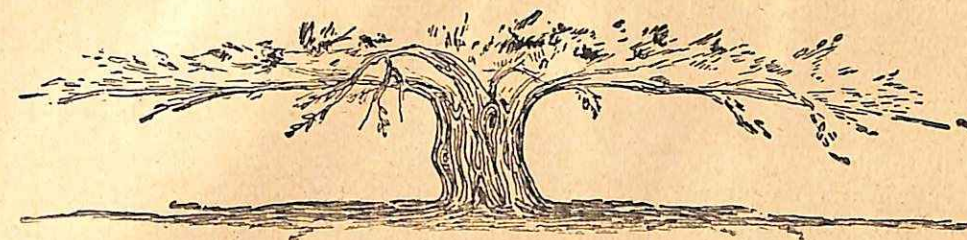

Ο ΚΑΠΝΙΣΤΗΣ

ΕΡΓΟΝ Γ. ΙΑΚΩΒΙΔΟΥ

Ἀπὸ τὴν "Ἐκθεσιν τοῦ Παριανοῦ.

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Δ'
15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1903

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ*

ΤΑ ΤΕΜΠΗ

Φεύγων ἐκ Λαρίσσης εἶχον κατὰ νοῦν νὰ μὴν ἀποπειραθῶ τὴν ἀπεικόνισιν τῶν Τεμπῶν. Ἀνέγνωσα ὅμως τὴν περιγραφὴν τοῦ Fallmerayer, τὸν ἔλαβον ὡς ἐπικούρον καὶ παρητήθη τῆς ιδέας ταύτης. Ὁ γερμανὸς συγγραφεὺς, ὁ παρουσιάσας τοὺς Ἕλληνας ὡς σλαυογεννήματα, δὲν ἠδυνήθη νὰ μυωπήσῃ ὡς πρὸς τὴν ἑλληνικὴν φύσιν. Τοὺς Ἕλληνας δὲν τοὺς εὗρεν ἴσως ὡς τοὺς ἐφρατίζετο. Αἱ ποικίλαι διασταυρώσεις τῶν φυλῶν διέφθειραν τὸν ἀρχαῖον τύπον καὶ παρήγαγον νέαν φυλὴν. Τοῦτο βεβαίως δὲν ἔβλαψε ταύτην. Τὸ νέον χυθὲν αἷμα ἀνεξωγόνησε τὴν μεγάλην φυλὴν, ἥτις ἔβαινε εἰς τὴν παρακμὴν της. Οἱ χρόνοι ὅμως καὶ αἱ βαρβαρικαὶ εἰσβολαὶ δὲν ἔχυσαν νὰ μεταβάλωσι τὴν ἑλληνικὴν φύσιν. Ἐμείνεν αὕτη ὅπως ἦτο καὶ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν οἱ γιγάντιοι βραχίονες τοῦ Διὸς, κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ πρὸς τοὺς Τιτᾶνας ἀγῶνος, διέρηξαν εἰς δύο τὸν ὄγκον τοῦ ὄρους, ἐσχημάτισαν τὸν Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν καὶ ἔδωσαν διέξοδον εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Πηνειοῦ. Ἡ φύσις τῆς Ἑλλάδος δὲν ἠλλάξεν ἔκτοτε. Ὁ αὐτὸς οὐρανὸς στεγάζει τὴν χώραν. ἡ αὐτὴ χάρις τὸν ἀγλαΐζει, ὁ αὐτὸς δὲ ἐνθουσιασμός καταλαμβάνει καὶ σήμερον καὶ αὐτὰς τὰς ξηρότερας καὶ πεζοτέρας ἀκόμη φύσεις.

Τὰ ἱερὰ Τέμπη ἔμειναν ἐκεῖ ἀμετάβλητα, διασώζοντα ἀκόμη καὶ τὸ ἀρχαῖον τῶν ὄνομα μεταξὺ τῶν περιοίκων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὀ-

βιδίου καὶ τοῦ Αἰλιανοῦ, ὅστις ἀπαραμίλλως εἰκόνισε τὴν εἰδυλῖακὴν καλλονὴν αὐτῶν, «ὅπου διαρρέουσι κοῦραι συχναὶ καὶ ἐπιρρεῖ νάματα ὑδάτων ψυχρῶν καὶ πιεῖν ἡδίστων· κατὰδουσι δὲ ὄρνιθες ἄλλος ἄλλῃ διεσπαρμένοι καὶ μάλιστα οἱ ἴμουσικοί, καὶ ἐστιῶσιν εὖ μάλα τὰς ἀκοάς, καὶ παραπέμπουσιν ἀπόνως καὶ σὺν ἡδονῇ διὰ τοῦ μέλους τῶν κάματον τῶν παριόντων ἀφανίσαντες».

Ἀπὸ τῆς περιγραφῆς ταύτης ἀφαιρέσατε τὸν ἀρχαῖον μανδῦαν καὶ ἔχετε τὴν αὐτὴν ἀμετάβλητον εἰκόνα τῶν Τεμπῶν. Ἐκεῖ ἀκόμη αἰωνόβιοι παμμέγιστοι, βαθύσχοι κατὰ χιλιάδας φρόμεναι πλάτανοι ἀναδύουσιν ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων. Πρὸς τὰς πλατάνους δὲ ταύτας ἀμιλλώμεναι, λέγει ὁ Fallmerayer, βλαστάνουσιν ἐν τῇ κοιλάδι ἡ τερέβινθος, ἡ ροιὰ, ὁ ἱσμός, ἡ μελία, ἡ ἰτέα, ἡ δρὺς, ἡ πρίνος, ἡ κότινος, ἡ δαφνοκέρασος καὶ τέλος ἡ Πηνειὺς δάφνη, αἵτινα κατακοσμοῦσι τὴν κοιλάδα δι' ἀμαράντου χλωρότητος καὶ περιβαλλόμενα ὑπὸ οἰνάδος καὶ κληματίδος σχηματίζουσιν ἀδιαπέραστον εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας σκιὰδα, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ὁ εὐρὺς ποταμὸς, πολλαχοῦ κεκαλυμμένος ἀπὸ τὴν σφριγῶσαν βλάστησιν, προκυλινδεῖ τὸ ἥρεμον αὐτοῦ ρεῦμα.

Καὶ αἱ μὲν πλάτανοι τὸν χειμῶνα ἀποβάλλουσι τὸν ἐκ τῶν φύλλων κόσμον, ἀλλὰ τὰ λοιπὰ ἀειθαλῆ δένδρα καὶ αἱ εὐδοσίαν ἀποπνεύουσαι λόχμαι διατηροῦσι τὴν ἐντύπωσιν αἰωνίου ἐν τῇ κοιλάδι ἔαρος.

Ἀντὶ πάσης ἄλλης προσωπικῆς ἐντύπωσης,

* Παναθήναια Τόμ. Ε'. σ. 226. Τόμ. ΣΤ. σ. 559.

ἥτις θὰ ἦτο ὥρᾳ καὶ ἑστερημένη τῆς πη-
τικῆς χάριτος τοῦ γερμανοῦ συγγραφέως, ἔλα-
βον ἐκ τῶν ἐντυπώσεων ἐκείνας, τὰς ὁποίας
τόσον προχείρους ἔχω, ἵνα κοσμήσω τὰς ἀ-
χρούς ταύτας ἐντυπώσεις μου. Εἶνε θαυμα-
σία ὄντως ἡ βλάστησις, ἀλλὰ θαυμασιωτέρα
αὐτῆς εἶνε ἡ ἐν τῷ στενῷ ἀφθονία τῶν πη-
γαίων ὑδάτων, ἅτινα ἀπροσδοκῆτως ἀναβλύ-
ζουσιν ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ διαβήτου ἢ τοῦ
παρκαμένου βράχου ἢ ἐκ τῆς ρίζης τῶν πλα-
τάνων καταρρέοντα καθαρὰ ὡς ἁδάμαντες, καὶ
κατάψυχα ὡς οὐδαμοῦ ἄλλου, εἰς τὸν παραρ-
ρέοντα Πηγελίον· μεταξὺ τῶν βρυωδῶν ὀχθῶν
τῶν ρυακίων διαφαίνεται μέσῳ τῶν διαυγῶν
ὑδάτων ἡ κατάλευκος, ἡ μαρμαρώδης κοίτη αὐ-
τῶν. Ὅποῖος πλοῦτος, ὁποία δροσερότης παρέρ-
χεται ἐνταῦθα ἄχρηστος καὶ ἀφανής! Καὶ ἐν
μὲν τῇ Ὅσση ἐπὶ τῆς ὁποίας φέρει ἡ ὁδός, πα-
ρατηροῦνται ἀειθαλεῖς νάπαι κατάρρουντι καὶ
ἀνθοστόλιστοι, ἐν ᾧ ἡ πλευρὰ τοῦ Ὀλύμπου
καθ' ἅπασαν τὴν ἔκτασιν τῆς κοιλάδος κατα-
πίπτει ἀπότομος καὶ ὡς δι' ἀνθρωπίνης χει-
ρὸς διαπρισθεῖσα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, ἀλλ' οὐχὶ
παντοῦ ἑστερημένη τοῦ ἐκ τῆς βλαστήσεως
κόσμου.

Οὕτω βαίνει ἡ ὁδός, εἰς μὲν τὴν εἴσοδον
 χαμαλή, βαθμηδὸν δ' ἀνέροχεται καὶ φθάνει
 τὸ μέσον τοῦ αὐλῶνος εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον.
 Ἐκεῖθεν νέα σκηνογραφία διανοίγεται εἰς τὰ
 ὄμματά τοῦ ὁδίου. Αἱ πλευραὶ τοῦ Ὀλύμπου
 καὶ τῆς Ὅσσης κολοσσιαῖαι ἀντικρύζουσιν ἀλ-
 λήλας· τὸ εἰδυλλιακὸν δὲ ἐκλείπει καὶ ἀγρία
 καταπλήσσουσα θεῶ ἄλλα αἰσθητά καὶ ἄλλας
 ἐντυπώσεις γεννᾷ. Δὲν κρυφολαοῦν πλέον ἐδῶ
 τὰ πτηνά, οὐδὲ διηγοῦνται αἱ ἀγριοβιολέται
 «εὐωδιασμένα παραμύθια πρὸς ἀλλήλας» κατὰ
 τὴν ποιητικὴν ἔκφρασιν τοῦ Χάϊνε.

Ἐδὼ πνοαὶ ψυχραὶ διασεύουσι τὰς πεύκας
καὶ τὰς ἐλάτας, αἱ ὁποῖαι περιστέφουσι τὰς
ἀγρίας πλευρᾶς τῶν δύο ἐριζόντων ὄρεων. Νέφη
καλύπτουν τὰς κορυφὰς αὐτῶν καὶ χάσμα σκο-
τεινὸν καὶ βαθὺ διακρίνεται ὑψηλά. ἔνθα ὁ
μακρόπτερος τοῦ Διὸς ἀέτος περιύπταται. Διὰ
μέσου τοῦ στενοῦ διακρίνεται τὸ ἐκ τῆς Θεσ-
σαλίας πανόραμα. Κατάφυτοι λειμῶνες, λόφοι,
πράσινα δάση πυκνά, ἀργυραὶ ταϊνίαι ρυακίων,
χωρία ἐρυθροκέραμα ἀναρριχώμενα ἐπὶ τῶν
πλευρῶν τῶν βουνῶν, ναῖσχοι λευκοὶ καὶ ἤρε-
μοι, ὡς μεδιάματα βρεφῶν, ποίμνια βόσκοντα,
νησίδες σμαράγδιναι τοῦ Πηνειοῦ, ἀποτελοῦσι
ποικίλα συμπλέγματα ὀνειρώδους καλλονῆς,
φανταστικῶν συνδυασμῶν, ποιητικῶν εἰκόνων

τὰς ὁποίας μόνον ποιητής, ζωγράφος καὶ μου-
σουργὸς ἐν ταυτῷ ἀναμειγνύων τὰ τρία ταῦτα
στοιχεῖα τῆς τέχνης, μὲ στίχους, μὲ χρώματα,
μὲ ἁρμονίαν δύναται ν' ἀποτυπώσῃ, καὶ νὰ ἀνα-
παραστήσῃ ὅλην ἐκείνην τὴν μαγεῖαν τὴν δια-
πλουμένην ἐκεῖ, τὴν λουομένην ἀπὸ τὸν ὥραιό-
τερον ἥλιον, τὴν δροσιζομένην ἀπὸ τὰς λεπτο-
τερας αὔρας, τὴν βρεχομένην ἀπὸ τὸν μᾶλλον
ἀργυροδίνην ποταμὸν τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὰς
ὄχθας τοῦ ὁποίου φύεται ἀκόμη ἡ δάφνη,
βρεχομένη ἀπὸ τὰ ὕδατα, ὅπως τὴν ἡμέραν
καθ' ἣν φεύγουσα τὸν ἔρωτα τοῦ Ἀπόλλωνος
μετεμορφώθη εἰς δένδρον καὶ στέφει σήμερον
μὲ τοὺς κλάδους του τὰς κόμας τῶν νικητῶν
καὶ τῶν ῥαφιδῶν.

Τὰ ἀτελεύτητα ταῦτα γραφικὰ θέλγητρα ἀνα-
φαινόμενα εἰς πᾶν βῆμα ἐκβακχεύουσι τὰς
αἰσθήσεις, καὶ ἀρχίζει τις νὰ αἰσθάνεται διατι-
ἐπὶ τῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους ἐκείνου ἔστησαν
τὸν θρόνον τῶν θεῶν τῶν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλλη-
νες, εἰς δὲ τὰς ἀγρίας χαράδρας παρὰ τὰς κε-
λαρυζούσας κρήνας, ἐντὸς τῶν δασῶν τῶν ἐλα-
των ἔτοποθέτησαν τὰς Μούσας καὶ κατέστη-
σαν τὸ ἀπροσπέλαστον εἰς κάλλος καὶ εἰς με-
γαλοπρέπειαν ὄρος, τὸ ἐνδιαίτημα ὅλων τῶν
προσωποποιηθεισῶν δυνάμεων τῆς φύσεως εἰς
τὰ ὀνόματα τῶν Θεῶν καὶ τῶν Θεαινῶν τῶν

Ἡ ἐντύπωσις ἡ παραχθεῖσα ἐκ τοῦ οὐροῦ ἐκείνου εἰς τοὺς ποιητικοὺς κατοίκους τῆς Θεσσαλίας ἦτο τοιαύτη, ὥστε τὸ ὄνομά του καλεῖται ἕτερα ὄρη τῆς Βιθυνίας καὶ τῆς Πελοποννήσου ἔδωσαν καὶ ἐξ ἐνθουσιασμοῦ καὶ λατρείας μετέφερον ἐκ νέου τοὺς Θεοὺς των εἰς τὰς νέας χώρας αἷς κατόκησαν οἱ ἀποσπασθέντες τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος πρῶτοι κάτοικοι αὐτῆς. Τὸν θρησκευτικὸν τοῦτον ἐνθουσιασμόν τὸν μετέδωσαν παντοῦ τῆς Ἑλλάδος ἡ δὲ ἑλληνικὴ φαντασία καλλιτεχνικῶς πλέον διέπλασε τοὺς θεοὺς τῆς, ἀφαιρέσασα πᾶν τὸ ἄγριον καὶ τερατωδὲς τῶν πρώτων χρόνων καὶ πλησιάζουσα τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν θεότητα. Ἐκ τῆς προσεγγίσεως ταύτης διεσπάρησαν τόσοι μῦθοι ἐρώτων τῶν ἀθανάτων πρὸς τὰς λυγρὰς νεάνιδας, αἵτινες εἰς τὰς πεδιάδας πλανώμεναι καὶ παρὰ τοὺς ποταμοὺς βρέχουσαι τὰ σφυρὰ τῶν εὐπλάστων ποδῶν των, ἑξήπτον ἔρωτας εἰς τὰ στήθη τῶν κατοίκων τοῦ Ὀλύμπου, οἵτινες διὰ τὰ ἀπολαύσωσι τὰ ἀντικείμενα ταῦτα τῆς λατρείας των, ἠναγκάζοντο νὰ μεταβάλλωνται πότε εἰς αὐρούς καὶ πότε εἰς κύκνους.

Εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ διερχομένου τὴν κοι-

λάδῳ ἐκείνῃν ὅλοι αὐτοὶ οἱ μῦθοι τῶν ἐκτοπι-
σθέντων θεῶν ἐπανέρχονται· ὁ Ὅμηρος καὶ
Ἡσίοδος ἀναζῇ. Ἡ ἐκ τῶν καλλωνῶν τῆς πέ-
ριξ βλαστήσεως καὶ ἡ ἐκ τῆς θέας τοῦ Ὀλύμ-
που ἐντύπωσις εἶνε τοιαύτη, ὥστε πωροσθηρεῖ
ὁ ὁδοιπόρος, καὶ ἐν τῇ ῥίμβῃ του βλέπει τὰ
ξανθὰ φαντάσματα τοῦ μυθολογικοῦ κόσμου
περιϋπτάμενα ἐκεῖ καὶ ἐκλαμβάνει τὸν μόρμι-
νον τῶν υδάτων καὶ τῶν φύλλων τὸν ψύδρον
ὡς φιδόγγους τῶν Μουσῶν, ἐρχομένους ἀπὸ
τὰς δασοφύτους ἐκείνας ῥάχεις, ἐνθα ἐπλάνη-
σαν ποτὲ τοῖς οοδολεύουσιν αὐτῶν πόδας

Μὲ τοιαύτας ἐντυπώσεις ἔχοντες πληρω-
 μένας τὰς κεφαλὰς μας κατερχόμεθα πρὸς τὴν
 Λάριссαν. Οἱ σημερινοὶ καιροὶ ἐξηφανίζοντο
 ὁ ἥλιος τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔδυνε· αἱ μακρὰν
 διακρινόμεναι χαράδρες περικαλύπτοντο ἀπὸ
 δαπάνιον λεπτότατον πέπλον ἀγλῦος, ὅστις
 καθίστα μυστηριωδέστερον τὸ θελκτικὸν θέαμα.
 Πρὸς τὰς πλευρὰς τῶν βουνῶν ἐπυκνοῦτο τὸ
 ἀμφίβολον φῶς τῆς δυσουσης ἡμέρας, ἐν ᾧ αἱ
 χιονώδεις κορυφαὶ ἀπῆστροπτον ἀναιδανίμε-
 ναι ὡς παμμεγίστοι σιλιβαδάμαντες. Ἡ ὥρα,
 ἡ ἡρεμία, αἱ θωπεΐαι τῆς αὔρας συνετέλουν
 εἰς τὸ νὰ ἐξάπτουν πλεῖστον τὴν φαντασίαν

μας, ὅτε ἀπὸ τὴν κορυφὴν ὑπεγειρομένον λο-
φίσκον, ὡς διὰ τὴν ἐξαφανίση ὅλον τὸν φαν-
ταστικὸν ἐκείνον κόσμον, ἡκούσθη στεναγμὸς
φλογέρας καὶ ἔπειτα γλυκεῖα φωνὴ φερομένη
μέχρως ἡμῶν ὡς μεγαχολικὸν παράπονον:

«Κλαῖνε τὰ δένδρα, κλαῖνε, κλαῖνε τὰ κλαριά,
Κλαῖνε καὶ τὰ λημέρια ποῦ λημέριαζαν,
Κλαῖνε τὰ μοροπάτια ποῦ περπάταγαν,
Κλαῖνε καὶ ἡ βουσοῦλς μὲ τὸ κορδὸ νερό.

Οἱ ἵπποι μας ἐπροχώρουν καὶ δὲν ἄφινον
 νὰ ἀκούσωμεν τὴν συνέχειαν τοῦ ἔσματος.
 Ἀλλὰ οἱ ἁρμονικοὶ ἐκεῖνοι στεναγμοὶ μᾶς ἐ-
 φαίνοντο ὡς τὸ μελαγχολικὸν παράπονον τῆς
 φύσεως, διότι ἔφυγεν ἐκεῖθεν ὁ κόσμος τὸν
 ὁποῖον ἔψαλεν ὁ Ὅμηρος καὶ ἐλάτρευσεν ὁ
 μεγαλείτερος λαὸς τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Ὅταν εἰσῆλθομεν εἰς τὴν Ἀδρίαν, ἦτο πλέον νύξ. Ἡ πόλις ἐκοιμᾶτο. Ἡσυχία νεκρώσιμος ἐκυριαρχεῖ παντοῦ· μόνον οἱ πελαργοὶ ἐκροτάλιζον ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν μιναρέδων καὶ δύο κοιμώμενοι Ἀθίγγανοι ἔρεγχον ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου.

ΘΕΟΔ. Α. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

ΑΠ' ΤΑ ΣΟΝΝΕΤΑ ΤΟΥ ΣΑΙΕΠΗΡ

XLVI

Τὸ μάτι μου εἶνε κι' ἡ καρδιά σὲ πόλεμο μεγάλο
 πῶς νὰ μοιράσουν τὴν καλὴ τῆς ὡμορφίας σου θέα,
 τὸ μάτι θέλει ἀπ' τὴν καρδιά νὰ φράξῃ τὴν ὥραία
 εἰκόνα σου, μὰ κι' ἡ καρδιά τὸ ἴδιο ζητᾷ ἀπὸ τ' ἄλλο.

Κ' ὑπερασπίζει· ἡ καρδιὰ καὶ ἑλπει στὰ παλάτια
 πῶς στὰ δικά της βρῖσκεσαι — ποῦ κρυσταλλίνα μάτια
 τέτοιον κρυψιδῶνα δὲν περνοῦν — μὰ κεῖνο πάλι ἀνοιγέται
 καὶ ἑλπει πῶς μέσα του ἡ θωροὶά ἢ ὠμομορφὴ σου κλειέται.

Καὶ γὰρ ὃ ἀποφασίσουντε καλοῦνται δικαστάδες
οἱ λογισμοί, καὶ ὀρίζουντε σοφὰ σὲ δυνά ἀράδες
τὸ μέρος ποῦντε τοῦ ματιοῦ καὶ τῆς καρδιᾶς τὸ μέρος.

Κὶ εἶπανε· ἄς εἴη τοῦ ματιοῦ δικό του τὸ κορμὶ σου
— κορμὶ χιονάτο — κι' ἡ καρδιά ἄς ἔχη τὴ χρυσῇ σου
καρδοῦλα, ποῦ ἐφώλιασε σ' αὐτὴ γιὰ μένα ὁ Ἕως!

Μ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

ΕΡΒΕΡΤ ΣΠΕΝΣΕΡ

Μέγα πένθος διὰ τὴν σκεπτομένην ἀνθρωπότητα ἐσημείωσαν αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τοῦ λήγοντος ἔτους. Μαζὶ μὲ τὴν βρετανικὴν πατριδα, ἡ μεγάλη ὑφήλιος πατρὶς τῆς σκέψεως θρηνεῖ τὸ ἔνδοξον βασίλευμα ἑνὸς ἥρωος, τοῦ ὁποίου ἡ διάνοια κατέκτησε μὲ τόσῃν εὐρύτητι καὶ τόσῃν ἐλευθερίᾳ καὶ τόσῃν δυνάμει τὴν φύσιν καὶ τὸν ἀνθρώπον, εἰς τὰς ἡμέρας μας. Καὶ μὲ τὴν πολιάν, τὴν ἀριστοκρατικὴν αὐτὴν μορφήν τοῦ προεσβύτου, τὴν ἀντανακλῶσαν ὅλην τὴν γλυκύτητα καὶ τὸ φῶς τῶν μεγάλων εὐγενείων καὶ ἡ ὁποία ἀπεσβέσθη ἔξαφνα μὲ τὸ θλιβερόν ἀλλ' ὑπέροχον σβύσιμον τῶν μεγάλων λαμπάδων τῆς ζωῆς, καὶ τι ἀπὸ τὴν ψυχὴν τῆς ἀνθρωπότητος φαίνεται ὡς νὰ βυθίζεται καὶ νὰ ἔξαφανίζεται εἰς τὸ μηδέν, καὶ τὸ πένθος ποῦ ἀπλώνεται τριγύρω, ὁμοιάζει μὲ τὸ πένθος, ποῦ σκεπάζει τὴν φύσιν εἰς τὴν μελαγχολικὴν στιγμὴν τῶν βασιλευμάτων.

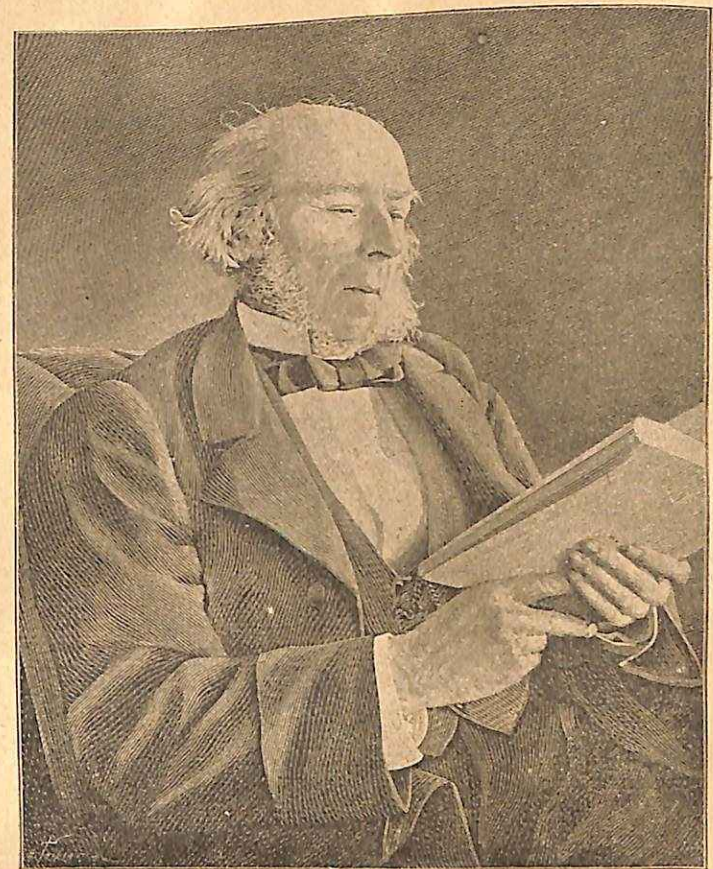
Ὁ μέγας βρετανὸς φιλόσοφος δὲν ὑπάρχει πλέον μεταξύ μας. Οἱ κραταιοὶ καὶ ἀδέκαστοι νόμοι τῆς ζωῆς, ἡ μελέτη καὶ ἔρευνα τῶν ὁποίων ὑπῆρξε τὸ ἔργον ὅλης τῆς ἐντόνου καὶ ἰσχυρᾶς ζωῆς, ἐπετέλεσαν ἀεγχοὶ καὶ σκληροὶ τὸ ἔργον τῶν ἐπὶ τοῦ μεγάλου ἔρευνητοῦ τῶν μυστηρίων τῶν, καὶ ἡ ζωὴ ἐπρόδωσε τὸν μέγαν δαμαστήν της, ὅπως προδίδει τὸ τελευταῖον τῆς πλάσμα. Ἀλλὰ δὲν ἤξεύρω διατί, ἐνῶ φεύγει πρὸς τὸ ἄγνωστον ὁ φιλόσοφος, ἕνας δρόμος διαφορετικὸς μοῦ φαίνεται ὅτι ἀνοίγει ἐμπρὸς του. Καὶ νεκρὸς ἀκόμη θαρρῶ πῶς διευθύνεται πρὸς ἕνα φωτεινὸν δρόμον καὶ γνωρίζει ποῦ βαδίζει καὶ ποῦ πορεύεται. Ποῖος ἤξεύρει ἂν ἡ ζωὴ, ἡ ὁποία ἔχυσεν ἄφθονον φῶς τριγύρω της, δὲν ἔχη τὴν δυνάμειν νὰ φωτίῃ ἀκόμη καὶ τὸν ζοφερόν δρόμον, τὸν ὁποῖον ἀντικρίζομεν ὅλοι μὲ τὴν φρίκην τοῦ μελανοῦ ἀγνώστου;

Ὁρισμένως δὲν εἴμεθα τέκνα μιᾶς οἰκογενείας οἱ ἄνθρωποι. Καὶ ἴσως αἱ τύχαι μας νὰ ἦνε διαφορετικαὶ πέραν τοῦ κόσμου, ὅπως καὶ εἰς τὴν ζωὴν. Καὶ ὁ φιλόσοφος, ὅστις ἀπέθανε τὸν γλυκὺν θάνατον τῶν εὐγενῶν λαμπάδων, δὲν ἀνήκει εἰς τὴν οἰκογένειάν μας. Τὸ ἔξέφρασεν ὁρατὰ ὁ γάλλος φιλόσοφος

Ριμπώ: Εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ὅπως εἰς τὰς ἐπιστήμας, ὑπεράνω τῶν δευτεροβαθμίων ταλάντων, τὰ ὁποῖα ἐρμηνεύουν σχολιάζον καὶ ἀναπτύσσον τὰς εὐρημένας ἀληθείας διὰ νὰ τὰς γνωρίσουν εἰς τὸν κόσμον, ὑπάρχουν τὰ πρωτότυπα καὶ ἀνεξάρτητα πνεύματα, οἱ δημιουργοί, οἵτινες διὰ τῆς δυνάμεως, τῆς βαθύτητος καὶ τῆς ἐνότητος τῆς σκέψεώς των, φαίνονται εὐθὺς ἀπὸ τὴν πρώτην ἀντιμετώπισιν, ὡς ἄνθρωποι ἄλλης οἰκογενείας. Εἴτε αἱ ἀνακαλύψεις των παραμείνωσι κτῆμα ἐς αἰετὶ τῆς ἀνθρωπότητος, εἴτε ἀπλῶς προσδώσουν νέαν ὄψιν εἰς τὰ ἅλτα προβλήματα, ἀναγνωρίζονται ἀπὸ ἕνα κραταιὸν καὶ ἀποκλειστικὸν χαρακτηριστικόν: δὲν εἰμποροῦν νὰ ἐγγίσουν κανὲν ζήτημα, χωρὶς νὰ φέρουν ἐπ' αὐτοῦ τὴν σφραγίδα των. Ὁ Ἐρβερετ Σπένσερ ἀνήκει ὁρισμένως εἰς τὴν τάξιν αὐτήν.

Εἰς ἕνα βιαστικὸν ἀντίκρουσμα, ἕνα ἀντίκρουσμα θαμβωτικὸν τοῦ μεγάλου φιλοσόφου, τὴν ἐπαύριον τοῦ θανάτου του, δὲν ἀνήκει ἡ ἀνάλυσις καὶ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ἔργου του. Δὲν ἔρχομαι αὐτὴν τὴν στιγμὴν παρὰ διὰ νὰ φέρω μίαν ἑλληνικὴν σπονδὴν εἰς τὸν μακρυνὸν τάφον τοῦ ἁγγλοῦ φιλοσόφου. Καὶ τὴν σπονδὴν αὐτήν, τὴν φέρω ἀπὸ τὴν πατρίδα τοῦ Ἀριστοτέλους, πρὸς τὸν μέγαν βρετανὸν ἐγγονόν του. Μία σπανία καὶ δυσεύρετος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς διανοίας ἰδιότης χαρακτηρίζει τὴν φιλοσοφικὴν ψυχὴν τοῦ Ἐρβερετ Σπένσερ. Ἡ ἰδιότης, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀνατρέξωμεν μέχρι τοῦ Σταγειρίτου φιλοσόφου, τρέξωμεν μέχρι τὴν ἐπιστημοθεδίαν νὰ τὴν συναντήσωμεν εἰς τὴν ἐπιστημοθεδίαν καὶ λαμπροτέραν αὐτῆς ἐκδήλωσιν. Εἶνε ἡ ἰδιότης, ἡ ἀπορρέουσα ἀπὸ τὸν δύσκολον καὶ σπάνιον γάμον τοῦ ἀναλυτικοῦ καὶ τοῦ συνθετικοῦ πνεύματος. Δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἦνε κανεὶς μέγας φυσιοδίφης, χωρὶς τὸ πνεῦμα τῆς ἀναλύσεως, ἀλλὰ δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἦνε κανεὶς φιλόσοφος χωρὶς τὸ πνεῦμα τῆς συνθέσεως. Εἶνε τὸ πνεῦμα αὐτὸ ποῦ κάμνει τοὺς μεγάλους φιλοσόφους νὰ ὁμοιάζουν μὲ τοὺς μεγάλους ποιητὰς καὶ τὸ ὁποῖον δίδει εἰς τὰ μεγάλα φιλοσοφικὰ συστήματα τὴν θεωρίαν τῶν μεγάλων ποιημάτων. Ὁ Σπένσερ ἐνόνων τὴν βαθεῖαν παρατήρησιν, τὴν δυνάμειν τῆς

ἀναλυτικῆς μεθόδου πρὸς τὸ μέγα δῶρον τῆς συνθέσεως, πρὸς τὰς εὐρείας ἐνατενίσεις, πρὸς τὰς ἀθρόας συλλήψεις τῶν πραγμάτων καὶ τῶν φαινομένων, πρὸς τὴν δυνάμειν τῆς γενικεύσεως, πρὸς τὴν ἀναγωγὴν τῶν φαινομένων εἰς τοὺς ἀπλοῦς καὶ θεμελιώδεις νόμους, τοὺς διέποντας τὴν φύσιν καὶ τὴν ζωὴν, πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς μεθόδου καὶ τῆς συστηματοποιήσεως, ἐν συνόλῳ πρὸς μίαν δημιουργίαν, ὁ Σπένσερ δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἦνε μαθητὴς κανενός. Ἀνήκει εἰς τὴν μεγάλην οἰκογένειαν τῶν διδασκάλων. Ὁ ἔνδοξος συμπατριώτης του, ὁ Στούαρτ Μίλλ, δὲν ἐδίστασε νὰ τὸν κατατάξῃ ἴσον καὶ ἀντιμέτωπον τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς θετικῆς φιλοσοφίας, τοῦ ὁποίου ἠθέλησαν ἄλλοι νὰ τὸν χαρακτηρίσουν ὡς μαθητήν. Κατὰ τῆς προλήψεως αὐτῆς εἶχεν ἐξαναστή ὁ ἴδιος Σπένσερ. «Συνήθης πλάνη εἶνε, λέγει, νὰ συγχέωνται οἱ ἀκολουθοῦντες τὴν μέθοδον τῶν ἐπιστημῶν πρὸς τοὺς θετικιστὰς καὶ νὰ ποκαλοῦνται μαθηταὶ τοῦ Αὐγούστου Κόντ. . . Ὑπὸ τὴν ἐποψιν αὐτὴν ὁ θετικισμὸς προὔπηρχε τοῦ Αὐγούστου Κόντ καὶ θὰ ὑπάρχῃ ἐφ' ὅσον ἡ ἀνθρωπίνη ἐπιστήμη διαρκέσῃ. Ἀλλ' ὁ ἐπιστημονικὸς θετικισμὸς δὲν εἶνε καθόλου ταυτόσημος μὲ τὴν θετικιστικὴν φιλοσοφίαν». Καὶ κατωτέρω ὁρίζων τὰς σχέσεις μεταξύ μαθητῶν καὶ διδασκάλων, προσθέτει. «Ὑπάρχουν ἄλλοι, οἵτινες ἀπορρίπτοντες ὅλα τὰ δόγματα του, εἰμποροῦν νὰ ὀνομασθῶν ἀντίπαλοί του. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι κατὰ βάθος εὐρίσκονται εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν θὰ εὐρίσκοντο καὶ ἂν δὲν προὔπηρχε καθόλου ὁ Κόντ. Ἀπορρίπτοντες τὴν ἰδικήν του ἀναδιοργάνωσιν τῶν ἐπιστημονικῶν δογμάτων, κατέχουν τὰ ἐπιστημονικὰ δόγματα εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν των, ὡς κοινὴν κληρονομίαν τοῦ παρελθόντος πρὸς τὸ παρόν. Ἡ προσκόλλησις των πρὸς αὐτὰ δὲν σημαίνει καμμίαν προσκόλλησιν πρὸς τὸν Κόντ. Εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ περισσότεροι τῶν σοφῶν. Καὶ εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν κατατάσσομαι καὶ ἐγώ». Ἀλλὰ θὰ ἔφθανε νὰ παραβῇ κανεὶς δύο σχετικὰ χωρία τῶν δύο φιλοσόφων, διὰ νὰ πεισθῇ πόσον θεμελιώδης εἶνε ἡ διαφορὰ μεταξύ αὐτῶν καὶ πόσον ὁ Σπένσερ ὑψώνεται ἀπὸ τὴν περιορισμένην ἐπιστημονικὴν ἐπισκόπησιν εἰς

Ἐρβερετ Σπένσερ.

ἕνα εὐρύτερον καὶ πνευματικώτερον φιλοσοφικὸν ὄριζοντα. «Ἡ τελειοποίησις τοῦ θετικιστικοῦ συστήματος, λέγει ὁ Αὐγούστος Κόντ, ἔγκειται εἰς τὸ νὰ θεωρηθῇ ἀπολύτως ἀπαράδεκτος καὶ κενὴ σημασίας πᾶσα ἔρευνα ἐπὶ τῶν ἀρχικῶν καὶ τελικῶν αἰτίων». Ὁ Σπένσερ ἀντικρὺς ἀντίθετος λέγει: «Ἡ ἰδέα τῶν ἀρχικῶν αἰτίων θὰ δεσπῇ ἐπὶ τέλους, ὅπως ἐδέσποσεν ἐν ἀρχῇ. Ἡ ἰδέα τῶν ἀρχικῶν αἰτίων δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ καταλυθῇ εἰμὴ διὰ τῆς καταλύσεως αὐτῆς τῆς σκέψεως».

Ἡ σκέψις τοῦ Ἐρβερετ Σπένσερ, αἱ μεγάλοι ἀναλυτικαὶ καὶ συνθετικαὶ δυνάμεις τῆς ψυχῆς του, ἡ ἐκ τῆς ἐνώσεως αὐτῶν ἀπορρέουσα βαθεῖα καὶ μεθοδικὴ ἀντιμετώπισις τῶν κοσμικῶν καὶ βιολογικῶν φαινομένων, ἡ εὐφυὴς συστηματικὴ ὁργάνωσις ἡ ὁποία τὸν χαρακτηρίζει, ὅπως χαρακτηρίζει ὅλους τοὺς μεγάλους φιλοσόφους, ὕψωσαν τὸ μεγαλοπρεπές φαινομένον φιλοσοφικὸν μνημεῖον τῶν χρόνων μας. Ἡ σημερινὴ ἀνθρωπότης οἰκταζομένη μεταξύ τοῦ ἐπιστημονικοῦ θετικισμοῦ καὶ τῆς δόξης

ἐνός νέου ἰδανισμού, ἀνευρίσκει εἰς τὸ ἔργον τοῦ Σπένσερ τὰς τάσεις τῆς ἰδίας τῆς ψυχῆς. Ὅταν ὁ χρόνος ἐπιτελέσῃ τὸ ἔργον τοῦ καθαρισμού καὶ τῆς διακρίσεως, τὸ φιλοσοφικὸν μνημεῖον, τὸ ὁποῖον ἡγείρεν ἡ σκέψις τοῦ βρετανοῦ φιλοσόφου, θάναδειχθῇ ἀκόμη μεγαλοπρεπέστερον καὶ ἀκόμη κραταιότερον, παρ' ὅ,τι φαίνεται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν συγχρόνων του. Διότι εἶνε ἀπὸ τὰ μνημεῖα, τὰ ὁποῖα δὲν φοβούνται τὸν χρόνον. Ἐξ ἐναντίας τὸν προκαλοῦν καὶ τὸν προσμένουν. Αἱ «Πρώται Ἀρχαί», αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν ὅπως ἐλέγχθη, τὰ προσύλαια τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου φιλοσοφικοῦ μνημείου, μᾶς δίδουν τὰς χρυσὰς αὐτοῦ κλειδας καὶ μᾶς εἰσάγουν εἰς τὴν τολμηρὰν καὶ εὐρείαν σκέψιν τοῦ φιλοσόφου, ὁ ὁποῖος ἠθέλησεν, ὅπως λέγει ὁ Ριμπώ, νὰ θέσῃ ἐπὶ νέου ἐδάφους τὴν παλαιὰν ἔριδα θρησκείας καὶ ἐπιστήμης, νὰ δεῖξῃ ὅτι πέραν τῆς ἐπιστήμης ὑπάρχει μοῖρα ξένη πρὸς τὰ μέσα καὶ τὰς μεθόδους τῆς, πέραν τοῦ γνωστοῦ τὸ ἄγνωστον καὶ ὅτι μεταξὺ θρησκείας καὶ ἐπιστήμης δὲν ὑπάρχει τίποτε κοινόν, καὶ νὰ ποιεῖται διὰ μιᾶς συνθέσεως τολμηρᾶς, στηριζομένης ἐπὶ τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, νὰ ἐπαναγάγῃ τὸ πᾶν εἰς τὸν νόμον τοῦ ἰσοδυνάμου καὶ τῆς σχέσεως τῶν δυνάμεων, δεικνύων τὴν σχέσιν τῶν φαινομένων πρὸς ἄλληλα, ἀπὸ τῶν φυσι-

κῶν ἐκδηλώσεων, μέχρι τῆς ζωῆς, τῆς σκέψεως καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἱστορίας, καταδικάζων οὕτω σπιριτουαλισμὸν καὶ ὕλισμὸν καὶ ἀπορρίπτων ἀμφοτέρους ὡς ματαίως λύσεις καὶ δημιουργῶν, οὕτως εἰπεῖν, κατὰ τὸν γάλλον φιλόσοφον, τὴν μεταρυσίαν τοῦ θειασμοῦ.

Ἵσως δὲν εἶχα ἀπολύτως ἄδικον νὰ μνημονεύσω τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου Σταγειρίτου, παρὰ τὸν νοπὸν τάφον τοῦ βρετανοῦ φιλοσόφου. Σπανίως ἡ θετικὴ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα, ἡ μακρὰ καὶ ὑπομονητικὴ ἀνάλυσις, ἡ μελέτη τῶν λεπτομερειῶν, συνηνῶθη εἰς μίαν φιλοσοφικὴν ψυχὴν πρὸς τὰς γενικὰς ἀπόψεις, τὰς εὐρείας συνθέσεις, τὴν βαθεῖαν συστηματικότητα, τὴν δύναμιν τῆς ἀναδημιουργίας, καὶ τὴν ὀπτικὴν ἔντασιν πρὸς τὰς χώρας τοῦ ἀγνώστου, τόσον, ὅσον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μεγάλου βρετανοῦ φιλοσόφου, ὅστις ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ, ἀφοῦ ἐπλήρωσε μὲ φῶς τὸν παρελθόντα. Καὶ δὲν ἠξεύρω διατί, ἐνῶ ἡ ζωὴ του σβύνει μὲ τὸ ὑπέροχον σβύσιμον τῶν λαμπάδων καὶ ἡ σκέψις του βασιλεύει μέσα εἰς τὸ χρυσοπύργον πένθος τῶν ὠραίων δύσεων, ὁ μέγας νεκρὸς μοῦ φαίνεται πάντοτε ὅτι βαδίζει ἀκόμη καὶ πορεύεται εἰς τὸν δρόμον τοῦ ἀγνώστου, φωτισμένον ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἰδίας του ζωῆς.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΣΥΝΝΕΦΙΑ

ΕΡΓΟΝ ΣΟΦΙΑΣ ΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ ΤΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

ΕΡΒΕΡΤ ΣΠΕΝΣΕΡ

Η ΚΑΛΛΟΝΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΜΟΡΦΗΣ

Συχνὰ λέγεται ὅτι μεταξὺ τῆς ὠραιότητος τοῦ χαρακτηῖρος καὶ τῆς φυσικῆς καλλονῆς δὲν ὑπάρχει σχέσις. Τὴν γνώμην αὐτὴν δὲν ἠμπόρεσα ποτὲ νὰ συμμερισθῶ. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ὁποῖοι τὴν ὑποστηρίζουν, περιορίζουν πολὺ τὴν ἔννοιαν, διότι παρὰ τὴν θεωρίαν τῶν αὐτῶν, δὲν ἠμποροῦν νὰ συγκρατήσουν τὴν ἔκκληξιν τῶν, ὅπως καθέννας ἠμπορεῖ νὰ τὸ παρατηρήσῃ, ὅταν ἀντιληφθῶν ὅτι εὐτελής πράξις ἦτο ἔργον εὐειδοῦς ἀνθρώπου. Φανερὰ ἀπόδειξις εἶνε τοῦτο ὅτι ὑπὸ τὸ περίβλημα τῆς ἐπισήμου θεωρίας τῶν, ἐνυπάρχει ἄλλη ἀπροσάρμοστος μὲ αὐτὴν πεποιθήσις.

Πόθεν πηγάζει ἡ πεποίθησις αὕτη; Πόθεν γεννᾶται ἡ σταθερὰ ἰδέα ὅτι ὑπάρχει δεσμός μεταξὺ ἀρετῆς καὶ καλλονῆς; Βεβαίως ἡ ἰδέα δὲν εἶνε ἔμφυτος. Δὲν εἶνε λογικὸν λοιπὸν νὰ δέχθωμεν ὅτι προκύπτει ἀπὸ προγενεστέρων πεῖραν; Καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι παραδέχονται τὴν ἰδέαν αὐτὴν, παρὰ πᾶσαν περὶ τοῦ ἐναντίου παρατήρησιν, δὲν ἀκολουθοῦν τὴν πεῖραν τῶν, ἡ ὁποία χάρις εἰς τὴν ἑκτασίαν τῆς ἐξουδετερώνει τὰς προσφάτους καὶ ἐξαιρετικὰς αὐτὰς περὶ τοῦ ἐναντίου παρατηρήσεις;

Ἄλλ' ἄς ἀρήσωμεν τὸ μεταρυσικὸν μέρος τοῦ ζητήματος καὶ ἄς ἐρευνήσωμεν αὐτὸ ὡς φυσιολόγοι.

Οἱ μὴ παραδεχόμενοι σχέσιν μεταξὺ τῆς καλλονῆς τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καλλονῆς τοῦ προσώπου ἀναγνωρίζουν συνήθως ὅτι ὑπάρχει μὲν κάποια σχέσις, ἀλλὰ μεταξὺ τοῦ χαρακτηῖρος καὶ τῆς φυσιογνωμίας. Ἐὰν τίθεται εἰς ἀμφιβολίαν ἡ ἀποκρούεται ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς μορφῆς, εἰς ὅ,τι ἔχουν διαρκείας, ἠμποροῦν ποτε νὰ ἐκληφθῶν ὡς ἐκδηλώσεις τῆς ἡθικῆς συστάσεως τοῦ οργανισμοῦ, ἀναγνωρίζεται ὅμως ὅτι τοιοῦτον εἶδος ἐκδηλώσεως ἀποτελοῦν οἱ στιγμαῖοι σχηματισμοὶ τῶν χαρακτηριστικῶν. Αἱ δύο ὅμως αὐταὶ θεωρίαι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ συμβαδίσουν. Διότι, πρέπει νὰ ὁμολγηθῇ ὅτι οἱ διαβατικοὶ αὐτοὶ σχηματισμοὶ τῶν χαρακτηριστικῶν, ὅταν διηνεκῶς ἐπανέρχονται, ἀποτυπώνονται ἐπὶ τῆς μορφῆς καὶ ἀποβαίνουν πλέον διαρκεῖς. Ἡ συνήθεια τῆς συνωφρώσεως, δὲν ἀποτυπώνει ὀλίγον κατ' ὀλίγον

εἰς τὰς ὀφρεῖς τύπον ἀνεξάλειπτον; Τὸ ὑπεροπτικὸν ὕψος, ὅταν ἀποβαίνει χρόνιον, δὲν ἀπολήγει εἰς τὸ νὰ χαράξῃ νέαν πτυχὴν εἰς τὰς γωνίας τοῦ στόματος; Ἡ σύσφιγξις τῶν χειλέων, σημεῖον σταθερᾶς ἀποφάσεως, δὲν καταλήγει συχνὰ εἰς τὸ νὰ στερεοτυπωθῇ καὶ νὰ προσδώσῃ οὕτω νέαν ἔκφρασιν εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ προσώπου; Καὶ ἐὰν ὑπάρχῃ ἀλήθεια εἰς τὴν θεωρίαν τῆς κληρονομικότητος, αἱ φυσιογνωμικαὶ αὐταὶ τροποποιήσεις δὲν τείνουν νὰ ἀναφανοῦν εἰς τὰ τέκνα, ὡς τυπικὰ πλέον χαρακτηριστικά; Συντόμως, δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς ὅτι ἡ ἔκφρασις εἶνε τὸ πρόσωπον ἐν ἐνεργείᾳ καὶ ὅτι ἐὰν ἡ ἔκφρασις ἔχῃ ἔννοιαν, ἔχει ἐπίσης καὶ ὁ μετασχηματισμὸς τὸν ὁποῖον προσδίδει εἰς τὰ χαρακτηριστικά;

Ἵσως, χάριν τῆς ἀντιρρήσεως, παρατήρησιν κάνεις, ὅτι οἱ μετασχηματισμοὶ εἰς τὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου, ἐπενεργοῦν μόνον εἰς τοὺς μῦς καὶ τὸ δέρμα. Καὶ ὅτι ἐὰν ἀφήνουν διαρκὴ ἵχνη, τὰ ἵχνη αὐτὰ δὲν εἰσχωροῦν βαθύτερον ἢ καλλονὴ ὅθεν τοῦ προσώπου βασιίζεται κυρίως εἰς τὸν ὀστεώδη αὐτοῦ σκελετόν, ὥστε ὑπὸ τὴν ἐποίησιν αὐτὴν, καὶ τοῦτο εἶνε κύριον, δὲν χωροῦν μετασχηματισμοὶ ἀπὸ ἐκείνους διὰ τοὺς ὁποῖους ἔγεινε πρὸ ὀλίγου λόγος. Καὶ τέλος, ἡ ἀναλογία μεταξὺ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τοῦ ἡθικοῦ ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ διὰ τὰς λεπτομερείας, ἀλλὰ δὲν ἐπεκτείνεται εἰς τὸ σύνολον.

Ἀπάντησις: Εἶνε γεγονὸς ὅτι καὶ ἡ κατασκευὴ αὐτὴ τοῦ προσώπου ἐπηρεάζεται ἀπὸ τοὺς μετασχηματισμοὺς τῶν ἰσθμῶν οἱ ὁποῖοι τὸ περικαλύπτουν. Δόγμα καθιερωμένον τῆς φυσιολογίας, ἐφαρμοζόμενον εἰς πάντα σκελετόν, οἷζει ὅτι τὰ ὅσα ἀναπτύσσονται σύμφωνα μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν, δηλαδὴ τὴν ἀσκήσιν τῶν μυῶν τῶν προσηρμοσμένων ἐπ' αὐτῶν. Ἐπομένως, ὅτι μεταβάλλει κατὰ τρόπον διαρκὴ τὴν προσαρμογὴν τῶν μυῶν τοῦ προσώπου, θὰ μεταβάλλῃ ἐπίσης διαρκῶς τὸν ὀστεώδη σκελετόν.

Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν πρέπει νὰ ἐπιμένῃ κανεὶς εἰς τὰς γενικότητας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ὀλίγη βαρύτητα διὰ τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους, θὰ ἀναφέρω περιπτώσεις τινάς, εἰς τὰς ὁποίας κα-

ταφάνεται ὁ δεσμός μεταξύ τῆς φυσικῆς ἀσχημίας καὶ τῆς ἠθικῆς εὐτελείας καί, ἀντιθέτως, μεταξύ τῆς φυσικῆς καλλονῆς καὶ τῆς σχετικῆς τελειότητος τοῦ πνεύματος.

Ἐξέχουσα σιαγὼν (διακριτικὸν σημεῖον κατωτέρων ἀνθρωπίνων φυλῶν) εἶνε, ἀντισημειωτικόν, τὸ ὅποιον οὐδεὶς γλύπτης θὰ ἔδιδεν εἰς ἰδεώδη κατατομήν. Ἀφ' ἑτέρου ἡ ἐξοχή τῆς σιαγόνος, ὡς ἐξηκριβώθη, ἀνταποκρίνεται γενικῶς εἰς τὰ μαστοφόρα, πρὸς ἀσθενεστέραν διάνοιαν. Ἀναμφιβόλως ἡ σχέσις αὕτη δὲν εἶνε πάντοτε ἀληθής. Δὲν εἶνε εὐθεία, ἀλλ' ἔμμεσος καὶ διὰ τοῦτο παρουσιάζει ἐξαιρέσεις. Οὐχ' ἦτον εἶνε ἀληθὴς δι' ὅλα τὰ ἀνώτερα εἶδη καὶ ἀνερευνῶντες θὰ εὗρωμεν διατί συμβαίνει τοῦτο. Μέγας νόμος τῆς φυσιολογίας εἶνε ὅτι τὰ ὄργανα ἀναπτύσσονται ἀναλόγως τῆς ἀσκήσεώς των, ἐπομένως αἱ σιαγόνες εἶνε ἰσχυρότεραι, ὅταν ἐξασκῶνται περισσότερον, καὶ περιστέλλονται κατ' ὄγκον ἐφ' ὅσον ἡ λειτουργία των εἶνε μικρότερα καὶ ὀλιγώτερον ἐπίπονος. Εἰς ὅλα τὰ κατωτέρου εἶδους ζῶα, αἱ σιαγόνες εἶνε τὸ μόνον ὄργανον διὰ τὸν χειρισμὸν τῶν ἀντικειμένων. Δὲν χρησιμοποιοῦνται ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν μάσσησιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν παραλαβὴν, τὴν μεταφορὰν, τὴν θραύσιν, εἰς μίαν λέξιν, διὰ πᾶσαν κίνησιν καὶ πρᾶξιν ἐκτὸς τοῦ βαδίσματος. Ἐὰν ἀνέλθωμεν τὴν ζωϊκὴν κλίμακα, θὰ ἴδωμεν τὰ ἄνω μέλη ἐρχόμενα εἰς βοήθειαν τῶν σιαγόνων καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπαλλάσσοντα αὐτὰς ἐν μέρει τῆς ἐπιπόνου ἐργασίας των. Ζῶα τινὰ μεταχειρίζονται τὰ ἄνω αὐτῶν μέλη διὰ τὴν φυγὴν, ἄλλα, ὅπως τὰ αἰλουροειδή, διὰ τὴν ἐπίθεσιν, πολλὰ ἄλλα διὰ τὸ κερμάτισμα τῆς λείας των καὶ τὰ τετράχειρα, τῶν ὁποίων τὰ ἄνω μέλη εἶνε τόσον κατάλληλα διὰ τὴν παραλαβὴν τῶν πραγμάτων, ἢ ποιοῦν, ὅχι μόνον νὰ ἀρπάσουν τὰ ἀντικείμενα ἀλλὰ καὶ νὰ τὰ μεταφέρουν καὶ νὰ τὰ κομματιάσουν, μεταχειριζόμενα τὰς σιαγόνας μόνον διὰ νὰ μασήσουν τὴν τροφήν. Εἰς τὴν σειράν αὐτὴν τῶν μεταβολῶν, ἀντιστοιχεῖ διπλῇ μεταβολῇ τοῦ σχήματος τῆς κεφαλῆς. Πρῶτον, ἐπειδὴ τὰ μέλη εἶνε πολυπλοκώτερα ἢ ἐνέργειά των ποικιλοτέρα, οἱ συλλογισμοί, τοὺς ὁποίους ἡ λειτουργία των προκαλεῖ, πολυαριθμότεροι, ἀνάγκη ἵνα ὁ ἐγκέφαλος καὶ τὸ ὁποτεῶδες περικάλυμμά του ἀναπτυχθῶν. Συγχρόνως ὅμως τὸ μέγεθος τῶν σιαγόνων ἐλαττοῦται, βαθμιαίως, μετὰ τὰς λειτουργίας των. Καὶ οὕτω ἀναπτυσσομένου τὸ ἄνω μέρος τοῦ κρα-

νίου καὶ εἰσχωροῦντος τοῦ κάτω μέρους, ἡ καλουμένη *γωνία τοῦ προσώπου* αὐξάνει.

Καὶ λοιπόν, αἱ μεταβολαὶ αὗται αἱ ἐπερχόμεναι εἰς τὰς λειτουργίας καὶ τὸν σχηματισμὸν, ἐξηκολούθησαν μετὰ τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ. Συγκρίνατε τὸν Εὐρωπαῖον καὶ τὸν Παπῶν¹⁾: ὁ ἓνας κόπτει εἰς δύο μετὰ μαχαίρι καὶ πηροῦνι ὅ,τι ὁ ἄλλος σφίξει μετὰ τὰς σιαγόνας του· ὅ,τι ὁ ἓνας τρυφεραίνει μετὰ τὸ ψήσιμον, ὁ ἄλλος τὸ καταβροχθίζει ὠμὸν καὶ ἀπαράσκευον. Τὰ κόκκαλα, τὰ ὅποια ὁ ἓνας χρησιμοποιεῖ διὰ τὴν γεῦσιν τοῦ ζωμοῦ, ὁ ἄλλος τὰ ροκανίζει. Καὶ ὑπάρχουν πολλοὶ μηχανικαὶ ἐργασίαι διὰ τὰς ὁποίας ὁ μὲν ἔχει ἐργαλεῖα καὶ ὁ ἄλλος τὰ δόντια του. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐποχῶν μέχρι σήμερον, ὁ ἄνθρωπος ἠνέξησε καὶ ἐπολλαπλασίασε τὰ μέσα τῆς δράσεώς του. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι μεταχειρίζομεθα τὰς χεῖρας διὰ νὰ ἐλαφρώσωμεν τὰς σιαγόνας μας, κατασκευάζομεν ἐργαλεῖα διὰ νὰ ἐλαφρώσωμεν τὰς χεῖρας μας. Εἰς τὰ μηχανουργεῖα μας ὑπάρχουν ἐργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ἐργαλείων τούτων. Ἡ πρόοδος αὕτη τῆς βιομηχανίας ἀναγκαίαν συνέπειαν εἶχε τὴν διανοητικὴν πρόοδον. Κάθε νέα ἀποκάλυψις ἐγεννητικὴν πρόοδον. Κάθε νέα διανοητικὴ ἀναπτύξεως, καὶ ἡ καθημερινὴ χρῆσις τῆς ἀνακαλύψεως αὐτῆς προάγει κατὰ ἓνα βαθμὸν τὴν διανοητικὴν δύναμιν ὅλων. Συνοψίζοντες παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ κρανίου καὶ ἡ ὑποχώρησις τῶν σιαγόνων, ὅπως εἰς τὰ κατώτερα ζῶα παρηκολούθησε τὴν πρόοδον εἰς ἱκανότηα καὶ νοημοσύνην. ἐξηκολούθησεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φυλὴν ἀπὸ τῆς βαρβάρου ἐποχῆς μέχρι τῶν χρόνων τοῦ πολιτισμοῦ. Οὕτως, ὅπως ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται, ὑπάρχει ὀργανικὴ σχέσις μεταξύ τῆς ἐξογκώσεως αὐτῆς τῶν σιαγόνων, ἢ ὁποία μᾶς φαίνεται ἀσχημος, καὶ τῆς ὑποδεεστέρας φύσεως.

Ἐπίσης ἡ πλαγία ἐξοχή τῶν μῆλων τῶν παρειῶν — χαρακτηριστικὸν ἐπίσης κατωτέρας φυλῆς ἀνθρώπων — ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἐντύπωσίν μας ὁμοίως ἀντίκειται εἰς τὴν καλλονήν, πηγάζει ἀπὸ συνηθείας καὶ πνευματικὴν κατάστασιν κατωτέρας. Αἱ σιαγόνες κλείουν διὰ τῶν κροταφικῶν μυῶν, ἐπομένως οὗτοι ἔχουν σημαντικὴν ἐνέργειαν εἰς τὴν λειτουργίαν των. Ὅσον περισσότερον ἔχουν νὰ ἐργασθῶν αἱ σιαγόνες, τόσον περισσότερον εἶνε ὀγκώδεις καὶ τόσον ἰσχυρότεροι εἶνε οἱ κροταφικοὶ μῦς.

¹⁾ Μαῦρος, κάτοικος τῆς Νέας Γουίνεας.

Οἱ μῦς αὐτοὶ περνοῦν μεταξύ τοῦ κρανίου καὶ τῶν ζυγωματικῶν τόξων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὰ πλάγια μέρη τῶν ὀστέων τῶν μῆλων τῶν παρειῶν. Ὅθεν, ὅταν οἱ κροταφικοὶ μῦς εἶνε χονδροὶ ἢ ἀπόστασις μεταξύ τῶν ζυγωματικῶν τόξων καὶ τοῦ κρανίου πρέπει νὰ εἶνε μεγάλη καὶ μεγάλη ἐπίσης ἡ πλαγία προβολὴ τῶν ζυγωματικῶν τόξων. Τοῦτο παρατηρεῖται εἰς τοὺς Μογγόλους καὶ ἄλλας ἀπολιτίστους φυλάς. Ὅπως, λοιπόν, αἱ μεγάλαι σιαγόνες, οὕτω καὶ τὰ πολὺ μεγάλα μῆλα τῶν παρειῶν (τὰ δύο αὐτὰ συμβαδίζουν) εἶνε συγχρόνως ἀσχημία καὶ σημεῖον ἀτελείας.

Ὑπάρχουν καὶ ἄλλα φυσικὰ ἐλαττώματα, τῶν ὁποίων ἡ σχέσις μετὰ τὰς πνευματικὰς ἐλλείψεις, δὲν εἶνε εὐκόλως νὰ ἐξακριβωθῇ. Ἐν τούτοις ἔχει κανεὶς τὸ δικαίωμα νὰ συμπεράνῃ ὅτι ὑπάρχει τοιαύτη σχέσις παρατηρῶν πόσον τὰ ἐλαττώματα ταῦτα εἶνε σταθερῶς συνδυασμένα μετὰ τὰ προηγούμενα. Τοιαῦται παρατηρήσεις ἢμπορεῖ νὰ γίνουν εἰς τοὺς ἀγρίους καὶ εἰς τὰ παιδιὰ τῶν πολιτισμένων φυλῶν. Ὑπάρχουν ἰδιορρυθμίαι τινὲς τοῦ προσώπου, αἱ ὁποῖαι σταθερῶς παρακολουθοῦν τὰ χαρακτηριστικά, τὰ ὁποῖα εἶδαμεν ἀνωτέρω, τῆς διανοητικῆς καταπτώσεως. Ἐξαφανίζονται ὅμως ὅταν ἡ βαρβαρότης μεταβάλλεται εἰς πολιτισμόν. Εἶνε λοιπὸν λογικὸν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι καὶ αὐτὰ ἔχουν ψυχολογικὴν ἔννοιαν. Οὕτω ἡ σιμὴ μύτη εἶνε διακριτικὸν σημεῖον συγχρόνως τῶν ἀγρίων καὶ τῶν μικρῶν παιδιῶν μας, καθὼς καὶ τὸ ἀνασκήνωμα τῆς μύτης, μετὰ τὸ ὅποιον ἀνοίγονται καὶ διακρίνονται ἀπὸ τὸν ἀντιμέτωπον παρατηρητὴν τὰ πτερυγία, εἶνε χαρακτηριστικὸν καὶ τοῦτο σημεῖον τῶν παιδιῶν, τῶν ἀγρίων καὶ τῶν πιθήκων. Τὰ αὐτὰ εἴμπορεῖ νὰ εἴπωμεν διὰ τὰ τετρωμένα πτερυγία, διὰ τὰ μακρυσμένα μεταξύ των μάτια, διὰ τὸ πλατὺ στόμα καὶ τὰ παχέα χεῖλη — δι' ὅλα τέλος τὰ σπουδαιότερα χαρακτηριστικά αὐτά, τὰ ὁποῖα γενικῶς θεωροῦνται ἀσχημα.

Παρατηρήσατε ἀπ' ἐναντίας πῶς τὸ εἶδος τῆς μορφῆς, τὸ κοινῶς θεωρούμενον ὡς τὸ ὀραιότερον, δὲν εἶνε μόνον ἀπηλλαγμένον τῶν ἰδιορρυθμιῶν αὐτῶν, ἀλλὰ παρουσιάζει ἀκριβῶς ἀντίθετα χαρακτηριστικά. Εἰς τὴν ἰδεώδη κεφαλὴν τῶν Ἑλλήνων, τὸ μέτωπον ἐξέχει καὶ ἡ σιαγὼν διαφεύγει κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἡ γωνία τοῦ προσώπου περβαίνει ὅλας δυνάμεις ἀνευρίσκομεν εἰς τὴν πραγματικότητά. Τὰ μῆλα τῶν παρειῶν εἶνε τόσον ἀσθενῆ, ὥστε μόλις τὰ μαντεύει κανεὶς. Ἡ γραμμὴ τῆς μύ-

της εἶνε τόσον ὑψωμένη, ὥστε παρακολουθεῖ σχεδὸν ἢ καὶ ἐξ ὀλοκλήρου τὴν γραμμὴν τοῦ μετώπου. Τὰ πτερυγία τῆς μύτης πίπτουν ἐπὶ τοῦ προσώπου εἰς γραμμὴν ἐλαφρῶς καμπύλην. Εἰς τὸν ἀντιμέτωπον παρατηρητὴν τὰ πτερυγία σχεδὸν δὲν διακρίνονται. Τὸ στόμα εἶνε μικρόν, τὸ ἄνω χεῖλος μικρόν καὶ πολὺ κοῖλον. Αἱ ἐξωτερικαὶ γωνίαι τῶν ματιῶν, ἀντὶ νὰ ἀκολουθήσουν ὀριζοντίαν γραμμὴν, ὡς συμβαίνει συνήθως, ἢ νὰ ἀνέλθουν ὅπως εἰς τὸν μογγολικὸν τύπον, χαμηλώνουν ἐλαφρῶς. Τέλος ὁ σχηματισμὸς τῆς ὀφρύος δεικνύει ἐξαιρετικὴν εὐρύτητα τῆς μετωπιαίας κοιλότητος, χαρακτηριστικὸν ἐξ ὀλοκλήρου ἐλλείπον εἰς τὰ παιδιά, εἰς τὰς κατωτέρας ἀνθρωπίνους φυλάς καὶ τὰ πλησιέστερα τούτων εἶδη.

Ἐὰν λοιπὸν ἡ ἐξοχή τοῦ μετώπου, ἡ ἐξογκώσις τῶν σιαγόνων καὶ ἡ προβολὴ τῶν μῆλων τῶν παρειῶν, τὰ τρία αὐτὰ κύρια στοιχεία τῆς ἀσχημίας, εἶνε αἱ ἀσφαλεῖς ἐνδείξεις κατωτέρας διανοίας — ἐὰν ἄλλα ἐλαττώματα τοῦ προσώπου, ὅπως ἡ ἀπόστασις μεταξύ τῶν ματιῶν ἢ διαπλάτυνσις τῆς μύτης, ἡ ἀναστροφή τῶν πτερυγίων τῆς, τὸ πλάτος τοῦ στόματος, τὸ πάχος τῶν χειλέων συμπίπτουν συνήθως μετὰ προηγούμενα καὶ ἐξαλείφονται συγχρόνως, τόσον εἰς τὴν φυλὴν ὅσον καὶ εἰς τὸ ἄτομον. Ἐφ' ὅσον αὐξάνει ὁ βαθμὸς τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως, δὲν εἶνε συνεπὲς νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὰ ἐλαττωματικά αὐτὰ χαρακτηριστικά εἶνε τόσαι ἐκδηλώσεις ἀτελειῶν τοῦ πνεύματος; Ἐὰν ἐπὶ πλέον τὸ ἰδεῶδες ἡμῶν περὶ τῆς ἀνθρωπίνης καλλονῆς, ὅχι μόνον δὲν ἔχη τὰ χαρακτηριστικά αὐτά, ἀλλ' ἀπεναντίας ἔχει τὰ ἀντίθετα τούτων, ἐὰν τὸ ἰδεῶδες τοῦτο, ὅποιον τὸ εὐρίσκομεν εἰς τὰ ὕψη τῆς ἑλληνικῆς γλύπτης, ἐθεωρήθῃ ἄξιον νὰ ἀναπαραστήσῃ ἰσχνὴν καὶ διάνοιαν ὑπεράνθρωπον, καὶ ἐὰν ἡ φυλὴ, ἡ ὁποία οὕτω ἔκρινε, διεκρίθη αὕτη ἢ ἰδίᾳ δι' ὑπεροχῆς πνεύματος γονίμου εἰς ἀπαράμιλλα ἔργα, — ἂν μάλιστα ληφθῶν δι' ὅψιν τὰ πλεονεκτήματα τῆς θέσεώς μας πρὸς τὴν θέσιν ἐκείνης, — δὲν ἔχομεν τότε ἰσχυροτέρους ἀκόμη λόγους νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι τὰ κύρια συστατικά τῆς καλλονῆς καὶ τῆς ἀσχημίας, ἔχουν καθὲν σχέσιν πρὸς τὴν τελειότητα τῆς φύσεως; Καὶ ἔτι τέλος ἐνθυμηθῶμεν ὅτι αἱ ποικιλίαι τοῦ προσώπου, ὁποῖον γεννᾶται ἢ ἐκφράσας, εἶνε, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, σημεῖα τοῦ χαρακτήρος καὶ ὅτι διὰ τῆς ἐπαναλήψεως τείνουν νὰ ἀποβοῦν ὀργανικά καὶ νὰ ἐπιδράσουν, ὅχι μόνον εἰς τὸ δῆμα καὶ τοὺς μῦς,

ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν σκελετὸν τοῦ προσώπου, καὶ νὰ μεταβιβάσθω διὰ τῆς κληρονομικότητος, — ὅταν ἐκ τούτου βλέπωμεν ὅτι ὅλα τὰ πράγματα αὐτὰ ἔχουν ψυχολογικὴν ἔννοιαν, τὸσον αἰσθημαῖαι μεταβολαὶ τῶν χαρακτηριστικῶν, ὅσον καὶ τὰ ἔγνη τῶν συνήθων μορφασμῶν καὶ τῶν ἐκ κληρονομικότητος, καθὼς τέλος καὶ ὁ γενικὸς σχηματισμὸς τῶν ὁσίων καὶ τῶν ὑμένων τοῦ προσώπου, ὁ καθορίζων τὸν τύπον τῆς φυλῆς, — τὸ συμπέρασμα, τὸ ἀναγκαστικὸν σχεδόν, δὲν εἶνε, ὅτι ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτὰ τοῦ προσώπου συνδέονται πρὸς τὰ ἠθικὰ χαρακτηρισματὰ καὶ ὅτι ἐὰν ἀποκαλοῦμεν ἐκεῖνα θαυμασία ἢ ὅπως δῆποτε ἄλλως, τοῦτο συμβαίνει διότι καὶ τὰ ἠθικὰ χαρακτηριστικὰ, τῶν ὁποίων εἶνε ἐκδηλώσεις, μᾶς φαίνονται θαυμασία ἢ ἄξια οἰουδῆποτε ἄλλον χαρακτηρισμοῦ;

Λιὰ τὰς ἄκρας περιπτώσεις ἢ σχέσεις αὐτὴ ἡμπορεῖ νὰ ἀποδειχθῇ. Αἱ διαβατικαὶ ἐκφάνσεις τοῦ προσώπου συνοδεύουν τὸσας διαβατικὰς καταστάσεις τῆς ψυχῆς. Εὐρίσκομεν ἀσχήμους ἢ ὠραίας τὰς ἐκφάνσεις αὐτάς, ἐφ' ὅσον συνοδεύουν πνευματικὰς καταστάσεις ἀσχήμους ἢ ὠραίας. Οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ τοῦτο. Τώρα, αἱ ἐκφράσεις τοῦ προσώπου αἱ σταθεραὶ, αἱ βαθεῶς χαραγμέναι, αἱ προερχόμεναι ἀπὸ τὴν ὁμογενὴν τῶν ὁσίων, συνοδεύουν τὰς καταστάσεις ἐκεῖνας τοῦ πνεύματος, σταθερὰς καὶ βαθείας, τὰς ὁποίας χαρακτηρίζει ἡ βαρβαρότης ἢ ὁ πολιτισμὸς. Ὀνομάζομεν ὠραίας ὅσας συμβαδίζουν πρὸς ἀνωτέραν πνευματικὴν κατάστασιν καὶ ἀσχήμους ὅσας συμπίπτουν πρὸς κατωτέραν. Ὅθεν ἐὰν ἡ συνάφεια αὐτὴ εἶνε ἀναμφίβολος διὰ τὰς ἄκρας περιπτώσεις, ἐὰν, κρίνοντες ἐκ τοῦ συνόλου τῶν γεγονότων, καθὼς καὶ ἐξ ἡμιεμφύτων τινῶν πεποιθήσεων, θεωρήσωμεν ὅτι ἡ συνάφεια ὑπάρχει ἀκόμη, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιον καταφανές, εἰς τὰς μεσολαβούσας περιπτώσεις, ἰδοὺ ὅτι ἀκατασχέτως δηγούμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὰ χαρακτηριστικὰ, τὰ ὁποῖα μᾶς ἀρέσουν, εἶνε ἐξωτερικαὶ ἐκδηλώσεις ἐσωτερικῶν τελειοποιήσεων καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τὰ ὁποῖα δὲν μᾶς ἀρέσουν, εἶνε ἐξωτερικαὶ ἐκδηλώσεις ἐσωτερικῶν ἀτελειῶν.

Δὲν λησιμονῶ βεβαίως, ἐὰν εἰσέλθωμεν εἰς λεπτομερείας, ὅτι τὸ συμπέρασμα τοῦτο δὲν εἶνε δικαιολογημένον. Γνωρίζω ὅτι ὑπάρχουν μεγάλοι χαρακτήρες ὅπισθεν κοινῶν προσώπων καὶ ὅτι εὐειδὲς ἐξωτερικὸν εἶνε συνήθως ἢ προσωπὸς ταπεινῆς ψυχῆς. Ἀλλ' αἱ ἀνωμαλίας αὐταὶ δὲν ἐμποδίζουν τὸν νόμον νὰ εἶνε κατὰ τὴν γενικότητα αὐτοῦ ἀληθής, ὅπως αἱ

ἀποκλίσεις τῶν πλανητῶν δὲν μεταβάλλουν εἰς τὸ σύνολον τὰς ἐλλειπτικὰς τροχιάς των.

Μερικαὶ ἀνωμαλίας προσπίπτουν ἀμέσως εἰς τὴν ἀντίληψιν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀσχημίζει πολὺ μορφὰς τινὰς εἶνε ὅτι, παρὰ τινὰ κανονικὰ καὶ τέλεια χαρακτηριστικὰ των, ἔχουν κατὰ τὰ ἄλλα ὕψος χυδαιότητος· ἄλλαι μορφαὶ ἔχουν χαρακτηριστικὰ καθ' ἑαυτὰ καλὰ, ἀλλὰ χωρὶς ἀναλογίαν μετὰ τῶν ἄλλαι πάλιν ἔχουν ἐλαττώματα τοῦ δερματος, ἐλαττώματα ἀποδεικνύοντα ἐλλείψεις εἰς τὸν ὁργανισμὸν τῶν σπλάγχνων ἀσχετοῦς προφανῶς πρὸς τὰς εὐγενεῖς ιδιότητας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἐπὶ πλέον, τὰ γεγονότα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐπρόκυψαν λόγοι περὶ τῶν προσώπων εὐρίσκονται εἰς ἅμα καλλονῆς τοῦ προσώπου εὐρίσκονται εἰς ἅμα σον σχέσιν, ὅχι μὲ τὴν ἠθικὴν ἀλλὰ μὲ τὴν πνευματικὴν φύσιν, προήλθον ἀπὸ μακρὰν ἀσκησίν τοῦ πολιτισμοῦ, μακρὰν λήθην τῆς βαρβαρότητος καὶ μακρὰν ἀνάπτυξιν τῆς χειροτεχνικῆς δεξιότητος. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι αἱ ἐκδηλώσεις τῆς διανοίας προϋποθέτουν ὁμαλὴν ἰσορροπίαν τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων· ἐπίσης ὅμως μεγάλη εὐφροσύνη, μεγάλη δξύνοια εἰς τὰς συνήθεις ὑποθέσεις καὶ μεγάλη πρακτικὴ δεξιότης ἡμποροῦν νὰ ὑπάρξουν ὅπου τὰ αἰσθήματα αὐτὰ ἐλλείπουν. Καὶ συμβαίνει τοῦτο πολὺ συχνά. Ἡ καλλονὴ ἢ δεσπόζουσα εἰς τὴν Ἰταλίαν δὲν συνυπῆρξε κατὰ τὴν ἐποχὴν καταστάσεως ἠθικῶς χαλαρᾶς.

Ὑπάρχει ἐν τούτοις ἐξήγησις καλλιτέρα ὅλων τούτων καὶ ἡ ὁποία, νομίζω, θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ παραδεχθῶμεν, παραμένοντες πάντοτε πιστοὶ εἰς τὴν θεωρίαν, τὰς λεπτομερείας, αἱ ὁποῖαι φαίνονται ἀντικείμεναι εἰς αὐτήν.

Ὅλαι αἱ πολιτισμέναι φυλαὶ, ἴσως καὶ αἱ ἀπολίτιστοι ἐπίσης, παρουσιάζουν ἀνάμειξιν αἵματος. Εἰς τὸν ἠθικὸν καὶ φυσικὸν ὁργανισμὸν των, ἐπομένως, ἐσυχωνεύθησαν διαφοροὶ ἰδιότυποι ὁργανισμοί, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιον διαφοροὶ μετὰ τῶν. Ἡ ἐτερογένεια αὐτῆ τοῦ ὁργανισμοῦ μὲν φαίνεται ὡς ἡ μεγάλη αἰτία τῆς δυσαρμονίας, τὴν ὁποίαν παρατηροῦμεν καθ' ἡμέραν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ χαρακτήρος των. Εἰς ἀνόθευτον φυλὴν, ὑπὸ τὸ αὐτὸ κλίμα καὶ μετὰ βλητὸν τροφὴν καὶ συνηθείας ζωῆς, εἶνε πολὺ εὐλογον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι θὰ ὑπῆρχε σταθερὰ συνάφεια μετὰ τῶν ἐξωτερικῶν χαρακτηριστικῶν καὶ τῆς ἐσωτέρας φύσεως. Ἀναμίξετε τὴν φυλὴν αὐτὴν μὲ ἄλλην. ἐπίσης καθ' ἑαυτὴν ἀνόθευτον, ζῶσαν εἰς ἄλλο

περιβάλλον καὶ διάφορον τῆς ἄλλης κατὰ τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν σύνθεσιν, ὅτι θὰ ἀναπαράχθῃ εἰς τοὺς ἀπογόνους δὲν θὰ εἶνε ὁμογενὴς μέσος ὅρος μετὰ τῶν δύο φυλῶν, ἀλλὰ συνδυασμὸς φαινομενικῶς ἀνώμαλος χαρακτηριστικῶν δανεισμένων ἀπὸ τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην φυλὴν. Τὸ ἐν χαρακτηριστικὸν θὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν μίαν, τὸ ἄλλο ἀπὸ τὴν ἄλλην καὶ ἄλλο θὰ συγχωνεύῃ τὰ δύο. Ἐπίσης καὶ διὰ τὸν χαρακτήρα καὶ τὸ πνεῦμα θὰ παρουσιάζεται διγενὲς μίγμα τῶν δύο πρωτοτύπων.

Πράγματι τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα καὶ αἱ ιδιότητες παιδίου δὲν ἀποτελοῦν τὸν μέσον ὅρον τῶν γνωρισμάτων καὶ τῶν ιδιοτήτων τῶν γονέων του, ἀλλ' εἶνε μίγμα. Τοῦτο παρατηρεῖται εἰς ὅλας τὰς οἰκογενεάς. Ὅταν βλέπῃ κανεὶς παιδίον, ἐξετάζει καὶ ἄλλε χαρακτηριστικόν του καὶ τὸ ἀποδίδει εἴτε εἰς τὸν πατέρα εἴτε εἰς τὴν μητέρα. Ἡ μήτηρ καὶ τὸ στόμα ὁμοιάζουν τοῦ ἐνός, τὸ χρῶμα τῶν μαλλιῶν καὶ τῶν ματιῶν τοῦ ἄλλου, ἢ τὰδε ἠθικὰ ἰδιότης προέρχεται ἀπὸ τὸν ἕνα καὶ ἡ τὰδε πνευματικὴ ἰδιότης ἀπὸ τὸν ἄλλον καὶ οὕτω καθεξῆς διὰ τὴν μορφήν καὶ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τοῦ σώματος. Ἐὰν κάθε ὄργανον καὶ κάθε ἰδιότης τοῦ παιδίου ἦτο ὁ μέσος ὅρος μετὰ τῆς ἀντιστοίχου φύσεως τῶν ὁργάνων καὶ τῶν ιδιοτήτων τῶν γονέων, τότε, φανερόν εἶνε, ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ θὰ ὁμοιάζαν ὅλοι, ἢ ὅπως δῆποτε δὲν θὰ εἶχαν μετὰ τῶν ἄλλων διαφορὰς εἰμὴ ἐκεῖνας, τὰς ὁποίας ἡ ἡλικία θὰ ἐπέφερεν εἰς τὴν κρᾶσιν τῶν γονέων. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν συμβαίνει· τὰ χαρακτηριστικὰ ἀναμειγνύονται εἰς τρόπον ὥστε νὰ δίδουν τὰ πλέον ἀνώμαλα ἀποτελέσματα, καὶ ἐπὶ πλέον ὁ τρόπος τῆς ἀναμίξεως των δὲν ἔχει καμμίαν σταθερότητα.

Κάτι, τὸ ὁποῖον διαφωτίζει καλλίτερον τὴν ἀτέλειαν τῆς συγχωνεύσεως τῆς ἰδιοσυγκρασίας τῶν γονέων εἰς τὴν φύσιν τοῦ παιδίου, εἶνε ἡ ἐπάνοδος χαρακτηριστικῶν τινῶν προερχομένων ἀπὸ περασμένας γενεάς. Μορφὰς τινες, προδιαθέσεις ἢ ἀσθένειαι τῶν προγόνων ἀναγεννῶνται συνήθως, κατὰ διαλείμματα, εἰς τοὺς ἀπογόνους. Ἐν ἰδιόρρυθμον χαρακτηριστικὸν ἢ μία παρὰ ξένος ὄρεξις θὰ παρουσιασθῇ ἀληλοδιαδόχως, ἀφοῦ φανῇ ἐκλείψασα. Τοῦτο συμβαίνει ἰδίως διὰ τὴν ἀρθρίτιδα, τὰς χοιράδας καὶ τὴν παραφροσύνην. Μερικαὶ χάλκιναι πλάκες τάφων, εἰς τὰς παλαιὰς ἐκκλησίας μᾶς, φέρουν χαραγμένας κεφαλὰς, τῶν ὁποίων τὰ χαρακτηριστικὰ ἀνευρίσκονται ἀκόμη εἰς τὰς

ιδίας οἰκογενεάς. Εἰς τὴν Στοὰν τῶν εἰκόνων καὶ παντοῦ ὅπου διατηροῦνται εἰκόνες τῶν προγόνων, τὸ αὐτὸ γεγονὸς παρατηρεῖται.

Οἱ χαρακτήρες μάλιστα αὐτοὶ παρουσιάζουν πολλὴν ἐπιμονὴν εἰς τὴν ἀναπαραγωγὴν των. Παρόμοιον παράδειγμα ἀνευρίσκομεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὅπου τὰ ἔγνη τοῦ μαύρου αἵματος ἀνευρίσκονται εἰς τοὺς ὄνυχας, ἐνῶ δὲν παρατηροῦνται πονθενὰ ἄλλου. Ὅλοι οἱ κτηνοτρόφοι γνωρίζουν ὅτι μετατροπαὶ τινες τῆς ἰδιοσυγκρασίας τῶν ζώων, ἀφοῦ ἐξαφανισθῶν ἐπὶ γενεάς, ἀναφαίνονται πάλιν αἰφνιδίως. Εἰς ὅλα βλέπομεν ἀληθεύοντα τὸν γενικὸν αὐτὸν νόμον, ὅτι ὁργανισμὸς προελθὼν ἀπὸ δύο διαφορῶν ἰδιοσυγκρασιῶν δὲν εἶνε ὁμογενὴς μέσος ὅρος, ἀλλὰ συγκροτεῖται ἀπὸ διακριτικὰ στοιχεῖα τῶν πρωτοτύπων κατ' ἐκλογὴν καὶ ἀναλογίαν μεταβλητῆν.

Εἰς τελευταῖον φύλλον τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Γεωργικῆς Ἑταιρίας» ἦσαν δημοσιευμένοι παρατηρήσεις τινὲς περὶ τῆς ἀναμίξεως τοῦ γένους τῶν ἀγγλικῶν καὶ γαλλικῶν προβάτων, σχετικαὶ πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο. Ἐγιναν πολλαὶ ἀπόπειραι διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ἀσθενικῶν γαλλικῶν προβάτων διὰ τῶν ὠραίων ἀγγλικῶν. Ἐπὶ πολὺν χρόνον αἱ προσπάθειαι ἔμεναν χωρὶς ἀποτέλεσμα. Οἱ ἀμνοὶ δὲν διετήρουν οὐδὲ ἔγνος τῶν ἀγγλικῶν πατέρων ἀλλ' ἦσαν καχεκτικοὶ καὶ ἐλεινοὶ ὡς αἱ γαλλικαὶ μητέρες των. Τέλος κατενοήθη ἡ αἰτία τῆς ἀποτυχίας αὐτῆς. Καὶ ἡ αἰτία εἶνε ὅτι τὸ ἐν γένος ἔχει συγκριτικῶς ἐτερογενὴ σύστασιν καὶ τὸ ἄλλο ὁμογενὴ. Τὰ ἀγγλικά πρόβατα, τελειότερα, ἦσαν ἀναμεικτοῦ γένους, τὰ γαλλικὰ δὲ, ἂν καὶ κατώτερα, ἦσαν ἀνοθέτου γένους. Ὅταν ἐτέθησαν εἰς ἐπαφήν, τὸ ἐν γένος μὲ τὰ κακῶς συναρμοσθέντα στοιχεῖα του δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρηθῇ ἀέναντι τοῦ ἄλλου, τοῦ ἀπλουστάτου καὶ τελείως ἰσορροπημένου. Κατ' ἀρχὰς τοῦτο ἀπετέλεσεν ὑπόθεσιν, σήμερον ὅμως ἀναμφισβήτητον γεγονός.

Ἡ ἀτελής συναρμοσθῆναι τῶν μερῶν εἰς ὁργανισμὸν ἀνόθευτον καὶ ἡ ἀσάφεια τῆς ἰσορροπίας, ἡ προκείμενα ἐκ τούτου, ἔχουν ἀμείνον σχέσιν πρὸς τὸ τόσον διαφιλονεικούμενον ζήτημα τῶν γενῶν, εἰδὼν καὶ ποικιλιῶν. Τόσον διὰ τὸ καθ' ἑαυτὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ζητήματος τούτου, ὅσον καὶ πρὸς διαφώτισιν τοῦ κοινῶν ἡμῶν θέματος, θὰ κάμω μικρὰν παρέκβασιν.

Τὸ παραδεδομένον κριτήριον μετὰ τῶν φυσιολόγων διὰ τὴν διάκρισιν δύο εἰδῶν εἶνε

ἡ στειρότης τῶν ἐκ τῆς ἐνώσεώς των ὄντων. Ἐὰν τὸ γέννημά των εἴνε ἱκανὸν πρὸς ἀναπαγωγὴν, τοῦτο ἀποτελεῖ, λέγουν, σημεῖον ὅτι οἱ γεννήτορες εἴνε ὁμοειδεῖς, ὁποιανδήποτε φαινομενικὴν διαφορὰν καὶ ἂν παρουσιάζουν· ἄλλως, ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ, παρ' ὅλην τὴν ἑξωτερικὴν ὁμοιότητά των, εἴνε ἑτεροειδεῖς. Ἐν τούτοις κατὰ τὰ τελευταῖα αὐτὰ ἔτη, ἐκ τῆς παρατηρήσεως πολλῶν γεγονότων ἐτέθη εἰς ἀμφιβολίαν τὸ ἔξαγόμενον τοῦτο. Οἱ κτηνοτρόφοι, οἱ ἐπιμελούμενοι τὴν τελειοποίησιν τῶν εἰδῶν, ἔθεσαν ὡς γενικὸν κανόνα, ὅτι οἱ ἀπόγονοι δύο διαφόρων γενῶν προβάτων ἢ βοῶν περιπίπτουν εἰς παρακμὴν μετὰ τινος γενεάς, ἐὰν ἀφεθοῦν μόνοι των εἰς ἀναπαγωγὴν καὶ ὅτι διὰ τὴν κατορθωτὴν καλὸν ἀποτέλεσμα πρέπει οἱ ἀπόγονοι νὰ ἀναμιχθοῦν μετὰ τὸ ἐν ἡ τὸ ἄλλο ἀρχικὸν γένος. Τὸ αὐτὸ φαινόμενον παρατηρεῖται εἰς τὴν ἀνάμειξιν τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν. Αὐταὶ αἱ ἀναμίξεις δὲν εἴνε δυνατόν νὰ διατηρηθοῦν ὡς σταθεραὶ ποικιλίαι, ἀλλὰ καταστρέφονται, ἐὰν δὲν συγκρατηθοῦν δι' ἐνώσεων μετὰ τὰς ἀρχικὰς φυλάς. Συντόμως, τὰ γεννήματα δύο διαφόρων γενῶν ζῶων ἐκλείπουν εἰς τὴν πρώτην, δευτέραν, τρίτην, τετάρτην, πέμπτην κ.τ.λ. γενεάν, καθόσον ἡ διαφορὰ τοῦ οργανισμοῦ μεταξὺ τῶν δύο γενῶν εἴνε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μεγάλη.

Τώρα, ἡ μνημονευθεῖσα πείρα τῶν γάλλων κτηνοτρόφων παρέχει τὴν δικαιολογίαν τῶν διαφόρων τούτων ἀποτελεσμάτων. Διότι ἐὰν εἴνε ἀληθές, ὅτι ὁργανισμὸς προερχόμενος ἐξ ἄλλων διαφόρων, δὲν εἴνε ὁ μέσος ὅρος μεταξὺ αὐτῶν, ἀλλὰ μῖγμα τῶν συστατικῶν τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου, ἐὰν εἴνε ἐπίσης ἀληθές ὅτι τὰ συστατικὰ αὐτὰ, δανεισμένα ἀπὸ δύο διαφορα συστήματα, εἴνε κατ' ἀνάγκην ἀτελῶς συνδυασμένα, τὸ φανερόν τότε ἔξαγόμενον εἴνε ὅτι ἐφ' ὅσον ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν γονέων εἴνε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μεγάλη, τὰ ἐλαττώματα τοῦ συνδυασμοῦ εἰς τοὺς ἀπογόνους θὰ εἴνε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μεγάλα. Ἐκ τούτου ἔπεται ὅτι ἕνεκα τῶν διαφόρων βαθμῶν τῆς ἀνομοιότητος τοῦ ὁργανισμοῦ τῶν γονέων θὰ ὑπάρχουν διαφορῶν ἐπίσης βαθμῶν διαφοραὶ εἰς τὰ γεννήματά των καὶ ἡ ποικιλία αὐτὴ θὰ περιλαμβάνεται ἀπὸ συνδυασμοῦ μὴ δυναμένου νὰ εὐδοκιμήσῃ μέχρι συνδυασμοῦ ἀρκετὰ τελείου ὅπως ἀνθέξῃ καὶ ἐξασφαλίσῃ τὴν διαίονισιν τοῦ εἶδους.

Τοῦτο παρουσιάζει ἡ πραγματικότης. Μεταξὺ ὁργανισμῶν τῶν ὁποίων μεγάλως διαφέρουν

οἱ χαρακτῆρες, οὐδεὶς μεσάζων ὁργανισμὸς εἴνε δυνατόν νὰ δοθῇ. Ὅταν ἡ διαφορὰ εἴνε μικροτέρα, παράγεται γέννημα στεῖρον, ὁργανισμὸς τόσον κακὰ συναρμολογημένος ὥστε ἀτελὴ μόνον ζῶην παρουσιάζει. Ἐὰν ἐλαττωθῇ ἀκόμη ἡ διαφορὰ, τὸ προῖον ἔχει ὁργανισμὸν κατὰ τὸν πρὸς ἀναπαγωγὴν ἀλλ' εἴνε ἀνίσχυρον ὅπως μεταδώσῃ εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ τελείαν κατ' ἐαυτὴν ἰδιοσυγκρασίαν. Καὶ ἐὰν κατὰ βαθμοὺς ἡ διαφορὰ ἐξακολουθῇ ἐξασθενίζουσα πάντοτε, ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἀναφανῇ ἡ ἀνικανότης αὐτῇ τοῦ ὁργανισμοῦ ἐπιβραδύνεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, μέχρις ὅτου φθάσωμεν εἰς τὰς ὁμοειδεῖς αὐτὰς ποικιλίας, τῶν ὁποίων αἱ διαφοραὶ εἴνε ἀρκετὰ ἀσθενεῖς, ὥστε τὰ προϊόντα αὐτῶν νὰ παρουσιάζουν σχετικὴν τινα σταθερότητα ἀναπαγωγῆς. Κατόπιν τῶν συμπερασμάτων τούτων ἐνδιαφέρον εἴνε νὰ ἀναζητήσωμεν ἐὰν οἱ ἀμιγεῖς ὁργανισμοὶ εἴνε ἀνώτεροι τῶν μικτῶν κατὰ τὴν ἱκανότητα πρὸς διατήρησιν τῆς ἰσορροπίας τῶν ζωϊκῶν λειτουργιῶν καὶ ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν ἀκόμη τῆς διαταραχῆς αὐτῶν.

Δὲν εἴνε γεγονός, ὅτι τὰ ἀμιγῆ πρόβατα ἔχουν μεγαλειτέραν ἀντοχὴν τῶν ἐκ τῆς ἀναμίξεως τῶν γενῶν προερχομένων; Καὶ ὅτι τὰ τελευταῖα αὐτά, μετ' ὅλην τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἀναστήματος, εἴνε ὀλιγώτερον ἱκανὰ ὅπως ἀνθέξουν εἰς δυσμενεῖς ἐπιδράσεις, ὅπως εἰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολὰς ἢ εἰς κακὴν τροφήν κτλ.; Καὶ δὲν δύναται νὰ εἰπῇ κανεὶς τὸ αὐτὸ διὰ τὸ ἀνθρώπινον γένος;

Ἐπανελέσθωμεν εἰς τὸ θέμα μας. Εἴνε φανερόν ὅτι τὰ γεγονότα καὶ οἱ συλλογισμοὶ αὐτοὶ χρησιμεύουν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γενικῆς αὐτῆς ἀληθείας: Τὸ προῖον δύο ἀνομοίων ὁργανισμῶν εἴνε ἑτερογενὲς μῖγμα τῶν δύο καὶ ὅχι μέσος ὅρος ὁμογενῆς τῶν δύο ἀρχικῶν.

Ἄς συγκρατήσωμεν εἰς τὴν μνήμην μας τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν καὶ ἃς ἐνθυμηθῶμεν ὅτι αἱ πολιτισμέναι φυλαὶ εἴνε προϊόντα ἀναμίξεως. Εἰς ἡμᾶς παραδείγματος χάριν, ὑπάρχει μῖγμα Κελτῶν, Σαξόνων, Νορμανδῶν, Δανῶν καὶ ἄλλων φυλῶν ἀκόμη. Ἐὰν ἐξετάσωμεν ὅποιοι πολίτικοι ὁργανισμοὶ ἐγεννήθησαν ἐκ τῆς ἐνώσεως τούτων, ἐὰν ἀναπαράσθωμεν εἰς τὴν φαντασίαν μας ὅτι τοῦτο ἐπροκάλεσεν ἀσυμφωνίας, τῶν ὁποίων τὸ ἀποτέλεσμα εἴνε αἰσθητὸν εἰς κάθε ἄνθρωπον, θὰ ἴδωμεν ὅτι εἰς ὅλους ἡμᾶς ἡ ἀνταπόκρισις μεταξὺ τῶν φύσει ἀναλόγων μερῶν τοῦ ὁργανισμοῦ εἴνε ἀτελής.

Καὶ ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἔχῃ οὕτω, τὰ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα μᾶς ἀναχαιτίζουν εἰς τὴν κλίσιν ἡμῶν τοῦ νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ καλλονὴ τοῦ χαρακτῆρος ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν καλλονὴν τοῦ προσώπου, αἴρονται κατὰ τὸ πλεῖστον. Δυνάμεθα ἐν τούτοις νὰ δεχθῶμεν ὅτι χυδαῖον ὕψος δύναται νὰ συνυπάρξῃ πρὸς εὐγενὴ χαρακτῆρα καί,

ὥραϊα χαρακτηριστικὰ μετ' εὐτελεῖ φύσιν καὶ νὰ ὑποστηρίξωμεν συγχρόνως ὅτι ὑπάρχει κατὰ βάθος σχέσις μεταξὺ τῆς διανοητικῆς τελειότητος καὶ τῆς τελειότητος τοῦ προσώπου καὶ ὅτι, αἰτιολογουμένων ἅπαξ τῶν σημερινῶν αἰτίων τῆς ἀσυμφωνίας, ἡ σχέσις αὐτὴ θὰ διαλάμπῃ χωρὶς ἐξαίρεσιν.

Μετάφρασις Σ. ΛΟΒΕΡΔΟΥ

BYZANTINA ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΚΑΛΟΓΡΗΑ

Στὸν σοφὸν διδάσκαλον Κάρολον Κρουμπάχερ τὸ ἀφιερῶν μετ' σεβασμὸν.

Μ' αὐτὸ τὸ ὄνομα -- Καλογρηὰ εἶναι γνωστὸς ἐδῶ στὴν Πρίγκηπο ἓνας βράχος, ποῦ τὸν γλυκοφιλεῖ τὸ ἀκρογιάλι τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου. Θὰ σὰς διηγηθῶ τὸ συναξάρι του: Σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ μαγεμένο περιγιάλι, ποῦ καθρεφτίζει τὴν περὶ φανὴν Ἀσία -- καὶ στοὺς κυματισμοὺς τῶν βουνῶν τῆς βλέπεις ὁλοφάνερα τῆς λάβας τοὺς κυματισμοὺς πρὶν παγώσῃ -- ἦταν φημισμένο γυναικεῖο μοναστήρι.

Κάτω ἀπὸ ἓνα πεῦκο, περίεργα γεγυμμένο κατὰ τὸ ἀκρογιάλι, κάθονταν ἡ ἡγουμένη, χλωμή, ἅγιο λείψανο σωστό, καὶ ἔπλεκαν τὰ ἐργατικά της χέρια. Ἡ μοναχὴ Εὐφροσύνη, κόρη τοῦ Κωνσταντίνου ἔκτου, ποῦ τὸν τύφλωσε ἡ ἄπονη μὰ ἐνδοξὴ μάνα του, ὥραϊα καὶ ὀλόδροση μέσα στὸ τρίχινο ράσο, μετὰ κομμένα τὰ μαῦρα μετὰ ξίνα μαλλιὰ, μέσα στοὺς ὑγροὺς τοίχους τοῦ μοναστηριοῦ, περνοῦσε τὴ νιότη τὴ χρυσή.

Ἐδῶ μεγάλωσε, ὅτῃς ἡγουμένης τὰ χέρια καὶ ὅση μητρικὴ καρδιά ἦταν κρυσταλλωμένη στὰ γυναικεῖα στήθη τῆς γρηῃς, ξύπνησε, γὰρ νὰ ἀναδρέψῃ τὴν Εὐφροσύνην, ποῦ ἦταν ἡ χαρὰ καὶ ἡ ζωὴ τοῦ μοναστηριοῦ.

Καὶ τώρα, ἐνῶ, κάτω ἀπ' τὰ γαπημένο της πεῦκο, ἔπλεκε ἡ ἡγουμένη, ἡ Εὐφροσύνη διαβάλλει προσευχητάρια καὶ ἡ γερόντισσα πότε τὰ προπαίνει καὶ πότε τὰ κολουθεῖ μουρμουριστικά.

Μὰ ἔξαφνα νανουρίσθηκε ἡ ἡγουμένη, εἶτε ἀπ' τῆς θάλασσας τὴ μουσικὴ, εἶτε ἀπ' τὴ φωνὴ τῆς Εὐφροσύνης, καί... ἀποκοιμήθηκε γλυκὰ γλυκὰ.

Καὶ ἡ Εὐφροσύνη, ἅμα τελείωσε τὴν προσ-

ευχή της, ἔβγαλε τὸ ράσο της τὸ μαῦρο καὶ βούτηξε τ' ἀφρόπλαστο κορμί της μέσα στὸ κύμα, σὰν νεράϊδα· ἔπαιξε μετὰ τὰ κύματα, πατοῦσε τὸν ἀπαλὸ ἄμμο, ἔπαιξε πλακάκια μετὰ τὰ χαλίκια, καὶ εὐχαριστοῦσε τὸν Θεό, ποῦ τὴν ἔκαμε τόσῳ δροσερὴ τὴ θάλασσα.

Ἐσχάσθηκε ἡ κόρη καὶ γλύστρησε ἐπάνω σ' ἓνα κύμα μακρὸν ἀπ' τ' ἀκρογιάλι· ἓνα ρεῦμα τὴν ξεμάκρυνε περισσότερο· ἀπέκαμαν τὰ χέρια της καὶ θὰ χάνονταν ἀπ' τὴ ζωὴ, ὅπως χάθηκε καὶ ἀπ' τὸν κόσμον, ἂν ἄσπερη βαρκούλα δὲν πρόφθαινε σὰν περισσεράκι.

Ἐνα παληκάρι ρίχθηκε στὴ θάλασσα· ἄρπαξε τὸ ἀφρόπλαστο κορμί, κ' ἐνῶ ἡ Εὐφροσύνη μισοπεθαμένη ἔδειχνε τὸ μοναστήρι, ὁ νέος τὴν ἔφερε στὸ ἀκρογιάλι καὶ μετὰ λογισμοὺς ταραγμένους, σεβάσθηκε τὴν τόση εὐμορφία, μὰ ἡ μνηστὴ ἄλλου κόσμου, μετὰ ἄλλου κόσμου νυμφίον, τοῦ ἄφηκε μιὰ ἀνάμνησι παντοτεινὴ.

Ἡ ἡγουμένη ξύπνησε καὶ ἡ Εὐφροσύνη, μέσα στὸ σφιχτοδεμένο μετὰ διπλὸ κομποχοῖνι ράσο της, κάθεται ἀφηρημένη καὶ χλωμή. Τὰ χεῖλιά της ψιθυρίζουν μιὰ προσευχή.

Πέρασαν χρόνια καὶ καιροί. Μετὰ βασιλικὴ διαταγή, μετὰ πατριαρχικὰ γράμματα, ἡ ἡγουμένη μετὰ πόνο, μετὰ πίκρα, μετὰ παράπονο, ἀνοίξε τὴ σιδερένια πύλη τοῦ μοναστηριοῦ, κ' ἔστειλε μετὰ τὴν εὐχὴ καὶ μετὰ τὴν εὐλογία της, τὴ μοναχὴ Εὐφροσύνην βασίλισσα στὸ Βυζάντιον.

Ὁ νέος ποῦ τὴν ἔσωσε, σὰν νὰ ἐκράτησε τὴ μοῖρα τὴν καλὴ στὴν ἀγκαλιά του, ὅλο ἐμ- πρὸς πῆγαινε ὅλο ἐμπρός.

Παντρεύθηκε με μιὰ κόρη, χρόνια τώρα, και κείνη του ἄφηκε ἕνα γυιὸ χαριτωμένο, και πέθανε. Ἡ τύχη τὸν ἔκαμε βασιλέα τοῦ Βυζαντίου, τῆς ἀπέραντης ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας.

Μὰ ὁ λαὸς τοῦ Βυζαντίου, ἅμα τὸν προσκύνῃσε γιὰ βασιλέα του, τὸν παρακαλοῦσε νὰ τοῦ χαρίσῃ και μιὰ βασίλισσα. Γιατὶ ὁ βυζαντινὸς λαὸς πολλὸ ἀγάπησε πάντα τῆς βασίλισσές του, ἀπ' τὴ βασίλισσα τῶν οὐρανῶν ὡς τὴ βασίλισσα τὴν ὑστερνὴ τῆς γῆς, τῆς ἔλεγε **μάνες** του, και θαρροῦσε πὼς ἔμεινε ὁρφανὸς χωρὶς βασίλισσα.

Ὁ Μιχαήλ, στὴν ἀρχὴ δὲν ἤθελε· μὰ ὕστερα ἐξομολογήθηκε, σὰν κατὶ ἀδύνατο:

— «Ἄν ἀπ' τὸ μοναστήρι μοῦ δώσετε τὴ μοναχὴ Εὐφροσύνη;... αὐτὴ μονάχα θὰ δεχθῶ μάνα σας και βασίλισσά μου.

Και ἡ μοναχὴ ἔγινε αὐτοκράτειρα. Πορφύρα χρυσοῦφαντη σκέπασε τ' ἀφρόπλαστα κάλλη. Μάκραιναν τὰ μετὰξίνα μαλλιά και τὰ στόλιζε στέμματα και χονδρὰ μαργαριτάρια· με διαμαντένιαις πόρπαις ἐκουμβώνονταν.

Μὰ ἡ αὐτοκράτειρα, ἀφοῦ στὸν σκεπαστὸ ἱππόδρομο θαύμαζε τὰ ἱπποδρόμια, ἔτρεχε με πλοῖο στὸ μοναστήρι, ἀκουμποῦσε τὸ κεφάλι τῆς στὰ γόνατα τῆς ἡγουμένης, διάβαζε τὴν προσευχή, και στόλιζε με πλούσια ἀφιερῶματα τὸ μοναστήρι, και ἀκριβοπλήρωνε ἀγρυπνίας, γιὰ νὰ συχωρεθῇ τὸ κρῖμά της, ἀπ' τὸν Θεὸ τῆς ἀγάπης—ποῦ ἔφυγε ἀπ' τὸ μοναστήρι και πῆγε στὸν κόσμον ν' ἀγαπήσῃ και ν' ἀγαπηθῇ.

**

Μὰ ἤλθε πάλι μέρα μαύρη και ὁ Μιχαήλ ὁ βασιλέας εἶπε Ὁ Θεόφιλος ὁ γυιὸς μου βασιλέας και ἡ Εὐφροσύνη βασίλισσα. Τῷγραψε με κιννάβαρι, τὸ χρυσοβούλωσε και πέθανε.

Μά... ὁ Θεόφιλος δὲν τὸ ἤθελε· δὲν θέλησε τὴ μητρυνὴ βασίλισσα. Τῆς ἔκοψαν τὰ μετὰξίνα μαλλιά, και σὰν νὰ ἐξύπνησε ἀπὸ ὄνειρο βαθύ, βρέθηκε μιὰ μέρα, με μαῦρο ράσο στὸ μοναστήρι.

Και ἐνῶ λέγει δυνατὰ τὴν προσευχή της γιὰ νὰ τὴν ἀκούσῃ ἡ γερὰ ἡγουμένη, ποῦ δὲν καλοακούει, ὁ νοῦς της ταξειδιάρικο πουλί, πετᾷ με παράπονο στοῦ Βυζαντίου τὰ δόλοχρυσά

παλάτια· ἀκούει τὴ μουσικὴ, τοὺς πολυχρονισμούς, τὴ λειτουργίαν στὴν ἁγία Σοφία, και βλέπει... βλέπει τ' ἀτελείωτα χρυσοενδυμένα πλήθη, ποῦ τὴν ὀνόμασαν βασίλισσαν και μάνα τους.

Δὲν μπορεῖ· θέλει, μὰ... δὲν μπορεῖ ν' ἀφοσιωθῇ στὸν Θεὸ της σὰν πρὶν. Ἀνάμεσα σ' ἐκείνην και στὸν οὐρανὸ, χώρεσε ἕνας κόσμος δόλοχρυσος, ἀξέχαστος κόσμος.

Πολλὰς φορὰς σταματᾷ στὰ χεῖλη της ἡ προσευχή· και στέκεται ἀκίνητη, σὰν πέτρα, και ἀκολουθεῖ τὸ νῆμα τῆς τρελλῆς φαντασίας της, ποῦ τὴν σύρει αἰχμάλωτη ἐδῶ κ' ἐκεῖ.

Τὸ κύμα ποῦ τοῦ χρεωστοῦσε τὴν εὐτυχία και ἴσως τὴν δυστυχία της, τὸ βλέπει πάντα με ἀγάπη και ρίχνεται συχνὰ στὴ δροσερὴ του ἀγκαλιά, γιὰ νὰ δροσίσῃ τὸν πυρετὸ ποῦ τὴν λυώνει.

**

Μιὰ μέρα, ἄρχισε πάλι τὴν προσευχή της δυνατὰ, ἐμπρὸς στὴν ἀπέραντη θάλασσα και στὰ βουνὰ τῆς Ἀσίας ποῦ κυματίζουν... μὰ οὔτε ἕνας λογισμὸς της χρυσόφτερος δὲν ἀνέβηκε στὸν Θεὸ.

Μὰ ἔξαφνα, θεϊκὴ ὁργή, ἡ θεϊκὴ εὐλογία, ἡ μοναχὴ Εὐφροσύνη γένηκε μαύρη πέτρα και φύλαξε τὴ στάσι τῆς προσευχῆς.

Χρόνια τὴ βρέχει τὸ κύμα, χωρὶς νὰ τὴ λυώσῃ. Τὸ ἴδιο κύμα ποῦ τὴν ἔκαμε βασίλισσα, τὴν ἔκαμε τώρα πέτρα.

Ἡ ἡγουμένη ἔκαμε μνημόσυνο· και μιὰ μοναχή, χάραξε ἐπάνω στὴν πέτρα. «Ὅποιος προσεύχεται χωρὶς νὰ προσέχῃ ἁμαρτάνει.» Μὰ τὸ κύμα ἔσβυσε γλείφοντας τὴν ἐπιγραφὴ· και ἔμεινε ἡ πέτρα μαρτύριο.

Γιατὶ πολλὸ πονοῦσε ἡ μοναχὴ με τὸ κεφάλι βαρὺ ἀπ' τὴν δόλοχρυσον ἀνάμνησι...πολὺ πονοῦσε.

Ἄν ὅλη ἡ γαλήνη τοῦ ἀκρογιαλιοῦ τοῦ μαγευμένου, φανερώνη τὴ γαλήνη τῆς ψυχῆς της... τὴ λυπήθηκε ὁ θεὸς μας.

Ἄλλοι ὅσῳ ζοῦνε εἶναι πέτρες. Αὐτὴ ἀγάπησε και εἶχε τρυφερὴ ἀνθρώπινη καρδιά, κ' ἔγινε πέτρα ἀφοῦ πέθανε. Τὸ κύμα τὴ φιλεῖ γλυκὰ γλυκὰ.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ βράχου ποῦ τὸν λένε *Καλογρηά*.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΕΤΡΟΣ ΛΟΤΙ

ΕΡΓΟΝ ΑΕΒΥ ΡUDHMER

KNUT HAMSON

ΠΑΝ*

Μυθιστόρημα

ΙΗ

Ἡ Ἐδουάρδα ἐπλήρωσε τῶ ὄντι. Κάνει κατὶ πράγματα ἔξοχα κάποτε· ἔχει εὐσπλαχνικὴ καρδιά. Μά, ὅπως σὰς βλέπω και με βλέπετε, περιμένε νὰ πληρώσω ἐγὼ γιὰ τὴν γυναῖκα και τὸ μικρὸ της... Καὶ ὕστερα;... Ὑστερα ἡ γυναῖκα σηκώθηκε με χίλια εὐχαριστῶ. «Μὴ μ' εὐχαριστήτε ἐμένα, νὰ εὐχαριστήτε τὸν κύριον ἀποδῶ» εἶπε ἡσυχὰ ἡ Ἐδουάρδα και μ' ἔδειξε με τὸ δάκτυλο στὴν γυναῖκα. Πὼς σὰς φαίνεται αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Ἀναγκάσθηκα νὰ δεχθῶ τὰ εὐχαριστήρια τῆς φτώχειας... Θὰ μπορούσα νὰ σὰς διηγηθῶ πολλὰ ἄλλα χαρακτηριστικὰ τοῦ εἵδους αὐτοῦ. Τὰ πέντε

τάλληρα τᾶδωκε αὐτὴ στὸν κοπιηλάτη. Ἄν τᾶχατε δώσει ἐσεῖς, θάπεφτε στὸ λαιμὸ σας...

Κοῖμα ποῦ δὲν φανήκατε ὁ μεγάλος κύριος, ποῦ μπορεῖ νὰ πληρώσῃ τόσο ἀκριβὰ ἕνα πατημένο γοβάκι! Μιὰ τέτοια γενναιοδωρία θὰ ἦτο σύμφωνη με τὴν ἰδέα ποῦ εἶχε σχηματίσει γιὰ σὰς. Τῶκαμε στὸ δικό σας ὄνομα: Αὐτὸ ἴσια ἴσια χαρακτηρίζει τὴν Ἐδουάρδα, με τὴν ἀσωτία της και με τοὺς ὑπολογισμούς της στὸ καθεστῆ.

— Εἶνε λοιπὸν ἀδύνατο νὰ τὴν κατακτήσῃ κανένας;

— Ἐχει ἀνάγκη ἀπὸ κάποιο σκληρὸ μάθημα, εἶπε ὁ γιατρός, διαφεύγων τὴν ἐρώτησί μου. Αὐτὴ δὲν ἀκούει παρὰ τὴν φαντασίαν της,

* Ἴδε σελ. 115.

κάνει ὅτι τῆς ἀρέσει, καὶ πάντα βγαίνει νικήτρια. Τὴν προσέχουν πολύ, τῆς δείχνουν ἐνδιαφέρον, πάντα βρίσκει κάποιον νὰ μαγεύη μὲ τὴν παρᾶξενη γοητεία της. Βλέπετε πῶς τῆς φέρομαι ἐγώ ; Σὰν νὰ ἦνε παιδί τοῦ σχολειοῦ, παλιοκόριτσο· τὴν μαλλώνω, τῆς διορθώνω τὰ λόγια της, δὲν ἀφίνω εὐκαιρία ποῦ νὰ μὴν τὴν ταπεινώνω. Ὁ τρόπος μου αὐτὸς τὴν πληγώνει κατάκαρδα, καὶ εἶνε τόσο ὑπερήφανη ποῦ δὲν θέλει νὰ τὸ ἀποδείξη πῶς πειράζεται. Ἐτσι τῆς χρειάζεται. Εἶνε ἓνας χρόνος τώρα ποῦ τὴν ἐπαίδευα μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ ἡ θεραπεία εἶχε ἀρχίσει νὰ φέρῃ σωτήρια ἀποτελέσματα. Ἐκλαίε ἀπὸ τὸ πείσμα της κάποτε. Μὰ ἤλθατε σεῖς καὶ μᾶς τὰ χαλάσατε ὅλα. Ὅταν τὴν ἀφίσῃ κανεῖς, βρίσκει πολὺ γρήγορα ἄλλον. Ὑστερ' ἀπὸ σᾶς θὰ ἔλθῃ ἄλλος.

— Ἐ! εἶπα μέσα μου, ὁ γιατρός κάποιον λόγο μνησικαχίας ἔχει ἐναντίον της.
Ἐπειτα εἶπα δυνατά:

— Δὲν μοῦ λέτε γιατί κάνετε τὸν κόπον καὶ
μοῦ τὰ διηγείσθε ὅλα αὐτὰ; Ἔχετε τὴν ἀξίωσι
νὰ σᾶς βοηθήσω κ' ἐγὼ νὰ βάλωμε σὲ θεο-
γνωσία τὴν Ἑδουάρδα;

Ἐκεῖνος χωρὶς νὰ προσέξῃ καθόλου στὴν ἐρώτησί μου, ἐξακολούθησε:

— Κατὰ τὰ ἄλλα ἔχει φωτιά μέσα της, σὰν ἡφαίστειο. Μ' ἑρωτᾷτε ἂν εἶνε ἀδύνατον νὰ τὴν κατακτήσῃ καεῖς; Γιατὶ ἀδύνατον; Αὐτὴ περιμένει τὸ βασιλόπουλό της ποῦ δὲν παρουσιάσθηκε ἀκόμα· πολλὰς φορὰς ἔως τώρα τὴν ἔχει πάθει. Μιὰ στιγμή φαντάσθηκε πῶς ἐσεῖς εἴσαστε τὸ βασιλόπουλο, ποῦ ὄνειρευότανε. . . ἔξ αἰτίας πρὸ πάντων τοῦ ἀγριωποῦ βλέμματός σας. Ξεύρετε, κύριε λοχαγέ, πῶς ἔπρεπε νὰ φέρετε ἐδῶ τὴν στολή σας· χωρὶς ἄλλο θὰ ἔκανε ἐντύπωσι. . . Τὴν εἶδα ἐγὼ νὰ σφίγγῃ τὸ ἔνα χερὶ μὲ τ' ἄλλο νευρικά, μὲ τὴν προσδοκίᾳ ἐκεῖνου, ποῦ θάροχότανε νὰ τὴν πάρῃ μακρυνά, πολὺ μακρυνά, γιὰ νὰ γίνῃ κύριος τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματός της. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶνε ἀπαραίτητον νὰ μὴν ἦνε ἀπὸ τὰ μέρη αὐτά, νὰ φανῇ ἔξαφνα σὰν οὐρανοκατέβητος καὶ νὰ ἦνε ξεχωριστὸ πλᾶσμα. . . Μαντεύω γιατί ἔκανε πάλι τὸ ταξίδι του ὁ κ. Μάκ. Κι' ἄλλην μιὰ φορὰ ἔφυγε καὶ γύρισε μ' ἓνα κύριον.

— Μ' ἓνα κύριον ;

— Ναί, καὶ δὲν ἦτο καὶ τὴν φορὰν αὐτὴ ἐκεῖνος ποῦ χρειάζονταν, εἶπε ὁ γιατρός, καὶ ἄρχισε νὰ γελᾷ, ἔνα θλιβερὸ γέλιο. Ἦτον ἓνας ἄνθρωπος τῆς ἡλικίας μου, κοιτᾷς σὰν κ' ἐμένα. Δὲν ἦτο τὸ βασιλόπουλο.

— Ποῦ μένει αὐτὸς ὁ κύριος ;

Ὁ γιατρός ταράχθηκε.

— Ποῦ μένει; Δὲν ξέρω καθόλου... Ἀρκετὰ ὁμῶς εἶπαμε γιὰ τὸ ζήτημα αὐτό! Σὲ ὅκτῳ ἡμέρες θὰ μπορέσετε νὰ πατήσετε τὸ ποδάρι σας... Καλὴν ἀντάμωσι.

10

Ἀκούω στὴ θύρα μου μιὰ γυναικεῖα φωνή.
Ἐνα κῦμα αἵματος μοῦ ἀνεβαίνει στὸ κεφάλι...
Ἦλινε ἡ φωνὴ τῆς Ἑδουάρδας.

Γκλάν! Γκλάν εἶσαι ἄρρωστος!

Ἡ πλύστρα μου ἀπαντᾷ, ἀπέξω ἀπὸ τὸ κα-
λύβι μου:

— Κοντεύει νὰ γίνη καλά.

Ἡ φωνὴ αὐτὴ «Γκλάν! Γκλάν!» μὲ πύ-
πησε ἴσα στὴν καρδιά. Συγκινήθηκα νᾶκούσω
ἔτσι δυὸ φορὲς τὸνομά μου, μὲ τὴν παθητικὴ
καὶ λαμπρότατην αὐτὴ φωνή.

Χωρίς νά κτυπήσῃ τὴ θύρα, ἐμπῆκε ὁρυ-
τική κ' ἔξαφνα τὴν ξαναεῖδα πάλι, ὅπως ἄλ-
λοτε: μὲ τὴν ξαναβαμμένη ζακέτα της, μὲ τὴν
ποδιά της τραβηγμένη στὴν κοιλιὰ γιὰ νὰ φαί-
νεται μακρότερη ἀπ' τὴ μέση κ' ἐπάνω ξανα-
εῖδα τὸ βλέμμα της, τὸ μελαχροινό της πρό-
σωπο, τὰ καμαρωτὰ φρυδία της, τὰ χέρια της,
ποῦ εἶχαν κάποια τρυφερότητα ἀνεξήγητη γιὰ
μένα. Ὅλ' αὐτὰ μαζί μὲ μάγευσαν καὶ μὲ
ξάλισαν. - «Τὴν ἔχω φιλημένη!» ἐσκέφθηκα.
Σηκώθηκα καὶ στάθηκα ὄρθιος μπροστὰ της.

— Σηκωθήκατε καλὲ, στέκεσθε ὄρθις! φώναξε. Καθηστε κάτω, τὸ πόδι σας εἶνε ἄρρωστο, εἶσθε πληγωμένος!... ὦ! θεέ μου πῶς ἐγίνε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Τώρα μόλις τὸ ἔμαθα. Κ' ἔλεγα μέσα μου: Τί γίνεται ὁ Γκλάν; Δὲν φαίνεται πιά... Δὲν ἤξευρα τίποτε. Εἶνε τόσες ἐβδομάδες, ποῦ πληγωθήκατε καὶ νὰ μὴν τὸ ξεύρω ἐγώ!... Πῶς πηγαίνετε τώρα; Κιτρινήσατε πολὺ, γινήκατε ἀγνώριστος.. Καὶ τὸ πόδι σας; Εἶνε φόβος νὰ κουτσαήτε; Ὁ γιατρὸς λέει πῶς δὲν εἶνε φόβος. Χαίρομαι τόσο πολὺ ποῦ δὲν κουτσαήκατε, εὐχαριστῶ τὸν θεὸ μὲ ὅλην μου τὴν καρδιά... Μὲ συγγωρεῖτε ποῦ ἦλθα ἔτσι, ἄνω — κάτω — ἦλθα τρεχάτη ὅλο τὸν δρόμο.

ὄρομο.
 Ἦτον σκυμμένη ἐπάνω μου, ἔνοιωθα τὴν
 ἀναπνοή της στὸ πρόσωπό μου. Ἐκαμα νὰ τὴν
 πιάσω. Ἐκεῖνη τραβήχθηκε. Τὰ μάτια της
 ἦσαν δακρυομένεα. Ἐγὼ ἔτραυλιστα:

— Νὰ τί ἔτρεξε; ἤθελα νὰ βάλω τὸ του-
φέκι μου στὴ γωνιά, τὸ κρατοῦσα ἄσχημα, μὲ

K

Ἡ πρώτη μου ἡμέρα στὸ δάσος.

Ἦμουν εὐτυχὴς καὶ ἀδύνατος. Ὅλα τὰ ζωὰ μ' ἐπλησίαζαν καὶ μ' ἐκύτταζαν καλὰ-καλὰ. Τὰ κοκκίνωλα πήγαιναν κ' ἐκάθοντο ἀπάνω στὰ φύλλα ἢ ἐσέρνοντο στὸ χῶμα. Τί καλὴ συνάντησις. . . Αἱ αἰσθήσεις μου ἐνώνοντο ἁρμονικὰ μὲ τὴν γαλήνῃ τῆς φύσεως, ἔκλαια μόνος μου ἀπὸ μίαν ἀγάπῃ χυμένη μέσα μου, ἡ ὕπαρξις μου ὅλη ἔλυανε γλυκὰ ἀπὸ εὐγνωμοσύνη. Εὐεργετικὸ δάσος, ἀγαπημένη μου κατοικία, ἀπ' τὰ βάθη τῆς καρδιάς μου σὲ μακαρίζω: ἡ εἰρήνῃ τοῦ θεοῦ νὰ ἦνε μαζί σου! . . . Γυρίζω τὰ μάτια μου ὀλοτρόγυρα καὶ χαιρετῶ μὲ τὸ νομά τους τὰ πουλιά, τὰ δένδρα, τῆς πέτρες, τὸ χορτάρι καὶ τὰ μυρμήκια. Σηκώνω καὶ μέτωπο μου στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ καὶ στέκομαι συλλογισμένος, σὰν νὰ μὲ εἶχε φωνάξει κανένας: — «Ναί, ναί, ἔρχομαι!» Ἐκεῖ ψηλὰ κλωσοῦσε ταυγά του τὸ γεράκι καὶ εἴξενερα ποῦ τὴν εἶχε τὴ φωλιά του· συλλογιζόμενον τῆς ψηλῆς κορυφῆς ποῦ κουρνιάζουν τὰ ὄρνια καὶ τὸ πνεῦμα μου πετοῦσε μακρυνά.

Κατὰ τὸ μεσημέρι ἔλυσα τὴ βάρκα μου καὶ τραβήξα μὲ τὸ κουπλί ἕως τὸ μικρὸ νησάκι, ποῦ ἦτον κοντὰ στὸ λιμάνι. Εἶχε τὸ νησάκι κατὶ μακροῦ κλωνα κόκκινα λουλούδια, ποῦ μοῦ φθιναν ἕως τὰ γόνατα: περπατοῦσα ἀνάμεσα σὲ μιὰ βλάστησι παράξενη, χαμένος μέσα στὰ ψηλὰ χορτάρια καὶ στοὺς θάμνους. Κανένα ἴχνος ζῶον· ἀνθρώπινο πόδι δὲν εἶχε ἴσως πατήσῃ αὐτὰ τὰ χῶματα. Ἡ θάλασσα ταραγμένη ἑλαφρά, ἄπλωνε κρόσσια ἀπὸ ἀφρὸ στὰ περιγιάλια καὶ βογγοῦσε τριγύρω μου. Τὰ θαλασσοπούλια ἐπίπλιζαν κοπαδιαστὰ στοὺς βράχους· τὰ νερά μὲ ἀγκαλιάζαν σὰν ἐρωτευμένα ὀλοτρόγυρα. Εὐλογημένη ἡ ζωὴ καὶ ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, εὐλογημένοι κ' οἱ ἔχθροί μου. Καὶ τοῦ μεγαλειτέρου ἐχθροῦ μου δὲν τοῦ θέλω κακὸ αὐτῇ τῇ στιγμή· νὰ σκύψω καὶ νὰ τοῦ δέσω τοὺς «ἱμάντας τῶν ὑποδημάτων του».

Ἀπὸ μιὰ βάρκα τοῦ κ. Μάρκ, φθάνει ὡς ταυτίζω μὲν ἕνα ναυτικό τραγουδί. Ὁ σκοπὸς τοῦ ὁ γνωρίζω χύνει τὸν ἥλιο στὴν ψυχὴ μου. Ξαναγυρίζω στὸν μῶλο, περῶ μπροστὰ στὴς καλύβες τῶν ψαροβάδων καὶ γυρίζω στὸ σπιτάκι μου. Ἀρχίζει νὰ βραδυάξῃ μοιράζω μὲ τὸν Αἴσωπο τὸ δειπνο μου καὶ ξαναγυρίζω στὸ δάσος Ἐνα γλυκὸ ἀεράκι χαϊδεύει τὸ πρόσωπό μου. εὐλογημένο νὰ ἦνε τοῦ πέταξε νὰ

τὴν κἀνα πρὸς τὰ κάτω. Ἐξαφνα πῆρε φω-
τιὰ — χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω.

— Χωρίς νὰ τὸ καταλάβετε! εἶπε σκεπτική.
'Αφήστε με νὰ ἰδῶ. Εἶνε τὸ ἀριστερὸ πόδι.
Γιατὶ τὸ ἀριστερό; Καὶ αὐτὸ τυχαῖον;...

Ναι τυχαίον. Πῶς εἰμπορῶ νὰ ξυρῶ, γιατί αὐτὸ τὸ πόδι καὶ ὄχι τὸ ἄλλο; Τὸ βλέπετε καὶ μόνη σας, κρατοῦσα τὸ τουφέκι μου ἔτσι, καὶ ἦτον δύσκολο νὰ πληγωθῶ στὸ δεξιὸ πο-
δάρι. Δὲν ἦτο καθόλου εὐχάριστο πρᾶγμα.

Μὲ κύτταξε προσεκτικά:

— Λοιπὸν κοντεύετε νὰ γιатρευθῇτε ἐντελῶς. Γιατὶ δὲν στέλλετε νὰ πέρνετε φαγὶ ἀπὸ τὸ σπῖτι μας; Πῶς ἐξήσατε τόσον καιρό;

Μιλήσαμε ακόμη λιγάκι Ἐγὼ τῆς εἶπα:

— "Ὅταν ἐμπήκατε, τὸ πρόσωπό σας ἦτο συγκινημένο, τὰ μάτια σας ἔλαμπαν, μοῦ δώκατε τὸ χέρι. Ἐπειτα τὰ μάτια σας ἐγίναν πάλι ἀδιάφορα. Μήπως ἔχω λάθος;

Μιὰ στιγμή σιωπῆς.

— Δὲν εἴμπορεῖ κανεὶς νὰ εἶνε πάντα ὁ ἴδιος...

— 'Αποκριθῆτε στὴν ἐρώτησί μου: τί σᾶς εἶπα, τί σᾶς ἔκαμα σήμερα, ποῦ σᾶς διςαρέστησε; Πέστε μου, γιατί μπορεῖ νὰ μοῦ χρησιμεύσῃ γιὰ τὸ μέλλον.

ὁρῶντα, ἀντίκρυ σὺν παρὰ θυρο, κύτταξε σκεπτική τὸν ὁρῶντα· μοῦ ἀποκρίθηκε!

— Τίποτε, Γκλάν. Ἐχει κανεὶς κάποτε τέτοιες ἰδέες... Σὰς δυσαρρεστὲς αὐτὸς; Ἀκοῦστε ἓνα πρᾶγμα καὶ νὰ μὲ θυμῶσθε; ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποῦ γιὰ νὰ δώσουν ἓνα μικρὸ πρᾶγμα, ὑποφέρουν πολὺ· ἄλλοι ἔξ ἐναντίας δίνουν τὸ πᾶν μ' εὐκολία. Ποιὸς δίνει τὸ περισσότερο;... Ἡ ἀρρώστεια σας ὅμως σὰς ἔκαμε μελαγχολικόν. Πῶς τὸ καταφέραμε ἀλήθεια νὰ μιλήσωμε τόσο σοβαρά;

Ἐξαφνα γυρίζει, μὲ τὸ πρόσωπο φωτισμένο
ἀπὸ χαρά :

— Κάμετε μιὰ ὥρα ἀρχίτερα νὰ γι�τρυν-
θῇτε ἐντελῶς. Θὰ ξαναῖδωθοῦμε.

Μοῦ ἄπλωσε τὸ χέρι. Ἐξάφνα μοῦ ἦλθε
ἡ ἀπόφασις νὰ μὴ τῆς δώσω τὸ δικό μου. Μὲ
τὰ χέρια ἀποπίσω, ὑποκλίθηκα βαθύτατα καὶ
τὴν εὐχαρίστησα μὲ τὸν χαιρετισμὸν αὐτόν,
γιά τὴν καλή της ἐπίσκεψιν.

— Μὲ συγχωρεῖτε τῆς εἴπα ποῦ δὲν εἶμ-
πορῶ νὰ σᾶς συνοδεύσω.

Όταν ἔμεινα μόνος σκέφθηκα γιὰ πολ-
λὴν ὥρα. Ὑστερα ἔγραψα ἓνα γράμμα, νὰ
μοῦ στείλουν τὴν στολή μου.

ΤΟ ΔΕΚΔΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ: «Οιδίπους Τύραννος»
τοῦ Σοφοκλέους, κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ.
Αγγέλου Βλάχου.

Ἡ μεγαλοπρεπείς, αἱ θεαματικαὶ καὶ πολυδάπανοι παραστάσεις διαδέχονται εἰς τὸ Βασιλικὸν Θέατρον ἡ μία τὴν ἄλλην. Μετὰ τὴν πολὺκροτον *Ὁρέστειαν* καὶ τὸ *Χειμωνιάτικο Παραμῦθι*, ἰδοὺ τώρα καὶ ὁ *Οιδίπους Τύραννος*. Ἐπιφυλάσσομαι νὰ γράψω διὰ τὸ *Χειμωνιάτικο Παραμῦθι*, — τὸ ὁποῖον δὲν ἡμπόρεσα ἀκόμη νὰ ἰδῶ, διότι ἤμουν ἀσθενὴς τὰς ἡμέρας ποῦ ἐδόθη, — καὶ ἔρχομαι εὐθὺς εἰς τὸν *Οιδίποδα Τύραννον*, ὑπὸ τὰς ζωηρὰς ἀκόμη ἐντυπώσεις τῆς ὥραίας ἐκείνης πρώτης, τῆς ἀληθῶς ἀλησμονήτου.

Ἦτο ὠρισμένως ἡ τελειότερα παράστασις ἐξ ὅσων εἶδαμεν ἕως τώρα οἱ Ἀθηναῖοι. Δὲν εἶμαι ἀρχαιολόγος καὶ δὲν γνωρίζω ἂν ἡ πλουσία σκηνογραφία ἦτο εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας ἀκριβής. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν μ' ἐμποδίζει νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ἡ σκηνὴ τοῦ Β. Θεάτρου, μετὰ τὴν ἀνάκτορά της, τοὺς ναοὺς, τοὺς βωμοὺς, τοὺς τρίπους, μετὰ τὰς πολυτελεῖς ἐνδυμασίας τῶν ἡθοποιῶν, τὰ ὄπλα, τὰ σκεύη κτλ., ἀπετέλει τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, καθ' ὅλας τὰς στιγμὰς, σύνολον ἐκτάκτου καλαισθησίας καὶ λαμπρότητος. Ἡ ἀπόλαυσις τῶν ὀφθαλμῶν ἦτο τελεία, ἀπὸ τὴν στιγμήν τῆς ἀνατολῆς, ὅταν ἐχρυσώθη ὁ οὐρανὸς καὶ εἰσώρμησαν αἱ ἀκτῖνες τοῦ Φοίβου, μέχρι τῆς δύσεως, μέχρι τῆς ἐσπέρας, ὅταν ἠπλώθη τὸ ἱερὸν σκότος καὶ ἀνήφθησαν αἱ δᾶδες, αἱ φωτίσασαι τραγικῶς τὴν ὁδύνην τοῦ Οιδίποδος.

Δὲν ἔχετε βέβαια τὴν ἀπαίτησιν νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος. Εἶνε τόσον γνωστὴ ἡ ἱστορία τοῦ δυστυχεστάτου τῶν ἀνθρώπων! Ἀπὸ τὰρχαῖα δράματα, ὁ «Οιδίπους Τύραννος» εἶνε, νομίζω, τὸ σχετικῶς καταληγότερον διὰ τὴν σημερινὴν σκηνήν. Ἀπλὴ πίστις πρὸς τοὺς χρησμούς, — τὴν ὁποίαν τρέφουν ὅχι ὀλίγοι καὶ ἀπὸ τοὺς συγχρόνους εἰδωλόλατρους, ἀδιάφορον ἂν τὸ εἰδωλὸν τῶν δὲν ὀνομάζεται πλέον Φοῖβος Ἀπόλλων, — ἀρκεῖ ἴσως

διὰ νὰ θεμελιώσῃ τὴν ἐκ τοῦ δράματος συγκίνησιν. Τ' ἀκατάληπτα δι' ἡμᾶς χορικά εἶνε μικραὶ σχετικῶς παρενθέσεις εἰς τὴν γοργὴν ἐκτύλιξιν μύθου ἐντελῶς ἀνθρωπίνου, μετὰ μίαν θαυμασίως ἱλιγγιώδη πλοκήν, τὴν ὁποίαν καὶ ὁ Σαρδοῦ θὰ ἐξήλεγε καὶ ὁ Σκριβ. Διὰ τοῦτο οἱ θεαταὶ παρηκολούθησαν τὸ ἔργον μετὰ πυρετώδεις ἐνδιαφέρον καὶ μετὰ ἰσχυρὰς φρικιάσεις ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Καὶ τὸ κορύφωμα τῆς συγκινήσεως ἦτο ἡ μεγάλη, ἡ ὑπέροχος ἐκείνη σκηνή, ἡ πρὸ τῆς καταστροφῆς, μεταξὺ Οιδίποδος, Ἰοκάστης καὶ τῶν δύο γερόντων ποιμένων. Μετὰ τὴν φοβεράν ἀποκάλυψιν, ἡ Ἰοκάστη, ἀλλόφρων, εἰσέρχεται εἰς τ' ἀνάκτορα διὰ ναυτοκτονήσῃ, ὅπου μετ' ὀλίγον τὴν παρακολουθεῖ καὶ ὁ οἰκτρὸς Οιδίπους, διὰ νὰ τυφλωθῇ. Ἄν τὸ δράμα ἐκόπτετο ἐδῶ, ἂν ἔπιπτε τολμηρῶς ἡ αὐλαία μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ τυφλοῦ Οιδίποδος, ἂν παρελείποντο ὅλως διόλου ἡ ἐσυντομεύοντο γενναίως οἱ θρηνοὶ, τὸ ἀκροατήριον δὲν θὰ ἠσθάνετο οὔτε μίαν στιγμὴν ἀνίας, καὶ θὰ ἔφευγεν ἴσως μετὰ τὴν ἀπάτην ὅτι παρέστη εἰς σύγχρονον τραγωδίαν, γραμμὴν μόνον ἐπὶ τὸ ἀρχαιοπρεπέστερον. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνία τῶν τελευταίων στιγμῶν δὲν ἦτο τόση, ὥστε νὰ καταστρέψῃ τὸ σύνολον τῆς ἐντυπώσεως, ἡ ὁποία ὁμολογουμένως ὑπῆρξε μία ἀπὸ τὰς ζωηροτέρας, τὰς παλμωδεστέρας, τὰς ἐκπληκτικωτέρας, ἐξ ὅσων ποτὲ ἀπεκόμισεν ἀκροατήριον ἀπὸ παραστάσεων ἐλληνικῆν.

Καὶ οἱ ἡθοποιοὶ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἐδείχθησαν ἀνώτεροι ἑαυτῶν. Δὲν μ' ἐξέπληξεν ἡ τέχνη τοῦ Κρέοντος, ὅταν ἤξευρα ὅτι τὸν ὑπόδύεται ὁ κ. Μέγγουλας. Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ κυττάξω ἐπανειλημμένως τὸ πρόγραμμα, διὰ νὰ βεβαιωθῶ ὅτι ὁ ἄψογος, ὁ λαμπρὸς, ὁ σχεδὸν τέλειος ἐκεῖνος Οιδίπους, ἦτο ὁ κ. Φύρστ. Διότι ὁμολογῶ ὅτι εἶνε ἡ πρώτη φορὰ ποῦ τὸν εἶδα νὰ παῖξῃ τόσον καλά, — τί λέγω καλά; νὰ πλησιάσῃ χωρὶς ὑπερβολὴν τὰ σύνορα τῆς μεγάλης Τέχνης. Ἐνας φίλος μου, πολὺ ἀνεπτυγμένος καὶ καλαίσθητος ἄνθρωπος, μοῦ ἔλεγεν εἰς τὸ διάλειμμα ὅτι ὁ Φύρστ ἔπαιζε τὸν Οιδίποδα καλλίτερα καὶ ἀπὸ τὸν Μουνὲ-Σουλλύ. Ἰσως ἡ κρίσις εἶνε ὑπερβολικὴ· ἀλλὰ τὴν ἀνα-

φέρω χρονολογικῶς, διότι μαρτυρεῖ τὸν ἐνθουσιασμόν, τὸν ὁποῖον ἐπροκάλεσεν ἡ ὑπόκρισις τοῦ κ. Φύρστ. Καὶ αὐτὴ ἀπέσπασεν ἀναντιρρήτως τὰ θερμότερα ἐκ τῶν πολλῶν καὶ θερμῶν χειροκροτημάτων τῆς ἐσπέρας.

Ἐπίσης λαμπρὰ ἔπαιξαν ὁ κ. Περίδης (Τειρεσίας), ὁ κ. Τασσόγλους (Θεράπων), ὁ κ. Λούης (Ἐξάγγελος). Εἰμπορῶ νὰ εἶπω, ὅτι ὑπὸ τὴν μαγεῖαν τοῦ Οιδίποδος ἀπετέλουν ὅλοι ἐν σύνολον ἀρμονικόν. Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ Ἰοκάστη, τὴν ὁποίαν πολλοὶ ἠύραν ψυχρὰν καὶ τραχεῖαν, εἰς ἐμὲ δὲν ἔκαμεν αὐτὴν τὴν ἐντύπωσιν. Ἀπεναντίας εἰς στιγμὰς τινὰς μοῦ ἐφάνη πολὺ εὐτυχής.

Προοδεύουν τῶν οἱ ἡθοποιοὶ τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου; ἢ μήπως ἡ τελευταία ἐπιτυχία τῶν ἦτο σύμπτωσις, ὀφειλομένη εἰς τὴν καλὴν ἐκλογὴν τοῦ δράματος καὶ εἰς τὴν κατὰλληλον διανομὴν τῶν προσώπων; Δὲν εἰς ξεύρω. Ἀὔριον οἱ ἴδιοι ἡθοποιοὶ πιθανὸν νὰ παίξουν ἄλλο δράμα καὶ νὰ φανοῦν εἰπότε κατώτεροι. Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ἀπὸ τὴν παράστασιν τῆς «Ὁρέστειας» ἡ διαφορὰ εἶνε τόσον μεγάλη, καὶ τόσον ἀπότομος καὶ τόσον παρὰδοξος ἂν θέλετε, ὥστε εἰμπορεῖ νὰ δικαιολογηθῇ κάθε ὑπόθεσις, καὶ κάθε ἐλπίς, καὶ κάθε φόβος.

Λυποῦμαι, διότι δὲν εἰμπορῶ νὰ ὁμιλήσω μετὰ τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμόν καὶ διὰ τὴν μετάφρασιν. Μὰ αἰωνίως λοιπὸν ἡ μετάφρασις θὰ εἶνε ὁ σκόπελος καὶ ἡ ἀποτυχία; ἢ ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Βλάχου δὲν εἶνε παρὰ μικρά τις ἀπλοποιήσις τοῦ ἀρχαίου κειμένου, ὥστε νὰ γίνεταί τοῦτο εὐληπτότερον εἰς τὸν σύγχρονον ἀκροατήν, — τὸν ἀρχαιομαθὴ πάντοτε. Κρίνατε ἀπὸ τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐκλέγω τυχαίως:

*Καὶ τὸν χρυσομήτραν, τῆς χώρας
ταύτης τέκνον, Βάχον
καλῶ, τὸν οἰνοπόρφυρον
τῶν Μαινάδων σύντροφον,
νὰ ἔλθῃ, πῦρ
φέρων δᾶδα, σύμμαχον
κατὰ θεοῦ παρὰ θεοῖς ἐχθίστον.*

Ἀλλ' αὐτὴ δὲν εἶνε βέβαια φιλολογικὴ ἐργασία! Ἡ μετάφρασις πρῶτον καὶ κύριον πρέπει νὰ εἶνε μετάφρασις, — δηλαδὴ μεταφορὰ ἀπὸ μίαν γλῶσσαν εἰς ἄλλην. Εἶνε γλῶσσα ἰδίᾳ αὐτὴ, εἰς τὴν ὁποίαν μεταφέρει ὁ κ. Βλάχος; Εἶνε ἡ νέα ἐλληνικὴ; εἶνε ἡ δημοτικὴ; εἶνε ἡ ὁμιλουμένη τῶν χωρίων; εἶνε ἡ ὁμιλου-

μένη τῶν πόλεων; Ὁχι. Εἶνε γλῶσσα ἐντελῶς καὶ αὐθαιρέτως τεχνητή. Εἶνε ἴσως αὐτὴ ἡ ἀρχαία, κατερχομένη ὀλίγον βιαίως ἀπὸ τοῦ Σοφοκλέους εἰς τὸν Πολύβιον, ἢ εἰς τὸν Λουκιανόν, ἢ εἰς τὸν Χρυσόστομον ἐπιτέλους. Ἀλλ' ἀκριβῶς δὲν εἶνε οὔτε τοῦ Σοφοκλέους ἡ γλῶσσα, οὔτε τοῦ Χρυσόστομου. Χεῖλη ἀνθρώπου δὲν ὁμίλησαν ποτὲ αὐτὴν τὴν λαλίαν. Δὲν εἶνε οὔτε ἀρχαία οὔτε νέα. Δὲν εἶνε γλῶσσα. Νά τὴν εἰπῶ νεκράν; Ἀλλ' οὐδέποτε ἔζησε. Νά τὴν εἰπῶ μούμιαν; Ἀλλὰ μίαν φορὰν καὶ ἡ μούμια ἦτο ἄνθρωπος. Ἐνῶ αὐτὴ οὔτε ἦτο ποτὲ γλῶσσα, οὔτε θὰ γίνῃ.

Ἀσκησις ἀρχαιομαθοῦς διδασκάλου ἢ μετάφρασις τοῦ κ. Βλάχου, καὶ τίποτε ἄλλο. Τὸ ἴδιον ὥς νὰ μετέφραζεν ὁ κ. Σακελλαρόπουλος τὸν Βιργίλιον εἰς τὴν γλῶσσαν ἐπάνω-κάτω τοῦ Βαρονίου. Ἀλλ' ἂν ἡ θεματογραφία αὐτὴ δὲν ἔχη φιλολογικὴν, ἔχει τοῦλάχιστον ἀξίαν πρακτικὴν; Καὶ τοῦτο μοῦ φαίνεται ἀμφίβολον. Διαβεβαιῶ τὸν κ. Βλάχον ὅτι οἱ ἀκροαταὶ του — καὶ ἦσαν οἱ πλέον ἐγγράμματοι Ἀθηναῖοι, — δὲν ἐννόησαν οὔτε τὸ ἓνα τρίτον τοῦ «Οιδίποδος» του. Ἄν ἐπρόκειτο νὰ ἀναγνώσουν τὴν μετάφρασιν, ὀλίγοι ἴσως λέξεις θὰ τοὺς διέφευγαν, ὀλίγας φορὰς θὰ προσέτρεχαν εἰς τὰ Λεξικά, διότι γνωρίζουν ἀρκετὰ τὴν... ἀρχαίαν. Ἀλλὰ τὴν βραδυὰν ποῦ ἤκουαν τὴν μετάφρασιν, τοὺς διέφευγαν ὀλόκληροι φράσεις. Ράκη μόνον τῆς ἐννοίας συνελάμβαναν ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Εἰς τὴν κατανόησιν τοὺς ἐβοήθουν πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὰς λέξεις, οἱ μορφασμοὶ καὶ αἱ χειρονομίαι. Ἄν ἦσαν τυφλοὶ, δὲν θὰ ἐννοοῦσαν οὔτε ἐκεῖνο τὸ ἓνα τρίτον. Ἄν ἦσαν κωφοί, ἴσως θὰ ἐννοοῦσαν καὶ κατὰ περισσότερον. Αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα ἔχει ὅταν ἀπαγγέλλεται γλῶσσα μὴ ὁμιλουμένη. Αἱ γραπτῶς μόνον γνωρίζομε λέξεις, καὶ τὰ μόρια καὶ τὰ λεξίδια, εἰς μίαν σύνταξιν καὶ παρὰταξιν στρουφνήν, μοχθηράν, ἀπαγγελλόμενα, ἔστω καὶ μετὰ πᾶσαν τὴν δυνατὴν καθαρότητα, ἀποτελοῦν διὰ τὸν ἀσυνείθιστον ἀκροατήν, — καὶ εἴμεθα ὅλοι, καὶ θὰ εἴμεθα αἰωνίως ἀσυνείθιστοι, — ἀποτελοῦν λέγω ἓνα σύνολον ἡχοῦ ἀγνώστου καὶ ἀκατανοήτου, ἓνα ἡχηρὸν κουβάριασμα, τὸ ὁποῖον ὁ νοῦς ἀδυνατεῖ νὰ ξετυλίξῃ. Τὸ ἴδιον ἐπ' ἀνάγκῃ νὰ ὁμιλήται ἀισθανόμεθα, ὅταν ἀκούωμεν νὰ ὁμιλῇται οἱαδήποτε ξένη γλῶσσα, τὴν ὁποίαν γνωρίζομε μόνον ἀπὸ βιβλία. Ὅλοι, ὅσους εἶδα καὶ ἠρώτησα τὴν ἐσπέραν τῆς πρώτης τοῦ «Οιδίποδος», αὐτὸ τὸ μικρὸν παράπονον εἶχαν. Εὗρισκαν τὴν μετάφρασιν γλαφυράν, ὥραϊαν ὑπέρο-

χον, σοφὴν, νόμιμον, εὐλαβεστάτην — ἀλλ' ἀκατάληπτον. Καὶ τὴν ἤθελαν «δυο-τρία σκαλοπάτια παρακάτω».

Τότε ὁ «Οἰδίπους» θὰ ἐννοεῖτο. Ἀλλ' ὡς ὑποθέσωμεν ὅτι καὶ τώρα ἐννοήθη εἰς τὴν ἐντέλειαν, καὶ ὅτι οἱ ἀρχαιομαθεῖς ἀκροαταὶ καμμιᾶς λέξεως, καμμιᾶς φράσεως δὲν ἔχασαν τὴν ἐννοιαν. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ὅλοι, ὅταν ἤκουαν «νᾶπωθῶσιν», εἰς τὴν ἀρχὴν μετέφραζαν «νὰ ποθοῦν», ἀλλ' ἅμα ἤκουαν καὶ τὸ παρακάτω: «ἐκ τῶν οἴκων των», ἐπέστρεφαν εἰς τὴν πρώτην λέξιν καὶ τότε μετέφραζαν ὀρθῶς: «νὰ διώχνουν ἀπὸ τὰ σπίτια των», καὶ ὅτι οὕτω ἤκουσαν, μετέφρασαν καὶ ἐννόησαν ὅλον τὸ δρᾶμα, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ἐρωτῶ: ἀρκεῖ τοῦτο; Ἡ βραδεῖα καὶ κοπιώδης κατανόησις εἶνε ἱκανὴ νὰ ἐγγίσῃ τὸ αἶσθημα, νὰ προκαλέσῃ τὴν συγκίνησιν; Εἰς τὸ δρᾶμα, εἰς τὴν ποίησιν ἐν γένει, ἀρκεῖ νὰ ἐννοοῦμεν τὰς λέξεις, ἢ πρέπει καὶ νὰ τὰς αἰσθανώμεθα; Καὶ ὅταν, διὰ νὰ αἰσθανθῶμεν μίαν λέξιν ἢ μίαν φράσιν, πρέπη ἀμέσως νὰ τὴν μεταφράσωμεν, ἢ φράσις, ἢ λέξις αὐτὴ εἶνε κατάλληλος διὰ ποίημα, διὰ δρᾶμα; Καὶ εἶνε κατάλληλος διὰ τὴν σκηνὴν ἢ γλῶσσα τοῦ κ. Βλάχου, ἢ ὁποία ἀποτελεῖται μόνον ἀπὸ τοιαύτας λέξεις καὶ φράσεις, ἐκτὸς μιᾶς, τοῦ «ὀπισθάγκωνα»; Καὶ ὅταν μία μετάφρασις ἔχῃ ἀνάγκην δευτέρας, ἐνδιαθέτου μεταφράσεως, ἢ πρώτη δὲν εἶνε ἀνόητος ματαιοπονία; Περίεργον, πολὺ περίεργον, μὰ τὴν ἀλήθειαν! Τόσον λογικὰ πράγματα, καὶ νὰ μὴ θέλουν ἀκόμη νὰ τα ἐννοήσουν τόσον λογικοὶ ἄνθρωποι, — ὡς ὁ κ. Βλάχος!

Τί τα θέλετε! Ἡ ἐντύπωσις τῆς παραστάσεως τοῦ «Οἰδίποδος» ὑπῆρξε ζωηροτάτη. Καὶ ὅμως τὸ ἔργον ἐφάνη, ἐμαντεύθη μᾶλλον, ὡς ἀνάμεσα ἀπὸ κρύσταλλον θαμβόν, ψυχρόν, ἀγνισμένον ὅπως ὅταν βλέπωμεν τὴν φύσιν ἀπὸ τὰ παχνοσκέπαστα γυαλιὰ τοῦ χειμῶνος. Ἦτο ἡ μετάφρασις. Φαντασθῆτε τώρα τί ἐντύπωσιν ἠμποροῦσε νὰ κάμῃ τὸ σοφόκλειον ἀριστοῦργημα, ἂν μετεφράζετο εἰς τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ὁμιλοῦμεν, ἐννοοῦμεν καὶ αἰσθανόμεθα.

Πολὺς λόγος ἔγινε κατ' αὐτὰς περὶ βεβηλώσεως τῆς γλώσσης. Ὁμολογῶ ὅτι ποτὲ ἕως τώρα δὲν εἶχα ἐννοήσῃ καθαρὰ τί σημαίνει γλώσσης βεβήλωσις. Πῶς εἰμπορεῖ νὰ γίνῃ τέτοιοιον πράγμα; Ὅταν ὅμως ἤκουσα καὶ ἀνέγνωσα τὴν μετάφρασιν αὐτὴν τοῦ κ. Βλάχου, κάτι ἤρχισα κ' ἐγὼ νὰ ὑποπεύωμαι, καὶ τώρα εἰμπορῶ νὰ εἶπω ὅτι ἡ θεία γλῶσσα τοῦ Σοφοκλέους ὑπέστη κάτι πολὺ κακόν, τὸ ὁποῖον πι-

θανὸν νὰ εἶνε καὶ βεβήλωσις. Ἄν ὁ «Οἰδίπους Τύραννος» παριστάνετο εἰς τὸ πρωτότυπον, κατὰ τὸ σύστημα τοῦ κ. Μιστριώτου, οἱ ἀκροαταὶ δὲν θὰ ἐννοοῦσαν βέβαια περισσότερα· ἀλλὰ θὰ ἔλειπε τοῦλάχιστον τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον πιθανὸν νὰ εἶνε καὶ βεβήλωσις.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

Οἱ χοροὶ τῆς Δέγκαν.

Ἐνα μακρινὸν τραγοῦδι, ποῦ πονετικά ἀκούε-ται μέσα εἰς ζωηροὺς ἐδῶ κ' ἐκεῖ τόνους τῆς μαζούρκας, ἦτον ὁ πρῶτος χορὸς τῆς μοναδικῆς αὐτῆς βραδυᾶς τῆς Δέγκαν εἰς τὸ Δημοτικὸν Θέατρον. Λεπτὸς πρασινωπὸς χιτῶν καλύπτει μόλις τὸ σῶμα τῆς, πτυχώνεται ἐλαφρὰ κάτω ἀπὸ τὸ στήθος καὶ εἰς τὴν μέσην, καὶ κατεβαίνει ἕως τὰ γόνατα.

Τίποτε τὸ τεχνητὸν εἰς τὸν χορὸν αὐτόν. Εἶναι ἡ εἰκὼν μιᾶς ζωῆς ποῦ θέλγεται ἀπὸ τὸ ὥραϊον, ζωγραφισμένον μὲ φανταστικῶς λεπτὰ χρώματα. Εἶναι αἱ ἀναπάσεις τοῦ πόθου εἰς τὰς ὁποίας δίδει τὸν ρυθμὸν ὁ πόθος. Εἶναι τὸ ἐξαφνικὸν ξύπνημα τῆς χαρᾶς ποῦ θέλει νὰ χυθῇ μέσα εἰς μίαν ψυχὴν πονεμένην, ἢ ὁποία τραγουδεῖ διὰ νὰ πνίξῃ τὴν θλίψιν τῆς ἢ στολίζει μὲ ἄνθη μίαν σβυσμένην ἐλπίδα.

Ἡ τέχνη τῆς, σὰν ζωὴ ἀληθινὴ καὶ σὰν ζωῆς ὀπτασία, ἐμπνευσμένη, ὑπέροχος. Βαδίζει ἐπάνω εἰς τὴν γῆν καὶ φτερουγίζει μέσα εἰς ἕνα κόσμον συναισθημάτων καὶ σκέψεως. Δὲν χορεύει· κινεῖται. Οὔτε κινεῖται· ζῇ. Ἀλλ' οὔτε ζῇ· θέλει νὰ ζήσῃ. Ἡ ἰδέα τῆς ζωῆς, ἢ ἀόριστος ἀλλὰ καὶ ἀπτή, ἢ πραγματικὴ ἀλλὰ καὶ ὄνειρώδης, σὰν ρίζα δένδρου ἀλλὰ καὶ σὰν πέταλον ἄνθους.

Ἡ «Εἰσαγωγή» — *Prélude ut mineur*, — εἶναι κάτι ἐξόχως ὥραϊον καὶ ὑψηλόν. Εἰς τὰς πρώτας συγχορδίας τοῦ κλειδοκρυμμάλου, μὲ τὰς ὁποίας ξεσπᾷ ἡ λατρεία πρὸς τὸ θεῖον, ἡ καλλιτέχνης μὲ θαυμασμόν, μὲ ἔκστασιν χαρᾶς ἐμπρὸς εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα, ὑψώνει τὰ χέρια πρὸς τὸν οὐρανόν. Μὲ μίαν ἐλαφρὰν ἀκόμη κίνησιν πρὸς τὰ ἄνω θέλει νὰ φθάσῃ τὸ μυστήριον ποῦ κρύπτεται εἰς τὸν βυθόν, ἐκεῖ πέραν, τὸν ἄφθαστον. Αὐτὴ ἡ κίνησις, ὅχι τοῦ σώματος, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς, ἀφομοιώνει τὴν καλλιτέχνιδα πρὸς μίαν σκέψιν. Δὲν βλέπει ἐμ-

πρὸς σου τὴν εἰκόνα τῆς λατρείας ἀλλ' αὐτὴν τὴν λατρείαν, ποῦ τὴν περιβάλλουν αἱ γραμμαὶ τοῦ γυμνοῦ σώματος, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐνθυμίζουσιν τίποτε τὸ γήινον καὶ σβύνονται ἀπὸ τὴν πνοὴν μιᾶς ιδέας, ἀπὸ τὴν δύναμιν ἐνὸς συναισθήματος. Κάτι ὅπως αἱ μορφαὶ τοῦ Πυβί-δὲ-Σαβάν ποῦ ὁμιλοῦν εἰς τὸ πνεῦμα καὶ ὑποβάλλουσιν μίαν σκέψιν ἀπόκοσμον. Διὰ μίαν στιγμὴν συγκοινωνεῖ μὲ τὸν αἰὸνον κόσμον· τὰ μάτια ἀνοίγουν θαμβωμένα ἀπὸ τὸ μεγαλεῖον. Καὶ ἡ ψυχὴ κλίνει καὶ πάλιν πρὸς τὴν γῆν καὶ τὸ σῶμα κυρτώνεται ἐμπρὸς εἰς τὸ ἀνέφικτον ὑποτανίζει τὴν προσευχὴν τῆς, προσευχὴν ταπεινὴ. Οἱ τόγῃς, εἰς σιγανούς ἤχους, σεμνὴ, ταπεινὴ. Οἱ τόνοι ὀλοένα ξεψυχοῦν. Ἀλλ' ὁ πόθος ὁ αἰώνιος δὲν κοιμᾶται· δὲν χάνεται τὸ ὄραμα· καὶ πάλιν ἀνατείνει τὸ σῶμα πρὸς τὸ ἄπειρον ἢ αἰωνία νοσταλγὸς ὑπὸ τοὺς ζωηροὺς τόνους τῆς τελευταίας συγχορδίας.

Εἰς τὴν «Εἰσαγωγήν» *si mineur*, ἡ φοβισμένη καὶ ἀνήσυχος ψυχὴ τοῦ μουσουργοῦ ἀποδίδεται μὲ ρυθμικωτάτας κινήσεις. Ἡ ἐπανάληψις τοῦ *si* προσδίδει εἰς τὴν σύνθεσιν πολὺ τὸ θλιβερόν. Εἶναι ἡ προσωποποίηση τῆς συγχρόνου ψυχῆς, ἢ ὁποία ἀναζητεῖ ἕνα χαμένο ὄνειρον. Προσπαθεῖ ἡ καλλιτέχνης νὰ συλλάβῃ τὴν φευγαλέαν εἰκόνα, ἢ ὁποία ξεφεύγει διαρκῶς ἀπὸ τὰ λεπτὰ τῆς δάκτυλα, καὶ τρέχει ὀλοένα ἐν ᾧ τὴν διακόπτει ὁ ἐπαναλαμβανόμενος τόνος, πένθιμος, σὰν κλάμα. Ἡ μελαγχολικὴ ψυχὴ τοῦ Chopin εἶναι χυμένη δλόκληρος εἰς τὴν μικρὰν αὐτὴν εἰσαγωγὴν, εὐελπίς κατ' ἀρχὰς ἐνόςφ τρέχει κατόπιν τῆς ποθεινῆς ὀπτασίας, ἀπαρηγόρητος εἰς τὸ τέλος ὅταν εὐρίσκεται εἰς τῆς ἀπελπισίας τὸ σκοτάδι, κουρασμένη, χωρὶς ζωὴν, χωρὶς δύναμιν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἄχαρι αὐτὸ ταξίδι. Οἱ τελευταῖοι τόνοι ἀσθενεῖς, ἀηχοὶ, σὰν ἄτονα σκοτεινὰ χρώματα, ζωγραφίζονται ἀριστοτεχνικώτατα ἀπὸ τὴν Δέγκαν.

Μὲ τὴν «*Polonaise*», ὅπου ὁ ὄνειροπόλος καὶ μελαγχολικὸς μουσουργὸς ἀναφαίνεται γεμάτος ἀπὸ ζωὴν καὶ σθένος, ἡ Δέγκαν μᾶς ἔδωκε, σύμφωνα μὲ τὸ μουσικὸν θέμα, διαφορετικὴν συγκίνησιν. Καὶ ἦτο ὑπέροχος. Εὐθὺς μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῆς, ἐμπνέει τὴν πολεμικὴν ἰδέαν μὲ τὸν κατακόκκινον χιτῶνα τῆς. Ἡ μουσικὴ ἀρχίζει σιγαλὰ, μὲ τὴν πρόσκλησιν τῶν πολεμιστῶν, καὶ προχωρεῖ γοργὰ ὀλοένα, ἕως ὅτου ξεσπᾷ εἰς ἀληθινὴν μέθην πολέμου· αἱ κινήσεις τῆς ταχεῖαι καὶ ἐκφραστικαί, ρυθμικαὶ πάντοτε, χύνουν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν θνη-

τῶν ἕνα αἶσθημα ρώμης καὶ ἰσχύος. Ὁ χορὸς ὀλόγυρα εἰς τὴν σκηνὴν γοργὸς σὰν τὸ ποδοβολητὸν τῶν ἀλόγων. Ἡ ἀγωνία κυριαρχεῖ παντοῦ. Ὁ ρυθμὸς, εἰς τρία, προσδίδει κάτι τὸ ἰσχυρόν, τὸ ἀνδρεῖον. Μικρὰ παῦσις. Γονατίζει. Ἐδῶ ἀναφαίνεται ὁ Chopin, μὲ ψυχὴν κυμαινομένην, φαίνεται ὁ Chopin, μὲ ψυχὴν κυμαινομένην, σὰν νὰ ἐνθυμήθῃ πρὸς στιγμὴν ὁ πολεμιστὴς τὴν στέγην ποῦ θὰ ἀναπαύσῃ τὰ κουρασμένα του μέλη καὶ θὰ τὴν στολίσῃ μὲ τῆς νίκης τὴν δάφνην. Καὶ οἱ τόνοι γοργοὶ ἐπαναλαμβάνονται, καὶ ἡ ψυχὴ ἐδυναμώνεται καὶ ὁ ἐνθουσιασμός ξεσπᾷ ἀκράτητος. Ἡ εἰκὼν εἶναι πλήρης, τελεία, μοναδική. Ἡ Δέγκαν συνήρπασε τὰς ψυχὰς καὶ συνεκλόνησε τὰς καρδίας.

Ἐσπέρα δευτέρα. — Δὲν ἠμπορῶ νὰ γράψω μὲ τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμόν καὶ διὰ τὴν δευτέραν ἑσπέραν τῆς Δέγκαν εἰς τὸ Βασιλικὸν Θέατρον. Ὅχι διότι ἡ τέχνη τῆς ὑπελείφθη. Ἀπ' ἐναντίας ὑπὸ ἔποψιν ὀρχήσεως, μὲ τὴν πλαστικότητα τῶν κινήσεων, αἱ ὁποῖαι ἀναπαριστοῦν ὅλον τὸν ἀρχαῖον κόσμον τὰ τὸν θωπεύοντα τὰ μάτια μας κατ' ἡμέραν μὲ γύρω μας ἀφειδῶς σκορπισμένα ἀνάγλυφα καὶ ἀγγεῖα, ἡ Δέγκαν ἀνεδείχθη καὶ πάλιν ἀριστοτέχνης. Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ἀνακάτωμα τῆς ἀραιοτήτος, εἰς τὸν χορὸν τῶν «Ἰκετίδων», καὶ τῆς σημερινῆς ψαλμωδίας ἢ ὁποία τὴν συνώδευσεν ὁ μονότονος καὶ κουραστικὴ, ποῦ δὲν ἦτο δυνατόν ὡς διὰ μαγείας νὰ ἀποτελέσουν ἕνα ὅλον ὁμοειδές, ἀλλὰ τὸ ἐχώριζαν ἀπότομοι γραμμαὶ περιλαμβάνουσα μέσα των χάσμα αἰώνων, ἔκαμε τοὺς θεατὰς νὰ λησμονήσουν ἐπὶ τέλους τὸ ὑπέροχον κάλλος τῆς ὀρχήσεως, τῶν γραφικωτάτων στάσεων τῆς καλλιτέχνιδος, καὶ νὰ μείνουν δικαίως ἐφεκτικοὶ καὶ φειδωλοὶ εἰς χειροκροτήματα. Ἀκουσίως ἐνθυμήθημεν τὴν ἀτυχή παράστασιν τῆς Ὁρέστεας. Ὁ χορὸς τῶν «Ἰκετίδων» καὶ ἡ «Ὁρέστεια» εἶναι δίδυμα ἀδελφία. Ἐχρειάζετο ἡ ἀμερικανὶς καλλιτέχνης κάτι πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὴν μελέτην τῆς μικρᾶς ἐν Ἀθήναις διαμονῆς τῆς, διὰ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ συγχωνεύσῃ τόσον ἀφιστάμενα πράγματα, ἐνούμενα μόνον μὲ τὸν ἀόρατον δεσμόν τῆς παραδόσεως, τὰ ὁποῖα διὰ νὰ συνυπάρξουν ἔχουν ἀνάγκην ὀχι μόνον τῆς μεγάλης τέχνης ἀλλὰ καὶ τῆς πλήρους καὶ βαθείας αὐτῶν γνώσεως.

Τὸ Εἰδύλλιον τοῦ Μόσχου «Πὰν καὶ Ἡχὼ» ἦτο τὸ ἐπιτυχέστερον μέρος τῆς βραδυᾶς αὐτῆς.

Ἡ χάρις τῶν κινήσεων εἰς τὴν μίμησιν ἀρχαίων προτύπων, τὰ ὅποια ἡσθάνθη καὶ ἀπέδωσε τελείως ἢ Δέγκαν, ἦτο μοναδική. Καμμιά ἐπιφύλαξις ἐδῶ. Ὅλον τὸ εἰδυλιακὸν ἄρωμα, τὸ ὅποιον ἡσθάνθημεν ποτὲ μὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀρχαίων, ἐχύθη ἄφρονον ἐπὶ τῆς σκηνῆς μὲ τὴν ὥραιαν αὐτὴν εἰκόνα ποῦ ἐξετυλίσσεται ἔμπρὸς μας χαρωπὴ καὶ φαιδρὰ ἢ περιπαθὴς.

Καὶ διὰ τὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ἀτυχὲς μέρος τῆς ἐσπέρας αὐτῆς θὰ ἐσυμβουλευάμεν τὴν ἀμερικανίδα καλλιτέχνηδα νὰ μετέβαλλε τὸ ἔνδυμα τοῦ χοροῦ ποῦ κατήρτισε ἀπὸ ἑλληνό-παιδας—ἄχαρι κρᾶμα χωρικῶν καὶ μοναχῶν δοκίμων—ὁ ὅποιος ἐσώθη ἀπὸ τὸ κωμικὸν χάρις εἰς τὴν ιδέαν τοῦ νὰ ψάλουν τὸν ἑλληνικὸν ὕμνον.

KIMΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Γερμανικὴ Σχολή. Ἐναρξίς τῶν ἀνακοινώσεων.

Καὶ ἐφέτος, ὡς πάντοτε, αἱ συνεδρίαί τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς, καθ' ἃς γίνονται αἱ ἐπιστημονικαὶ ἀνακοινώσεις, ἤρχισαν κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων τοῦ Βίγκελμαν, τοῦ πρώτου ιδρυτοῦ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης, ἥτοι κατὰ τὴν παρελθούσαν Τετάρτην, 26 Νοεμβρίου. Παρίσταντο αἱ Α. Α. Β. Ὑψηλότητες ὁ Διάδοχος καὶ ὁ πρίγκηψ Νικόλαος, ὡσαύτως δὲ καὶ πολλοὶ τῶν ἐπισήμων ἀλλοδαπῶν καὶ ἡμετέρων. Ὁ διευθυντὴς κ. Δαῖρπφελδ λαβὼν τὸν λόγον ἐμνημόνευσε πρῶτον τοὺς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀποθανόντας ἐταίρους τῆς σχολῆς, ἥτοι τὸν Φὸν Πρότ, τὸν πρῶτον διευθυντὴν Καῦλερ καὶ τὸν περίφημον Θεόδωρον Μόμμεν, ἀνακοινώσας προσέτι ὅτι ἡ σχολὴ σκάφη ἠπροσεχώρως τὸ ἐν Λακεδαίμονι ἱερὸν τῆς Δήμητρος, ὅπερ ἐκεῖνος ἀνεκάλυψεν, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐντείνας ὑπερμέτρως τὰς διανοητικὰς αὐτοῦ δυνάμεις πρὸς μελέτην τῶν ἐξ αὐτοῦ προερχομένων ἐπιγραφῶν ὑπέστη φρενοπάθειαν, ἥτις ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν τάφον αὐτόχειρα. Ἀκολουθῶς ἐξέθεσε τὰς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐργασίας τῆς σχολῆς, ἥτοι τὰ ἐκδοθέντα δημοσιεύματα, τὰς διαφόρους ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἀνατολὴν περιηγήσεις τῶν ἐταίρων καὶ τὰς ἐκτελεσθεῖσας ἀνασκαφὰς ἐν Περγάμῳ, Λευκάδι, Κῷ, Μιλήτῳ καὶ Θήρῃ. Περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Περγάμου καὶ τῆς Λευκάδος εἰ-

πεν ὅτι μέλλει ἄλλοτε νὰ ἀνακοινώσῃ τὰ κατ' αὐτὰς λεπτομερέστερον, ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ ἠρκέσθη νὰ ἐπιδείξῃ μόνον διαφόρους φωτογραφίας καὶ νὰ ἀναφέρῃ ὅτι ἐν Περγάμῳ ἀνεσκάφη ἀρχαῖον μεγαλοπρεπὲς γυμνάσιον κείμενον κατὰ τὴν κλιτὸν τοῦ λόφου τῆς ἀκροπόλεως αὐτῆς, ἐν Λευκάδι δὲ ὑποκάτω παλαιῶν ἑλληνικῶν ἐρειπίων ἀνεκαλύφθησαν ἄλλα ἐρείπια παλαιότερα τῆς ὑπὸ τῶν Λαυριέων καταλήψεως τῆς νήσου, ἅτινα δύναται νὰ ἀνῆκωσιν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἀλλὰ δὲν ἀνεσκάφησαν ἀκόμη εἰμὴ κατ' ὀλίγον. Παρετήρησεν ὅμως ὅτι ἡ γνώμη αὐτοῦ περὶ τῆς Λευκάδος, ὅτι αὕτη εἶνε ἡ ὁμηρικὴ Ἰθάκη, στηρίζεται μόνον εἰς τὸ κείμενον τοῦ Ὀμήρου, δὲν πρόκειται δὲ νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα διὰ τῶν ἐνεργουμένων ἀνασκαφῶν. Διὰ τὸ προσεχὲς ἔτος ὁ Ὀλλανδὸς Γκεύκωπ ὁ χορηγὼν τὴν δαπάνην τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης παρέσχε καὶ ἄλλο χρηματικὸν ποσόν, ἵνα ἐνεργηθῶσιν ἀνασκαφαὶ καὶ ἐπὶ τῆς σημερινῆς Ἰθάκης, τὰς ὁποίας θὰ διευθύνῃ ὁ συμπατριώτης αὐτοῦ κ. Φόλγραφ, ἐταῖρος τῆς Γαλλικῆς σχολῆς. Ἡ ἐν Θήρῃ ἀνασκαφὴ ἐνεργεῖται δαπάνη τοῦ γνωστοῦ βαρῶνου Ἰλλερ φὸν Γαίρτριγγεν, ἀνεσκάφη δὲ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος παλαιὸν τι νεκροταφεῖον, περὶ τοῦ ὁποίου ἐδημοσιεύθη ἤδη ἐκτενὴς μελέτη ὑπὸ τοῦ κ. Πφούλ.

Μετὰ ταῦτα ἔλαβε τὸν λόγον ὁ κ. Καββαδίας ἐκθέσας λεπτομερῶς τὰ κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ ἐν Σάμῳ περιφήμου ναοῦ τῆς Ἥρας, ἣν ἐπεχείρησεν ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία. Ὁ ναὸς οὗτος ἦτο ὁ ἀρχαιότατος καὶ μέγιστος τῶν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἑλληνικῶν ναῶν, ἀνασκαφαὶ δὲ ἐνηργήθησαν ἐν αὐτῷ καὶ ἄλλαι πρότερον, ἀλλ' ἦσαν πᾶσαι ἀνεπαρκεῖς, ὥστε μέχρι τοῦδε ἐπεκράτουν ἐσφαλμέναι γνώμαι περὶ τῶν διαστάσεων καὶ τοῦ σχεδίου αὐτοῦ. Καὶ ἡ παροῦσα δὲ ἀνασκαφὴ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας δὲν ἀπεκάλυψεν ἀκόμη εἰμὴ μικρὸν μόνον μέρος αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ἀπεδείχθη ὅτι εἶχε μῆκος 112 μέτρων καὶ πλάτος 56, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν κιόνων αὐτοῦ ἦτο κατὰ μὲν τὰς μακρὰς πλευρὰς 24, κατὰ τὴν ἀνατολικὴν 8 καὶ κατὰ τὴν δυτικὴν 9. Σειραὶ δὲ κιόνων ὑπῆρχον κατὰ μὲν τὰς στενὰς πλευρὰς τρεῖς κατὰ δὲ τὰς μακρὰς δύο. Ἡ ἀπόστασις τῶν κιόνων ἀπ' ἀλλήλων κατὰ μὲν τὸ μέσον τῶν στενωτέρων πλευρῶν καὶ ἰδίως τῆς ἀνατολικῆς ἦτο μεγίστη (ἥτοι ὑπὲρ τὰ 8 μέτρα) πρὸς τὰς γωνίας δὲ μικροτέρα σχεδὸν κατὰ 2 μέτρα. Τῶν δὲ μακρῶν πλευρῶν οἱ κίονες ἀπέχουσιν ἀπ'

ἀλλήλων πρὸς μὲν τὰς γωνίας περισσότερον, κατὰ δὲ τὸ μέσον ὀλιγώτερον. Τοῦ θριγκοῦ δὲν εὐρέθη οὐδὲν μέρος, ὥστε φαίνεται ὅτι ἦτο ξύλινος. Οἱ δὲ κίονες εἶνε ἀράβδωτοι καὶ ἔχουσι βάσιν, ἀλλὰ τὰ εὐρεθέντα κάτω μέρη τῶν κιονοκράνων πείθουσι τὸν κ. Καββαδία ὅτι δὲν εἶνε ἰωνικά, ἀλλὰ δωρικά ἰδιόρρυθμα, ὥστε ἐπικυροῦται ἡ μαρτυρία τοῦ Βιτρούβιου, καθ' ἣν ὁ ναὸς οὗτος ἦτο δωρικός. Ἐν τούτοις ταῦτα δὲν εἶνε ἀκόμη ἀποδεδειγμένα.

Συνεδρία τῆς 10 Δεκεμβρίου.— Κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς συνεδρίας ὁ διευθυντὴς τῆς σχολῆς κ. Δαῖρπφελδ ἀνήγγειλε τὸν κατ' αὐτὰς συμβάντα πρόωρον θάνατον τοῦ ἐν Κιέλφ τῆς Πρωσίας καθηγητοῦ Α. Μιλχαίφρο, παλαιοῦ ἐταίρου τῆς σχολῆς διακριθέντος ἰδία διὰ τὰς ἐν Ἀττικῇ τοπογραφικὰς μελέτας αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ἐν Τεγέα ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, τὸν ὅποιον ἔπειτα ἀνέσκαψεν ἡ Γαλλικὴ σχολή. Κατὰ σύμπτωσιν ὁμοῦ μετὰ τῆς ἀναγγελίας τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐκομίσθη εἰς Ἀθήνας καὶ τὸ τελευταῖον τεῦχος τοῦ γερμανικοῦ χάρτου τῆς Ἀττικῆς, πρὸς ἐκπόνησιν τοῦ ὁποίου εἶχεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη συνεργασθῇ καὶ ἐκεῖνος.

Μετὰ τὴν θλιβερὰν ταύτην ἀναγγελίαν ὁ κ. Δαῖρπφελδ ἐξέθεσε τὰ κατὰ τὰς ἐν Περγάμῳ ἀνασκαφὰς τῆς σχολῆς ἀνακαλυφθέντα κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, περιγράψας τὴν πληρέστερον ἀποκαλυφθεῖσαν ἀγορὰν, ἥτις ἀνεκαλύφθη πρὸ δύο ἔτων, μεγαλοπρεπὴς τινὰ οἰκίαν κειμένην παραπλεύρως τῆς ἀγορᾶς ταύτης, τὸ ἐν μέρει μόνον ἀνασκαφὴν μεγαλοπρεπὲς γυμνάσιον καὶ τὰ κατὰ τὴν κορυφὴν τῆς ἀκροπόλεως μετὰ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ μεγάλου βωμοῦ ἀνακαλυφθέντα ἐρείπια. Ἐκ τούτων τὸ σπουδαιότατον ἦτο τὸ γυμνάσιον, ἐκτισμένον κλιμακοειδῶς εἰς τρεῖς βαθμίδας ἐπὶ τῆς λίαν ἀποτόμως ἀνυψουμένης πλευρᾶς τοῦ βραχέως λόφου, ἐφ' οὗ ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις. Ἡ κατωτάτη βαθμὶς ἦτο γυμνάσιον τῶν παιδῶν, ὡς ἔγινε γνωστὸν ἐκ τινος ἐπιγραφῆς, ἡ δευτέρα φαίνεται ὅτι ἦτο γυμνάσιον τῶν ἐφήβων, ἡ δὲ ἀνωτέρα τῶν νέων. Ἐν τῇ μεσαίᾳ βαθμίδῃ ὑπῆρχε καὶ ναὸς τις μαρμαρίνου μετὰ βωμοῦ, ἡ δὲ ἀνωτέρα φαίνεται ὅτι ἦτο πολυτελεστέρα καὶ σπουδαιότερα τῶν ἄλλων, ἀλλὰ δὲν ἀνεσκάφη ἀκόμη.

Κατόπιν ὁ διευθυντὴς τῆς Αὐστριακῆς σχολῆς κ. Βίλελμ ὠμίλησε περὶ διαφόρων τοπογραφικῶν ζητημάτων τῆς Ἀχαιᾶς, ἀποδείξας ὅτι ἐσφαλμένως ὠρίζετο μέχρι τοῦδε ἡ θέσις τῶν πόλεων Κερυνείας, Βούρας, Τριταίας καὶ

Λεοντίου, τῶν ποταμῶν Κερυνίου, Ἐρμυάνθου καὶ Ἀροανίου, τῶν ὁρέων Λαμπείας Κερυνείας καὶ Σκόλλεως καὶ τοῦ μεταξὺ Ἑλίκης καὶ Κερυνείας κειμένου ἱεροῦ τοῦ Ἡρακλέους. Πρὸς ἑκατέρωσιν τούτων εἶχεν ἐπιχειρήσῃ ὁ κ. Βίλελμ περιηγήσιν τινα κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνεκάλυψε καὶ τινα τέως ἄγνωστα ἱερά. Δυστυχῶς τὸ σπουδαιότερον ἐξ αὐτῶν εἶχον καταστρέφει ἀρχαιοκάπηλοι λαθραίως ἀνασκάψαντες αὐτό.

ΧΑΡΙΤΩΝ ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΚΩΝ ΠΟΛΕΩΣ

Δὲν ἡξεύρω διατί, ἡ λέξις χριστιανικὸν μουσεῖον πάντοτε μὲ φέρει πρὸς τὸ Φανάριον καὶ τὸ Βατικανόν.

Πρὸς τὸ Φανάριον, ὅπου ἔστησε τὴν ἑδραν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅπου εἰς τὸ ἡμίφως τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, ἔμπρὸς εἰς τὸ κατάμαυρον εἰκονοστάσιόν του, ἔμπρὸς εἰς τὴν αὐστηρὰν παμμακάριστον, μὲ τὴν ἰδιόρρυθμον βυζαντινὴν μελωδίαν, μὲ τὰς χρυσοῦφεις βαρυτίμους στολὰς τοῦ ἀνωτέρου κλήρου, νομίζει τις ὅτι εὐρίσκεται αἰώνας ὅλους μακρὰν τῆς πραγματικότητος. Καὶ ὅτι περιμένει νὰ τὸν θυμιάσῃ με βαρύτιμον θυμιατήριον αὐτοκράτωρ ἑσπερμένος. Καὶ ὅταν συμπέσῃ, ὁ Πατριάρχης ὁ Οἰκουμενικός, ὁ πατὴρ καὶ κηδεμών, νὰ ἔχῃ τὴν σεβασμίαν καὶ αὐστηρὰν μορφήν καὶ τὸ ἀέτειον βλέμμα Ἰωακείμ τοῦ Γ'ον, καὶ νὰ εὐλογῇ τὸ πλῆθος φέρων τὴν Τιβερίαδα στολήν, ὅπου χεῖρες ἄβραι φαναριωτικῶν ἡγεμονίδων, ἐκέντησαν τὴν Τιβερίαδα θάλασσαν μὲ θαυμασίαν τέχνην καὶ καλαισθησίαν πρὸ δύο περὶ τοῦ αἰῶνος, νομίζει τις ὅτι εὐρίσκεται εἰς μουσεῖον χριστιανικὸν ὅπου ὅλα ζῶσι περὶ τοῦ καὶ κινοῦνται καὶ δρῶσι.

Ἀλλὰ πέραν τούτου... μουσεῖον, μουσεῖον χριστιανικόν, δὲν ὑπάρχει.

Ὑπάρχει ἀπλῶς σκευοφυλάκιον· ἰδιαίτερα αἰδουσα στεγάζει εὐάριθμα ἀντικείμενα· ἀλλ' ἡ πληθὺς; Ἡ πληθὺς εἶναι σκορπισμένη εἰς τὰ διάφορα μοναστήρια καὶ τοὺς διαφόρους ναοὺς.

Ἐκ τούτων πολλὰ ζηλοτύπως καὶ ὡς οἰκείους θησαυροὺς φυλάττουσιν οἱ ἰδιοκτῆται, καὶ διαβλέπει τις, εἰς τὴν ζηλότυπον αὐτὴν στοργήν, ὅλην τὴν εἰς τὰ πάτρια ἀφοσίωσιν καὶ ἀντιπαρέχεται ἀπρακτος.

Αἰώνας ὅλους ἡδυνήθησαν νὰ διαφυλάξωσι τὸ κειμήλιόν των, ὡς τὰ διαφυλάττωσι, καὶ ὁ Θεὸς ὡς τοὺς διαφυλάττει.

Ἄλλ' ὑπάρχουσιν ἄλλοι, ἀντὶ πινακίου φακῆς πωλοῦντες τὰ πρωτοτόκιά των, ἀγνοοῦντες ὅτι οἱ ἀγορασταὶ δὲν προσπορίζονται τὰ κειμήλιά των ἀπλῶς διὰ λόγους ἀρχαιολογικούς καὶ ἐπιστημονικούς.

Ἰωακεῖμ ὁ Γ'. ὁ διαβλέπων τὸν κίνδυνον, ἀλλὰ καὶ γνωρίζων μετὰ τὴν διάγνωσιν νὰ εὐρίσκη τὸ φάρμακον, ἀπεφάσισεν, ὡς πληροφροῦμεθα, τὴν ἰδρυσιν χριστιανικῆς βιβλιοθήκης καὶ μουσείου.

Πρὸ ὀλίγων ἔτι ἡμερῶν, ὁ ἱερολογιώτατος κ. Βαρδάκιος δευτερεύων, ἐκόμισεν ἀντικείμενα ἀνήκοντα εἰς τὴν ἐν Ἑπιφάνειᾳ μονὴν τῆς Θεοτόκου τοῦ Σωσίνου. Ἄμφια τινὰ ἀνάγονται εἰς τὸν 15ον αἰῶνα. Τὰ ἐπιμάνικα δὲν εἶναι πορρωτά καὶ εἶναι πολὺ μεγαλοπρεπέστερα τῶν συνήθων.

Εἶθε νὰ στεγασθῶσι τὰ χριστιανικὰ κειμήλιά μας εἰς οἶκον εὐπρόσωπον. Καὶ τότε ἴσως καὶ οἱ ζηλοτύπως ἀγαπῶντες τοὺς θησαυρούς των, νὰ τοὺς ἐναποθέσωσι μόνοι των αὐτοπροαιρέτως εἰς στέγην πατριωτέραν.

Καλλιτεχνικὸν σταθμὸν διὰ τὴν πόλιν μας, σημειώνει τὸ ἐργαστήριον, τὸ κομψὸν καὶ ἀπειριτον, τῆς δεσποινίδος Θαλείας Φλωρεῖας πλησίον τῆς ἀγγλικῆς πρεσβείας.

Τὸ ἐργαστήριον αὐτό, μετὰ τὸς ἑκατομμύρια πρὸς ἑκατομμύρια, μετὰ τὰς ἡμιτελεῖς ἔργα τὰ ὅποια μυοῦσι καὶ τοὺς ἀμυήτους εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας τῆς καλλιτεχνίδος, ἔχει πολλὰ νὰ ἐπιδείξη καὶ πολὺ νὰ ἀπασχολήσῃ τὸν καλλιτέχνην.

Τὴν προσοχὴν ἐπισύρει γυμνὸν παιδάκι, τὸ ὁποῖον ἀπεκοιμήθη ὅπως ὅπως ἐπὶ τοῦ σοφῆ, μετὰ τὸν βαρὺν τῆς ἡλικίας καὶ τῆς κοπώσεως ὕπνον. Δὲν ἔχει μόνον κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμούς, ὅλον τὸ γυμνὸν ἐκεῖνο σῶμα κοιμᾶται.

Μία κεφαλὴ γελᾷ ἕνα γέλωτα ἀνοικτόκαρδον, μεταδοτικόν, καὶ ἀπέναντί τῆς μία ἄλλη κεφαλὴ, μετὰ πορφυροῦς ὀφθαλμούς, μετὰ χεῖλη σαρκώδη, μετὰ χυμὸν ζωῆς καὶ νεότητος, γελᾷ καὶ ἐκείνη.

Ὁ διαπρεπὴς ἱατρός κ. Φλωρεῖς ἀναγινώσκει μετὰ τὴν συνήθη αὐστηρὰν στάσιν του.

Ἄνθη, ὁπωρικά, διάφορα τοπία, τὰ ὅποια ὅπως λέγουσιν οἱ εἰδικοί, τὴν ἀναδεικνύουν πολὺ καλὴν τοπιογράφον. Ἐρεὺς σεβάσμιος ἀναγινώσκει τὴν ἐφημερίδα του, προσπαθὼν μετὰ δυσκολίαν νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὸ νόημα, ἄλλος ἱερεὺς μετὰ μορφὴν ἱλαρὰν μειδιᾷ.

Μικρὸν ἀνάγλυφον τῶν τριῶν Χαρίτων ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τοῦ κ. Σώχου. Ἀλλὰ καὶ ὁ κ. Σώχος εἶναι ἐδῶ παρὼν, γελῶν τὸν γέλωτα μικροῦ ἀθῶου παιδιοῦ ὡς νὰ ἐγνώριζεν ἡ καλλιτέχνης πόσον τὸν ἀγαπῶμεν, ἀπεκρυστάλλωσε τὴν συμπαθεῖ μορφὴν τοῦ νῦν πλουτοῦ μας.

Καὶ ἡ δεσποινὶς Ἀσπριώτου μετὰ τὴν λινὴν ποδιάν τῆς ἐργάζεται πρὸ ἡμῶν, πάντοτε ἐργατικὴ καὶ ἐνθουσιῶσα.

Ἡ Ἄννα Κομνηνὴ, πορφυρογέννητος, καὶ ποιήτρια, φέρει τὸν διπλοῦν ἀκτινωτὸν της, καὶ ἔχει ἡρεμίαν βυζαντινῆς ἀγιογραφίας, ἀλλὰ καὶ μέτωπον ἐμπνευσμένον.

Τοὺς γυμνοὺς ὄμους, τοὺς τορνευτοὺς βραχίονας, τὰ προσβλέπει, μετὰ βλέμμα παραπνευσμένον, μία βυζαντινὴ ἀγιογραφία, τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, παλαιὰ σιγῶντος μετὰ τοὺς χρωματισμούς της τοὺς ἀμαυρούς.

Μετὰ ἡμίσεστα γράμματα ὡς ψιθυρὸς λιποψυχῶν, λέγει «Μετανοεῖτε καὶ προσερχεσθε» ὡς θέλων νὰ συνετίσῃ τὴν περίεξιν καὶ κίνησιν τῶν συγκατοίκων του.

Τὸ ἐργαστήριον ἐγένετο ἤδη τὸ κέντρον τῆς ἐν Κωνσταντίνῳ καλλιτεχνικῆς ζωῆς.

Ἡ οἰκοδόμοισα μετὰ χάριν ὑποδέχεται καὶ περὶ αὐτῆς εὐαρέστους στιγμὰς μετὰ καλὴν συντροφίαν εἰκόνων καὶ προσώπων.

ΘΡΑΚΟΠΟΥΛΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

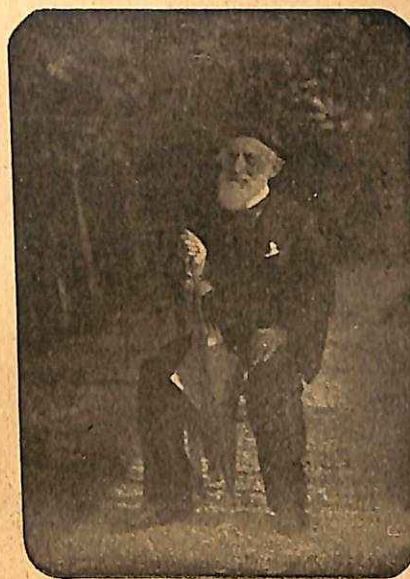
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ἈΠΕΘΑΝΕ πρὸ ἡμερῶν ἐν Βιέννῃ ὁ γνωστότατος δημοσιογράφος καὶ λόγιος Θεοφάνης Λειβαδάς, ὁ ἐπὶ σερῶν ἐτῶν διευθύνων τὴν *Κλειῶ*, τὸ πολυτελέστατον ἐκεῖνο ἑλληνικὸν περιοδικὸν τῆς Τεργέστης.

Ὁ Λειβαδάς θεωρεῖται βαθύτατος ἑλληνιστής, διακεκριμένος θεολόγος καὶ πολυγλώσσος, πολεμιστὴς δὲ ἀκούραστος εἰς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, διὰ τὸ ὁποῖον ἄλλοτε διεξήγαγε σφοδρότατον ἀγῶνα μετὰ τὸν ἐπίσης κραταῖον Δημήτριον Βερναδάκη.

Ἐπὶ μακροῦ χρόνου καὶ κλασικῆς μορφῆς τῆς γλώσσης, φαίνεται πάντοτε στρουφνός, καὶ πολλὰκις τελείως ἀκατανόητος. Οὐδὲν παραχωρεῖ εἰς τὸν φυσικὸν νόμον τῆς ἐξελίξεως, οὐδὲ παραδέχεται τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀνάγκης, ἥτις μεταβάλλει, τροποποιεῖ, ἀλλοιώνει, διαφθείρει ἔστω, τὰ παλαιὰ. ἐπιβάλλουσα τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἰσχὺν της.

Ὁ Λειβαδάς πολυγλωσσότατος, ἐκτὸς ἀπείρων ἀρθρῶν τὰ ὅποια ἐδημοσίευσε πολιτικῶν καὶ φιλολογικῶν, ἐπιφυλλίδων γλωσσολογικῶν καὶ γραμματικῶν περιέκλεισε καὶ εἰς τόμους πλείους ἔργα γνωστότερα τῶν ὁποίων εἶνε ἡ *Λογικὴ τοῦ Βερνίκου*, τὸ *Περὶ τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως*, ἡ *Εἰσαγωγή εἰς τὴν μελέτην τῆς ποιήσεως*, τὸ *Περὶ τῆς ἐκ τῆς ἱστορίας ἀποδοτικῆς καὶ ἀφελείας*, ἡ *τοῦ Ἰονίου ἐιδυλλίου περὶ Κερκύρας* μετὰ φρασῶν καὶ ἄλλα ἀκόμη οὐχ ἥτον γνωστά.

Θεοφάνης Λειβαδάς.

Ὁ Λειβαδάς διορισθεὶς διευθυντὴς τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς Τεργέστης τὸ 1869 νομίζομεν, διεπαιδαγωγῆσεν ὁλόκληρον γενεάν καὶ μετὰ τὴν ζῶσαν του διδασκαλίαν.

Ἐν Βιέννῃ ὅπου εἶχεν ἀποσυρθεὶ ἐσχάτως ἀπέθανε σχεδὸν 80οῦτης, τὸ πλεῖστον δὲ τῆς μεγάλης του περιουσίας ἐκληροδότησεν εἰς ἀγαθοεργὰ καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα τῆς ἰδιαίτης του πατρίδος Κεφαλληνίας.

Ὁ κ. Φιλέας Λαμπέζης γράφων εἰς τὸ γαλλικὸν περιοδικὸν «Le Belfroi» περὶ τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως, ἀναφέρει τοὺς κ. Κωστὴν Παλαμᾶν, Πέτρον Βασιλίκον, Λάμπρον Πορφύραν καὶ Μιλτιάδην Μαλακάσην καὶ μεταφράζει συγχρόνως δύο ποιήματα τῶν κ. Παλαμᾶ καὶ Πορφύρα. Ὁ κ. Λαμπέζης ἀνεύρεται εἰς τοὺς ἑλληνας ποιητὰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς γαλλικῆς φιλολογίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας τείνουν μετὰ σθένος ν' ἀπαλλαγῶν βαδίζοντες πρὸς τὴν φιλολογικὴν αὐτονομίαν. Τὸν κ. Παλαμᾶν ὀνομάζει ἑλληνα Σουλῦ-Προυδὸν, ὁ ὁποῖος ἐδιάβασε τὸν Ἀνρὺ Ρενιέ ἢ τὸν Σαμαῖν. Εἰς τὰ ποιήματα τοῦ κ. Βασιλικοῦ διαφαίνεται ἡ ἐπίδρασις τῆς γερμανικῆς ὁμίλης. Ὁ κ. Πορφύρας ἀκολουθεῖ τὴν ἀληθινὴν ἑλληνικὴν παράδοσιν τῆς συγχρόνου ψυχῆς. Τοῦ κ. Μαλακάση τὰ «*Συντάγματα*» παρομοιάζει μετὰ τὰς ποιήσεις τοῦ «*Λίβε*» χωρὶς τὴν καυστικὴν εἰρωνείαν τοῦ γερμανοῦ ποιητοῦ. Ἡ «*Ὁδὸς τοῦ*» προσομοίει εἰς νεοελληνικωτέρας ἐμπνεύσεως.

Ὁ καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου κ. Γ. Χατζιδάκις ἐδημοσίευσε φυλλάδιον «*Περὶ τῆς γενέσεως καὶ ἀρχῆς τῆς γλώσσης*» ὅπου ἐξετάζει τὴν ἀρχὴν καὶ ἐξέλιξιν τῆς γλώσσης μέχρι τοῦ ὑφιστάτου σημείου τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς πρὸς ἀπόδοσιν διαφόρων συναισθημάτων καὶ ἐννοιῶν. Ἰδοὺ ὀλίγα ἀρχαιότερα γνωστὰ περὶ τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης, τὰς ὁποίας εὐρίσκειν εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Χατζιδάκι.

Εἴπομεν ὅτι μόνος ὁ ἄνθρωπος ἐκ πάντων τῶν ἄλλων ἐπὶ τῆς γῆς πλασμάτων ἔχει γλῶσσαν τὸ χάρισμα ἄρα τοῦτο τὸ χαρακτηριστικὸν καθόλου τὸν ἄνθρωπον ἔκαμε μεγάλῃ ἐντύπωσιν εἰς αὐτὸν εὐθὺς ὅτε ἤρρισε νὰ σκέπτηται. πρὸ πάντων δὲ ἐφάνη εἰς αὐτὸν παρὰ-δοξος ἡ ποικιλία τῶν γλωσσῶν. Διὰ τὰς μὲν ἄλλας φυσιολογικὰς λειτουργίας, οἷον τὸ βλέπειν, τὸ ἀκούειν, τὸ περιπατεῖν κ. τ. λ. ἐκτελοῦμεν πάντες οἱ ἄνθρωποι, καθόλου εἰπεῖν, ὁμοίως, τὸ δὲ λαλεῖν διαφόρως· τοῦτο ἡπόρησαν οἱ ἄνθρωποι ἐκείνοι καὶ μάλιστα πάντων ὅσοι, ὅπως οἱ Ἑβραῖοι, παρεδέχοντο τὴν ἐξ ἑνὸς πρώτου ζεύγους ἀνθρώπων γένεσιν καὶ καταγωγὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Διὰ ταῦτα ἐπεχείρησαν νὰ ἐρμηνεύσωσι τὴν πολυγλωσσίαν καὶ δὴ οἱ μὲν κάτοικοι τῆς Αὐστραλίας ἡρμηνεύσαν αὐτὴν εἰπόντες ὅτι γὰρ αἱ τῆς ἡττικῆς κρατοῦσα ῥάβδον ἐξήρχετο νυκτὸς καὶ ἐσβυνε τὸ πῦρ, ἀπέθανε καὶ οἱ διάφοροι λαοὶ κατεβρόχθισαν τὸ πνεῦμα αὐτῆς· καὶ ὅσοι μὲν ἦλθον πρῶτοι καὶ ἔφαγον τὰς σάρκας αὐτῆς ἐλάλησαν εὐθὺς σαφῆ γλῶσσαν, ὅσοι δὲ ἦλθον βραδύτερον, ἔφαγον τὰ ἐν τῇ θύρᾳ ἐγκατα καὶ ἐλάλησαν ὀλίγον διαφόρως ὅσοι δὲ ἦλθον τελευταῖοι καὶ ἔφαγον τὰ ἐν τῇ κάτω κοιλίᾳ ὑπολειπόμενα ἐλάλησαν πολὺ διαφόρως. Οἱ δὲ ἄγριοι τῆς Βορείου Ἀμερικῆς εἶπον ὅτι οἱ ἄνθρωποι πάλαι ποτὲ μίαν μόνην γλῶσσαν λαλοῦντες, οὕτως ἔφριξαν ἐπὶ τινι κακουργήματι τῶν τέκνων αὐτῶν, ὥστε δὲν ἠδύναντο τοῦ λοιποῦ νὰ συνεννοῶνται καὶ διεσκέδασθησαν. Οἱ δὲ κάτοικοι τῆς ἐν Ρωσίᾳ Ἑσθονίας διηγούνται, ὅτι ὁ Γέρον ἐθνεγενεὶς ἐπὶ τοῦ πυρὸς λήβητα πλήρη ὕδατος καὶ ἐκ τοῦ παφλασμοῦ καὶ τῶν κινήσεων τοῦ ζέοντος ὕδατος ἔδωκεν εἰς τοὺς λαοὺς, τοὺς ὁποίους προσεκάλεσε, τὰ ἰδιάζοντα εἰς ἑαυτὸν ἦθη καὶ ἔθιμα, τὸ ὄνομα, καὶ τὴν γλῶσσαν. Οἱ Ἑσθωνοὶ οἵτινες προσκλήθηντες ὑπὸ τοῦ Γέροντος, ἔδραμον πρῶτοι εὐθύμιοι καὶ ζωηροὶ πρὶν τὸ ὕδωρ ἀρχίσῃ νὰ ζεῖ, ἔλαβον τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ τοῦ Γέροντος, διὸ καὶ λέγονται «*ὁ πρῶτος αὐτοῦ λαός*», καὶ πρὸς τοῦτο εἶναι ἀπηλλαγμένοι τῶν ἰδιοτήτων ἐκείνων, αἵτινες ἐγένοντο βδέλυγμα εἰς τὸν θεὸν καὶ ὄχλος εἰς τοὺς πλησίον. Παρὰ δὲ τοῖς Ἑβραίοις, ἐπειδὴ ὁρθῶς παρετηρήθη ὅτι ἡ μεγάλη σημασία τῆς γλώσσης ἐγκτεῖται πρὸ πάντων ἐν τούτῳ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἠδυνήθη νὰ ὀνομάσῃ τὰ περὶ αὐτοῦ αἰσθητὰ καὶ νοητὰ πράγματα καὶ οὕτω κατὰ τὸ ἐνὸν καταστάσει αὐτὰ χρήσιμα ἑαυτῷ, γενόμενος ὡς εἰπεῖν κύριος αὐτῶν, διὰ τοῦτο παρ' αὐτοῖς ἡ ὀνοματοθεσία παρίσταται ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔργον τοῦ λαλοῦντος ἀνθρώπου. «*Καὶ ἦραγε* (ὁ θεὸς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ) πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ἰδοὺ τί καλέσει αὐτὰ καὶ πᾶν ὃ ἐὰν ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ ὀνόματα πᾶσι τοῖς κινήσει καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ». (Γένεσις Β'. 19—20). Ἐν τούτοις οὐδὲν ἀληθὺς λέγεται περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς γλώσσης· ἡ γλῶσσα ὑπῆρχεν εὐθὺς ὡς ἐπλάσθη ὁ Ἀδὰμ, οἱ ἄνθρωποι ἐκείνοι δὲν ἠδύναντο νὰ νοήσωσι τὸν ἄνθρωπον ἄγλωσσον καὶ ἄλαλον. Διὰ τοῦτο εὐθὺς ὡς ἐπλάσεν ὁ θεὸς τὰ ἄλογα ζῶα, ἔπειτα αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ἵνα τὰ ὀνομάσῃ· καὶ ὁ Ἀδὰμ ἦν ἔτι μόνος, διότι μετὰ ταῦτα πλάττεται ἡ Εὐα, ἡν ὁ ἄνθρωπος ἀναγνωρίζει ὡς σάρκα ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ὅστων ἐκ τῶν ὁσίων αὐτοῦ, ἥτοι ὡς τὴν καὶ ὁμοίαν, ὁμοτίμον καὶ μόνην σύντροφον αὐτοῦ. Τὰ ζῶα εἶχε πρότερον ὀνομάσει, ἀλλ' οὐδὲν αὐτῶν ἐξέλεξεν ὡς σύντροφον αὐτοῦ. Φυσικὸν καὶ λογικὸν συμπέρασμα τῆς τοιαύτης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους δημιουργίας εἶναι τὸ ἐν τοῖς ἐξῆς λεγόμενον «*καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ ἄβυσσος* καὶ ἡ πύλη τοῦ ὕδατος» καὶ φυσικὸν ἐπίσης ἦτο νὰ ἐπιχειρήσωσι νὰ ἐρμηνεύσωσι τὸ πολυγλωσσὸν τῶν λαῶν, πρὸς ὃ ἐξῆρτον τὴν πυροπολίαν καὶ τὴν ἐκ ταύτης σύγχυσιν τῶν γλωσσῶν (Γένεσις ΑΙ'. 3—10).

χει ὁ ζωγράφος ἀμέσως προσπίπτει εἰς τὰ μάτια ἡ ἀτομικὴ σφραγὶς τοῦ Ἐννερ, ἡ ὁποία συγκινεῖ καὶ προδίδει αἰσθησὶν λεπτοτάτην καὶ εὐγενή. Ἐρχονται κατόπιν τὰ ἔργα τοῦ Roybet, τοῦ Ζιέμ τοῦ Rohegrosse — ὁραῖος χρωματισμός μετὰ τὰ κάτω πάντοτε παρὰ ὁδοῖα θέματα τοῦ καὶ τὰς παραδόξους θέσεις τὰς ὁποίας δίδει εἰς τὰ μὲν τοῦ, ἐνδιαφέροντα ὅμως — καὶ ἄλλα τὰ ὁποῖα βέβαια ἀδικοῦνται ἀπὸ τὴν συσσώρευσιν καὶ συμπτύκνωσιν τόσων εἰκόνων τῆς μιᾶς τὸσον κοντὰ εἰς τὴν ἄλλην.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ὁ ἀμερικανὸς καθηγητὴς Τζάιμς Σλανάκερ ἀνεκοίνωσε εἰς τὴν μορφολογικὴν ἐταιρίαν τῶν Ηνωμένων Πολιτειῶν σπουδαίας παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἀρουραίων. Κατὰ τὸν ἀμερικανὸν ἐπιστήμονα οἱ ἀρουραῖοι δὲν εἶνε τυφλοί, ὅπως γενικῶς νομίζεται ἀπλῶς τὰ ὄργανα τῆς ὁράσεως εὐρίσκονται εἰς ἐκφυλισμὸν καὶ τὸ ζῶον δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ. Ὅλα τὰ μέρη τοῦ ὀφθαλμοῦ τῶν ἀρουραίων παρουσιάζονται ἀκριβῆ εἰς τὸ σύνολον τοῦ ὁργάνου τῆς ὁράσεως ἀλλὰ κανὲν δὲν διατηρεῖ ἀκεραίαν τὴν σύστασιν του καὶ αἱ διαστάσεις ἔχουν κατὰ πολὺ σμικρυνθῇ. Οἱ ἀρουραῖοι λοιπὸν πάσχουν ἀπλῶς ἀπὸ ἀτροφίας ὅπτι-κὴν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔμπορεῖ νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἡ ἐπιστήμη.

ΚΑΤΑ τὸν ἱατρὸν Περγιέρ, καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Τουλούζης, οἱ ρευματισμοὶ εἶνε ἀπλῶς αὐτοδηλητηρίαις. Ἡ ἀρχὴ τῆς εὐρίσκειται εἰς τὴν ἐξασθένειν τοῦ ἐπιθηλίου, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ τοξίναι αἱ περιεχόμεναι ὡς τὰ οὐρα ἐξέρχονται μερικῶς μόνον. Ὁ κ. Περγιέρ ἔκαμε πειράματα ἐπὶ δύο κοινῶν καταστρέφας τὸ ἐπιθηλίου τῆς οὐρήθρας. Πρὸς θεράπειαν τῶν ρευματισμῶν, ὁ καθηγητὴς ὑποδεικνύει μίγμα ρητινῶδες — μεταξὺ ἄλλων τὴν ἐκ τοῦ pipeer cubeda ἐξαγομένην ρητίνην — τὸ ὁποῖον ἔδωκε πολὺ εὐχάριστα ἀποτελέσματα.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Ἡ γαλλὶς συγγραφεὺς Ραχίλδ, τῆς ὁποίας τὴν συνεργασίαν ἐζητήσε ἓνα βελγικὸν περιοδικὸν διὰ τὴν ἐκδοσὶν ἐκτάκτου τεύχους, ἔγραψε τὰ ἐξῆς διὰ νὰ δημοσιευθῶν κάτω ἀπὸ τὴν εἰκόνα τῆς:

«Οἱ λόγοι ἔχουν τὴν μανίαν τῆς εἰκόνης: οἱ ὥραιοι διὰ νὰ ἐπιδειχθῶν, οἱ ἀσχημοὶ διὰ νὰ κερδήσων μετὰ τὴν φωτογραφίαν, καὶ ὅλοι χάνουν, ἐπιδεικνύμενοι, τὸ γόητρον τοῦ μυστηρίου.

«Μίαν ἡμέραν ἐπισήμον, ἐσταμάτησα εἰς τὴν προθήκην ἐνὸς χαρτοπωλείου καὶ ἤκουσα ἓναν νὰ λέγῃ ἐμπιστευτικῶς εἰς φίλον του: «Νά, ἡ φωτογραφία τοῦ δολοφόνου καὶ τοῦ θύματος του». Ὁμιλοῦσε διὰ τὴν ἰδικήν μου φωτογραφίαν καὶ ἐνὸς ἀγνώστου εἰς ἐμὲ κλειδοκυμβαλιστοῦ, αἱ ὁποῖαι ἦσαν τοποθετημέναι τυχαίως κοντὰ-κοντὰ. Τότε εἶχα τὰ μαλλιά μου κοντὰ καὶ μοῦ ἐδίδαν ἀγρίαν ὄψιν ὁ κλειδοκυμβαλιστής, ποῦ εἶχε μαλλιά μακρὰ, ἐφαίνετο ἄξιος ἔλεου. Ἐκεῖνος δὲ ποῦ ἐδίδε τὰς πληροφορίας εἰς τὸν φίλον του ἦτο τελείως καλῆς πίστεως.

«Ποτὲ μὲν ἐπιδεικνύσθε εἰς τὸ πλῆθος, ἂν θέλετε νὰ φυλάξετε τοῦ ὄνειρου τὴν γοητείαν. Μένοντες ἄγνωστοι, μένετε πάντοτε θεοί».

Εἰς τὴν Γαλλίαν τὸ βιβλίον διέρχεται ἐποχὴν κρίσεως. Αἱ εἰσπράξεις τῶν ἐκδοτῶν καὶ τῶν συγγραφέων εἶνε κατώτερα ἀπὸ προηγούμενα ἔτη. Μία

ἔρευνα, τὴν ὁποίαν ἐνήργησε ἡ «Ἐπιθεώρησις» ἐπρό-κάλεσε ἐκ μέρους τῶν ἐκδοτῶν μερικὰς ἐνδιαφερόντας σκέψεις. Τὸ ἑλληνικὸν βιβλίον εὐτυχῶς δὲν φοβεῖται ἀκόμη κρίσιν. Εὐρίσκεται εἰς τὴν ἡλικίαν ὅπου κατὰ τὴν φράσιν τοῦ φίλου κ. Νιρβάνα ἔχει ἀνάγκην νὰ τὸ παῖρην κανεὶς ἀπὸ τὸ χέρι διὰ νὰ περιπατή.

Ἄς ἴδωμεν ἐν τούτοις τί συμβαίνει εἰς τὴν Γαλλίαν. Τὸ εἶδος τοῦ ἡσθάνθη τὴν κρίσιν εἶνε ἡ φιλολογία, τὸ μυθιστόρημα. Ὅχι διότι δὲν διαβάξαι ὁ κόσμος, ἀλλὰ διότι ὑπάρχει ὑπερπαραγωγή καὶ τὰ μέτρια βιβλία ἐπροκάλεσαν τὸν κόρον τοῦ κοινού. Οἱ συγγραφεῖς μετεβλήθησαν εἰς ἐργοστάσια δὲν ἐργάζονται πλέον διὰ τὴν τέχνην. Εἴκοσι μυθιστορήματα ἐκδίδονται καθ' ἑκάστην. Τί νὰ πρωτοδιαβάσῃ κινεῖς;

Ἄλλος λόγος τῆς κρίσεως εἶναι καὶ ἡ ὁρπὴ τοῦ κόσμου κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη πρὸς τὴν γυμναστικήν. Ὁ κόσμος δίδεται εἰς τὰ διάφορα sports καὶ παραμελεῖ φυσικὰ τὸ βιβλίον. Ἐπειτα αἱ οἰκονομικαὶ δυσχερεῖαι δὲν εἶναι ἀμέτοχοι εἰς τὸ δυσάρεστον αὐτὸ φαινόμενον.

Ἀλλὰ καὶ τὸ γούστο τοῦ κοινού ἀλλάζει. Δὲν ἐνδιαφέρεται πλέον διὰ φανταστικὰς ἱστορίας. Τὸ ψυχολογικὸν μυθιστόρημα τοῦ εἶναι κοινωστῶν. Ἐνδιαφέρεται περισσότερο διὰ τὰ μεγάλα κοινωνικὰ ζητήματα. Καὶ εἰς τὸ μυθιστόρημα ζητεῖ ὅχι πλέον ὅτι συγκινεῖ τὸ άτομον ἀλλὰ τὰς ομάδας. Ἀπὸ τὴν σκέψιν αὐτὴν ὠρμήθη καὶ ὁ Bourget νὰ γράψῃ τὸ τελευταῖον του μυθιστόρημα I' Etape, ὅπου ἐξετάζει τὰς ἀρχὰς τῆς σημερινῆς κοινωνίας ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος.

Ἀλλὰ καὶ ὁ καθημερινὸς τύπος ἔπαυσε νὰ δημοσιεύῃ φιλολογικὰς κριτικάς. Καὶ αὐτὸ βέβαια ἐπιδρᾷ πολὺ εἰς τὴν τύχην τοῦ βιβλίου. Μία κριτικὴ ἀξιῖται ὅσον χιλιάδες ὑπερβολικῶν ἀγγελιῶν τὰς ὁποίας δημοσιεύουν ἐπὶ πληρωμῇ οἱ ἐκδοταί. Τὸ κοινὸν δὲν ἀπατάται εὐκόλως ἀπὸ τὰ μεγάλα ἐπίθετα καὶ τὰς πομπῶδεις φράσεις τῶν ἐκδοτῶν. Εἶναι ἐπιφυλακτικὸν καὶ γνωρίζει πλέον τί συμβαίνει μετὰ τὰς γεμίτας ἀπὸ θαυμασμῶν καὶ ἐπαίνους διαφημίσεις.

Ἄλλ' αἱ ἐφημερίδες ἀπαντοῦν εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ὅτι πταῖουν οἱ ἐκδοταὶ οἱ ὁποῖοι ἐγκαινιάσαν τὴν ἐπὶ πληρωμῇ διαφήμισιν ἀνήσχυοι νὰ πωλήσουν ὅσον τὸ δυνατόν γρηγορώτερα τὰ βιβλία των. Καὶ οἱ διευθυνταὶ τῶν ἐφημερίδων ἐπωφελοῦμενοι, προτιμοῦν τὰς κριτικάς τὰς ὁποίας πληρώνει ὁ ἐκδότης ἀπὸ τὰς κριτικάς ποῦ θὰ πληρώσῃ ἡ διεύθυνσις τῆς ἐφημερίδος.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Ἐφημερίδες:

Ὁ συνεργάτης μας κ. Παῦλος Νιρβάνας ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ «**Αἶον**» συνέντευξιν του μετὰ τὸν γάλλον μυθιστοριογράφον Πέτρον Λοτί, κυβερνήτην τοῦ «Βω-τού». «Εὐρέθηκα, γράφει, εἰς τὴν τριγωνικὴν, στενὴν αἰθούσαν τοῦ κυβερνήτου. Ἀπέναντί μου, ὑποκλινόμενος καὶ τείνων τὸ χέρι, μετὰ μίαν ἐγκαρδιότητα καὶ ἀφελειαν, ποῦ μ' ἐθέρμανεν εὐθὺς ἀπὸ τὴν πρώτην ἀμφίβολον στιγμήν, ἐστέκετο ὁ γόης τοῦ «Ἰσλανδοῦ ψαρχά», ὁ μάγος τῶν ἀνατολικῶν τοπίων. Βραχύσω-μας, μέσα εἰς μίαν φαιάν πολιτικὴν ἐνδυμασίαν—ἦτον ἀρὰ γε φαῖά;—ὀρθοῦμενος εἰς τὰ ὑψηλά του ταχοῦ νια, μετὰ τὸ ὑπὸ χροὸν καὶ κουρασμένον πρόσωπον, τὸ μικρὸν γένειον, τὸ γλυκὺ καὶ ἀόριστον βλέμμα. Ὅσκι βυθισμένον εἰς μίαν ἐνατένισιν μακρυνὴν φωτεινῶν καὶ ἡλιολούστων τοπίων, μὴ ἔχων τίποτε ἀπὸ τὸ ἥλιο καὶ τὰς καὶ τραχὺ τῶν ναυτικῶν φυσιογνωμιῶν, δὲν θὰ ἔλεγα ποτὲ ὅτι ὁ ἀνθρωπος αὐτὸς ἐγεννήθη εἰς τὰ 1850. Μόλις φαίνεται 45 ἔτων, ὕστερα ἀπὸ μίαν ζωὴν τόσης ἐντάσεως σωματικῆς καὶ ψυχικῆς.

Τὸ γραφεῖον του, ἓνα μικρὸν, γυναικεῖον γραφεῖον, μετὰ ὀλίγας φωτογραφίας γυναικῶν, γραφεῖον τακτικόν, χωρὶς τόμους βιβλίων, χωρὶς χαρτὰ σκορπισμένα ἐπάνω, χωρὶς καμμίαν ἀτάξιν φιλολογικῶν γραφείων, χαρακτηριστικὸν τοῦ συγγραφέως, μεταξὺ τῆς ψυχῆς τοῦ ὁποῖου καὶ τοῦ λευτοῦ χάρτου δὲν μεσολαβεῖ ἀπολύτως τίποτε. Ἐνα ἀνατολικὸν παραβάν, μεταξὺ τοῦ γραφείου καὶ τῆς θύρας, χρησιμεύει ἵσως νὰ τομονῶν περισσότερον τὸν συγγραφέα εἰς τὸ ἔργον του. Εἰς τὸ βάθος ἓνα κλειδοκύμβαλον. Εἰς τὸ προηγούμενον ταξιδεῖ τοῦ «Βωτού»—ὅπως μ' ἐπληροφόρησεν ὁ φίλος μου ναυπηγὸς κ. Παυλίδης—δὲν ὑπῆρχε τὸ κλειδοκύμβαλον αὐτό, ὑπὸ τὸν ἄλλον κυβερνήτην. Τὸ σκιδόφωσ τῆς μικρᾶς αἰθούσης μοῦ ἀποκρύπτει τὰλλα ἀντικείμενα, εἰκόνας, ρόπους, κομποτεχνήματα ἀνατολικῆς τέχνης».

Εἰς τὸ τελευταῖον φύλλον τῆς «**Οἰκονομικῆς Ἑλλάδος**», ὁ κ. Σ. Λοβέρδος συνεργάτης τῶν «Παναθηναίων» δημοσιεύει ἐνδιαφέρον ἄρθρον περὶ τοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος. Ἐξετάζει ἐν ἀρχῇ τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῶν ὁρῶν: «Φόρος ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος» καὶ «φόρος ἐπὶ τῶν εἰσοδημάτων» τοῦ πρώτου ὄντος προσωπικοῦ καὶ τοῦ δευτέρου πραγματικῶν φόρων. Ἐκθέτει τὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας ὁ θεωρητικὸς τέλειος οὗτος φόρος, παρουσιάζει εἰς τὴν ἐφαρμογὴν του, τὸν τρόπον μετὰ τὸν ὁποῖον κατενίκησαν τὰς δυσκολίας αὐτὰς κράτη τινὰ ἐφαρμόσαντα τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φορολογίας καὶ καταλήγει ὡς ἀκολουθῶς ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τοιοῦτου εἶδους φορολογίας εἰς τὴν Ἑλλάδα.

«Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις προβαίνουσα εἰς φορολογικὴν μεταρρυθμίσιν δέον νὰ ἀποβλέπῃ πρὸς τὸν φόρον ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος νὰ προετοιμάσῃ τὸ ἔδαφος τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ διὰ τῆς βαθμιαίας ἀποδοχῆς τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν εἰσοδημάτων, ἕως ὅτου καὶ τὰ δημόσια οἰκονομικὰ περιέλθουν εἰς σταθερότερον σημείον καὶ ἡ κοινωνικὴ ἀγωγὴ ἀνυψώσῃ τὸ πολὺ πλῆθος τῶν φορολογουμένων εἰς φωτεινότεραν ἀντίληψιν τοῦ καθήκοντος, ἵνα οὕτω εὐρὴ κατὰλληλον ἔδαφος εὐδοκίμησεν ὁ φόρος οὗτος τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης».

Ἡ «**Πατρίς**» τοῦ Βουκουρεστίου δημοσιεύει ἐξ ἰσπανικῆς ἐφημερίδος τὴν εἶδσιν ὅτι ἡ Ἰσπανία θὰ ἐορτάσῃ ἐπὶσημῶς τὸν προσεχὲς Μάιον τὴν τριακοσίστην ἐπετηρίδα τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Δὸν Κιχώτου» τοῦ Θερβαντῆς. Εἰς τὴν ἐορτὴν ἀποδίδεται χαρακτηριστικὴ οἰκονομικῆς πανηγύρεως τῶν λατινικῶν λαῶν, λέγει ἡ ἰσπανικὴ ἐφημερίς.

Τῆς ἐορτῆς θέλει προηγηθῇ διὰ λαμπρᾶς ἀνατυπώσεως τοῦ ἔργου τοῦ Θερβαντῆς ἡ ἰσπανικὴ Ἀκαδημία. Ἡ Κυβέρνησις θὰ ὑποβάλῃ πανηγυρικῶς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Βουλῆς εἰδικὸν νόμον διατάσσοντα τὰ τῶν ἐορτῶν τῆς ἀμφιετερίδος. Ἐν πρώτῃ μοίρᾳ πρόκειται νὰ προσκληθῶσι τὰ ἰσπανοαμερικανικὰ Κράτη, ὅπως μετὰσχῶσι φιλολογικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν διαγωνισμῶν, ἐπὶ τῇ ἀπονομῇ δὲ τῶν βραβείων θὰ προσφωνήσῃ τοὺς βραβευθησομένους ὁ Γουέρρα Τονγκατο, ὁ Ζουάν Μαργάλλ, ὁ Φοεδέριχο Μιστοράλ, ὁ Ἐδμόνδος Δεαμίτζι καὶ ὁ Ἀνατόλ Φράνς, τῆς Ἰσπανίας περιοριζομένης νὰ στέψῃ διὰ τῆς χειρὸς τοῦ βασιλέως τὴν προτομὴν τοῦ Θερβαντῆς.

Ἐρχονται κατόπιν αἱ ἐπισήμοι καὶ λαϊκαὶ ἐορταί. Ἡ ἀριστοκρατία θὰ μετάσχῃ διὰ λαμπρῶν ἀγώνων. Χοροὶ μετῃμπεσμένων ὑπὸ μορφὰς ἀποκλειστικῶς τῶν ἡρώων τοῦ «Δὸν Κιχώτου», συμπόσια μετὰ μόνον ἐδέσματα ἀναφερόμενα ἐν τῷ «Δὸν Κιχώτῳ». Πομπὴ ἐγχορίων καὶ ξένων ἀντιπροσώπων εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Θερβαντῆς, μεγαλοπρεπὴς ἱστορικὴ πανηγυρικὴ πομπὴ ἐκθειάζουσα τὴν ἐποχὴν τοῦ Θερβαντῆς, νυκτερινή

δοκιμώτεος πομπή, μετὰ καλλιτεχνικῆς, ἀκριβοῦς καὶ πλήρους ἀναπαραστάσεως πάντων τῶν προσώπων καὶ ἐπεισοδίων τοῦ ἀθανάτου βιβλίου.

Πρὸς τούτους ἐκδσεις τοῦ Θερβαντῆς, μετ' ἀναπαραστάσεως σκηνῶν τινῶν τοῦ «Δὸν Κιχώτου», ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν Ἰσπανῶν ζωγράφων καὶ εἰδικῶν ἐκτακτοῦ παραστάσεις ἐν τῷ «Ἰσπανικῷ Θεάτρῳ». Εἰς τινὰς αὐτῶν πρόκειται νὰ προσκληθῇ ἐπὶσημῶς ὁ μέγας βρεταννὸς τραγῳδὸς Ἐρβιγγ, ἵνα παραστήσῃ ἐπὶ τῆς πρώτης σκηνῆς τῆς Ἰσπανίας τὸ πρόσωπον τοῦ Δὸν Κιχώτου. Ἡ πόλις Ἀλκάλὰ ἐν ἣ ὡς γνωστὸν ἐγεννήθη ὁ μέγας Ἰσπανὸς ποιητής, πρόκειται νὰ ὀνομασθῇ Ἀλκάλὰ τοῦ Θερβαντῆς.

Ἐλὸς πρόκειται νὰ ληφθῇ πρόνοια ὑπὲρ τῶν ἀπομάρων τῆς πνευματικῆς ἐργασίας, ἀνδρομένον κατὰ τὴν καταστάσεως, φέροντος τὸ ὄνομα τοῦ Θερβαντῆς.

Εἰς τὸν «**Φιγαρό**» ὁ κ. Μπρονά δὲ Λαμπορὴ δημοσιεύει ὥρατον ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον: «Θεωρία τῆς μονομαχίας». Κατὰ τὸν συγγραφέα ἡ ἐφαρμογὴ νόμου κατὰ τῆς μονομαχίας θὰ παρουσιάσῃ σημαντικὰς πρακτικὰς δυσχερεῖας. Εἰς ἑκάστην κοινωνίαν ὑπάρχουν κανόνες εἰς τὴν διάταξιν καὶ τροποποιήσιν τῶν ὁποίων ὁ νόμος πρέπει νὰ περιορισθῇ παρακολουθῶν τὰ ἔθιμα. Ἄν συμβῇ νὰ ἔχῃ τὸν τολμηρὸν σκοπὸν νὰ τὰ προλάβῃ εἰς τὴν ἐνεργειάν των, πρέπει νὰ γίνῃ τοῦτο μετὰ προσοχὴν καὶ ἐπιφύλαξιν ἐξαιρετικῆν, ἄλλως θὰ ἐπέφερε τὴν κατακραυγὴν τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τὴν καταστρατήγησιν τῶν διατάξεων αὐτοῦ. Εἰς τινὰς περιπτώσεις μάλιστα, ὅπως εἰς τὴν προκειμένην, θὰ εἶχεν ὡς θλιβεράν συνέπειαν νὰ ἀριθμῇ τοὺς παραβάτας του μεταξὺ τῶν ἐκλεκτῶν καὶ ἐπιφανῶν πολιτῶν. Ἀστυνομία ἐνεργοῦσα κατὰ τοῦ λαικοῦ αἰσθήματος ὑπόκειται εἰς ἄμεσον ἀνικανότητα. Καὶ ἡ ἀποτελεσματικὴ καταστολὴ ἀδικημάτων τῶν ὁποίων τὰ ἔγνη εἶνε τόσον ἐλαφρά, τῶν ὁποίων τὸ θῆμα ἀνήνεκε καὶ συνήργησε, τῶν ὁποίων οἱ ἐνοχοί, ἀθωοῦμενοι ἐκ τῶν προτέρων ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης, παραμένουν εὐπόλητοι καὶ ἰσχυροί, εἶνε πολὺ ἀβεβαία καὶ ὑπόκειται εἰς ἀνυπερβλήτους δυσκολίας.

Νόμος κατὰ τῆς μονομαχίας ἐν μόνον ἀποτέλεσμα θὰ ἔχῃ, νὰ κάμῃ τὴν μονομαχίαν λαθραίαν ἀντὶ δημοσίων ὅπως εἶνε μετὰ τὴν σημερινὴν ἀνοχὴν καὶ θὰ τὴν στερήσῃ οὕτω τῶν ἐγγυήσεων τῆς κανονικότητος καὶ ἰσότητος, τὰς ὁποίας ἔχουν αἱ πράξεις αἱ συντελούμεναι ὑπὸ τῶν γενικῶν ἐλεγχῶν καὶ τὴν προσοχῇ. Δὲν θὰ περιορίσῃ τὴν χρῆσιν τῶν ὅπλων ἀλλὰ θὰ τὴν καταστήσῃ μυστικωτέραν καὶ σοβαρότεραν.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἐπίδρασις του θὰ ἦτο ἀποτελεσματικὴ, ὁ νόμος κατὰ τῆς μονομαχίας δὲν θὰ ἔφερε τὴν βελτίωσιν τῆς δημοσίας τάξεως ἢ τὴν ἱκανοποίησιν τῆς ἠθικῆς. Θὰ ἠλυσεν ἵσως τὸν τρόπον καὶ τοὺς κανόνες τοῦ ἀγώνος δὲν θὰ καθήγει ὅμως αὐτὸν τούτον, διότι ἔπρεπε πρῶτον νὰ ἐξαλείψῃ τὰς κακὰς συνθηκὰς καὶ τὰς τάσεις τῆς κοινωνίας ἢ νὰ ἀπομακρύνῃ ἐκ τῶν κολπῶν τῆς τοῦ εὐαισθητοῦ, ἀνεξαρτήτους καὶ ἀποφασιστικοὺς πολίτας. Ἐφ' ὅσον τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα συνυπάρχουν αἱ συγκρούσεις θὰ ἐπαναλαμβάνονται. Ἡ συναντήσις εἰς τὸ πεδῖον τῆς τιμῆς δὲν γεννᾷ τὴν φιλονομίαν, ἀλλὰ τὴν προκαλεῖ ἡ προσβολή· οὕτε τὸ ὅπλον κάμνει τὸν μονομάχον, ἀλλ' ἡ καρδιά.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Τὸ ἐκδοτικὸν κατάστημα Π. Δ. Σακελλαρίου ἀναγγέλλει τὴν προσεχὴ ἐκδοσὶν τριμήνου περιοδικοῦ «Νέος Ἑλληνομνήμων» συντασσόμενον ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἱστορίας κ. Σπυρ. Λάμπρου. Ὁ «Νέος Ἑλ-

ληνομνήμων» θά περιέχη ὕλην ἱστορικὴν, φιλολογικὴν καὶ παλαιογραφικὴν. τὴν ὁποίαν ὁ κ. Λάμπρος συνέλεξε εἰς διαφόρους βιβλιοθήκας καὶ ἀρχεῖα καὶ ἡ ὁποία ἀναφέρεται ἐν μέρει μὲν εἰς τὴν ἀρχαιοτητα ἰδίως δὲ εἰς τοὺς χρόνους τῆς βυζαντινῆς ἀρχῆς καὶ τοὺς μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ Μὶς Δέγκαν κατὰ τὴν τελευταίαν τῆς παράστασιν εἰς τὸ Βασιλικὸν Θέατρον ἀνήγγειλε ἀπὸ σκηνῆς τὴν προσεχῆ ἰδρυσιν χορευτικῆς σχολῆς ἐν Ἀθήναις.

Τὸ ἰταλικὸν περιοδικὸν Διεθνὴς Ζωὴ δημοσιεύει μετάφρασιν τοῦ παραμυθιοῦ «Τὸ ξερὸ ῥαβδί» τῆς Ἀδὸς Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου, τὸ ὁποῖον εἶχε δημοσιεύσῃ εἰς τὰ «Παναθηναῖα». Τὴν μετάφρασιν ἐπιλοτένησεν ὁ συνεργάτης μας κ. Γουλιέλμος Δαμιάνι.

Παραπιδιμει εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ γάλλος μυθιστοριογράφος Πέτρος Λοτί. Χαρακτηρισμὸν τοῦ γάλλου συγγραφέως καὶ τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ κ. Π. Νιρβάνα θά δημοσιεύσωμεν εἰς προσεχῆς τεύχος.

Μεταξὺ τοῦ σταθμοῦ τῆς Καστέλλας παρὰ τὸ Φάληρον καὶ τοῦ ἀτμομυδροδρόμου «Ἀχελώου» εἰς 50 μιλίων ἀπόστασιν γίνονται δοκιμαίαι τοῦ ἀσφράτου τηλεγράφου.

Ὑπὸ τῆς «Νέας Σκηνῆς» ἐπαίχθη δις μέχρι σήμερον ἐν Σμύρνῃ ὁ «Τρίτος», τὸ δίπρακτον δράμα τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου καὶ ἤρесе πολὺ.

Ὁ ἐν Σμύρνῃ Πανιώνιος Σύλλογος προκηρύττει τὸν Ἀ' ποιητικὸν διαγωνισμόν του (λυρικόν). Τὸ σύνολον τῶν στίχων ἐκάστης συλλογῆς ὀρίζεται εἰς 200 τὸ ἐλάχιστον καὶ εἰς 400 τὸ ἀνώτατον ὄριον. Ἡ γλῶσσα ἀφίνεται ἐλευθέρη εἰς τὸν ποιητὴν. Τὰ χειρόγραφα εἶνε δεκτὰ μέχρι 30 Ἰανουαρίου 1904.

Τὸ πρῶτον βραβεῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀργυροῦν στέφανον καὶ τὸ δεύτερον ἀπὸ στέφανον δάφνης.

Ὁ Σπένσερ ἀπέθανε 83 ἐτῶν. Τὰς τελευταίας ἡμέρας προσεκάλεσε μουσικὸν ὁ ὁποῖος ἐπαίξε εἰς τὸ παράπλευρον δωμάτιον διάφορα τεμάχια εἰς τὸ πιάνο, ἰδίως τὸ ἀγαπητὸν εἰς τὸν Σπένσερ «Ἀβε Μαρία» τοῦ Γκουνό.

Προσεχῶς θά ἐκδοθῇ ἡ αὐτοβιογραφία τοῦ Σπένσερ. τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἶχεν ὑπαγορεύσει εἰς τὸν γραμματέα του.

Ὁ Ἀνδρέιφ γράφει «Τὴν Ζωὴν τοῦ Βασιλείου Φιβεΐσκι». Εἶναι, ὡς λέγεται, τὸ καλλίτερον ἔργον τοῦ ρώσσου συγγραφέως.

Οἱ Ἰάπωνες ἰατροὶ Ὄκουγίμα, Ἐντο καὶ Κιταζάτο ἀνεκάλυψαν τὸν ὁρμὸν τοῦ ἀσθματος.

Εἰς τὸ παρισινὸν Μελόδραμα, ὁ «Φάουστ» ἐξακολοῦθει νὰ ἀποφέρῃ τὰς μεγαλειτέρας εἰσπράξεις.

Ἡ λογοκρισία τοῦ Λονδίνου ἀπηγόρευσε εἰς τὴν Δουξὴ τὴν παράστασιν τῆς «Νεκρᾶς Πόλεως» τοῦ Δ' Ἀννούντσιο. Ἡ «Νεκρὰ Πόλις» ἔχει δοθῇ ἤδη εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὸ Παρίσι, τὴν Αὐστρίαν, τὴν Γερμανίαν καὶ τὰς Ἑνωμένους Πολιτείας.

Κατὰ τὰς στατιστικὰς τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν τῆς Γερμανίας, 55 0/0 ἐπὶ τῶν κληρωτῶν ἠδυνήθησαν νὰ καταταχθῶν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ. Οἱ λοιποὶ ἦσαν ἀνίκανοι πρὸς τοῦτο, ἐν τῷ ἰδίῳ τῆς καταπληκτικῆς αὐξήσεως τῶν ἀσθενειῶν τῆς καρδίας.

Ὁ δόκτωρ Στράικερ ἀποδίδει τὸ κακὸν εἰς τὴν κατάρχησιν τοῦ οἰνοπνεύματος κατὰ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν. εἰς τὴν πνευματικὴν υπερκόπωσιν καὶ διὰ τὰς ἐργατικὰς τάξεις, εἰς τὴν ἀνεκάρκειαν τῆς τροφῆς. Ὁ ζυθος ἄλλως τε τὸ ἐθνικὸν ποτὸν τῶν Γερμανῶν, προδιαθέτει ἰδιαίτερος εἰς τὰς ἀσθενείας τῆς καρδίας.

Ὁ καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Τουρίνου Πεένο προτείνει τὴν ἀπλοποίησιν τῆς λατινικῆς διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς γλῶσσα διεθνῆς!

Ἡ οἰκία ὅπου ἐγεννήθη ὁ Δίκηνς παρὰ τὸ Πορτομυθὸν ἠγοράσθη ὑπὸ τῆς δημοχίας ὅπως μεταβληθῇ εἰς μουσεῖον τοῦ μεγάλου ἀγγλοῦ συγγραφέως.

Εἰς τὸ Παρίσι Ρώσσοι Ἑβραῖοι φοιτητῆς ἀπεπειράθη νὰ δολοφονήσῃ τὸν γνωστὸν Γερμανὸν συγγραφέα Μάξ Νορδάου, πυροβολήσας δις με πιστόλι.

Τὴν 17 Ἰανουαρίου 1904 θά ἐορτασθῇ ἡ εἰκοσιπενταετηρίς τοῦ φιλολογικοῦ σταδίου τοῦ Ρώσου συγγραφέως Ἀντωνίου Τσέχοφ. Ἐκτὸς τοῦ περιοδικοῦ καὶ καθημερινοῦ τύπου θά συμμετάσχουν διάφορα σωματεῖα φιλολογικὰ καὶ ἐπιστημονικά.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων»

— ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εισφορῶν. . . Δρ.	1480 20
Στέφανος Βαρούνης.	15.—
Γεώργιος Βαρούνης.	10.—
Δρ.	1.505.20

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΒΟΗΘΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΛΙΑΣΚΑΛΟΥ διὰ τὰς ὁρογραφικὰς Ἀσκήσεις ὑπὸ Ἰ. Τσιζοπόλου — Βιβλιοθήκη τοῦ πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων Συλλόγου ἀρ. 57. — Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ὑπὸ Ἀδόλφου Γάσπαρη μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου. Τόμος δεύτερος. Ἡ ἰταλικὴ λογοτεχνία τῶν χρόνων τῆς ἀναγεννήσεως. Τόμος Β'. Τεῦχος πέμπτον. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ὑπὸ Γ. Ν. Χατζιδάκι — μετατύποις ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Γῶνος». — Ἀθήναι 1903, τυπογραφεῖον Π. Δ. Σακελλαρίου.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ὑπὸ Γ. Ν. Χατζιδάκι — μετατύποις ἐκ τῆς «Νέας Ἡμέρας». — Τεργέστη, τυπογραφεῖον τοῦ αὐστριακοῦ Λόυδ, 1903.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΠΙΠΟΦΟΡΒΕΙΟΥ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ὑπὸ Χ. Καναβατσόγλου στρατιωτικοῦ κτηνιάτρου καὶ Ν. Α. Κορδέλλα ἀνθυπλάρχου. — Ἀθήναι 1903.

ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ παράρτημα «Κριτικῆς». Ἀθήναι 1903, τυπογραφεῖον Π. Λεῶν σελ. 16, λεπτὰ 20.

Η ΒΑΣΙΩ ΒΑΛΑΝΤΩΜΕΝΗ διήγημα ὑπὸ Σωτηρίου Κ. Κορτσᾶ. Ἀθήναι 1903, τυπογραφεῖον Ἀνέστη Κωνσταντινίδου σελ. 16ον σελ. 95 δρ. 1.

ΕΙΣ ΤΟ

ΕΙΔΙΚΟΝ

ΤΑ ΚΑΠΕΛΛΑ ΣΑΣ

21 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21

„ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΣ“

(Εἰκονογραφημένον ναυτικὸν περιοδικὸν

Τὸ μόνον καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολὴν

ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησίᾳ Ἑσωτερικοῦ δραχ. 10

» » Ἑξωτερικοῦ φρ. χρ. 10

Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται

κ. Κ. Αὐγέρην Ἀθῆνας.

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

Γ. Ι. ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΥ & ΣΑΣ

Ὁδὸς Γ' Σεπτεμβρίου 22

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ

ΠΡΟΣ 80 ΛΕΠΤΑ Η ΟΚΑ

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ

ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

ΤΑ
ΚΑΛΛΙΤΕΡΑ
ΚΑΙ
ΝΟΠΟΤΕΡΑ
ΕΙΔΗ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΑΝΘΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΑΡΙΣΤΟΦΙΛΟΣ ΤΣΟΥΤΣΟΣ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21

ΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΤΕΡΑΙ ΑΝΘΟΔΕΣΜΑΙ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Γ. Ν. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΡΑΠΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ὁδὸς Σταδίου 23

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΜΕΓΑ ΑΤΜΟΚΙΝΗΤΟΝ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΣΟΚΟΛΑΤΑΣ

Ἐπὶ τῆς οδοῦ Πειραιῶς

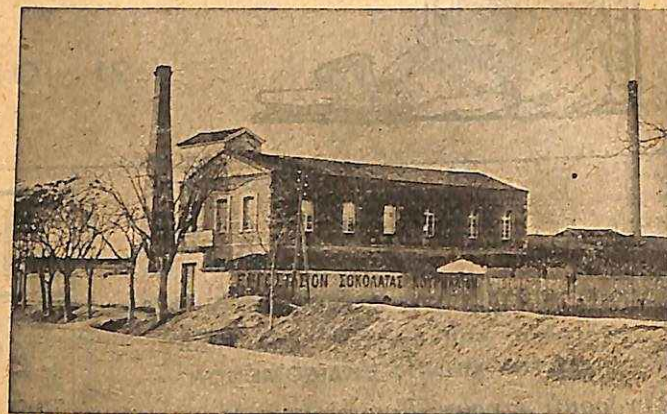
Θ. ΚΟΥΡΜΑΛΙΔΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟΝ

ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ

Ὁδὸς Σταδίου 26.

ANTHOLOGIE = REVUE

ET CRITIQUE INTERNATIONALE

9 Rue des Beaux Arts Paris

Directeur : E. SANSOT-ORLAND

Rédacteur en chef : ROGER LE BRUN

Revue Mensuelle de Littérature et d'Art

ABONNEMENTS :

FRANCE : Un an 7 francs ÉTRANGER : Un an 8 francs

Le N° 60 cent. Le N° 75 cent.

Les abonnements partent du 1er octobre ou du 1er avril.

„NEON ASTY“

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Διευθυντής : Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Δέκα συντάχεται καὶ ὁλόκληρον ἐπιτελεῖον συνεργατῶν.

Ἄρθρα ἐπὶ ὅλων τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας.

εἰδήσεις ἀκριβέσταται,

Τηλεγραφήματα ἐξ Ἑυρώπης

Τὸ ποικιλωτέρον Ἀθηναϊκὸν φύλλον.

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἐσωτερ. Τρίμηνος Δρ. 8.- Ἐξάμηνος Δρ. 15.- Ἐτησία Δρ. 30

Ἐξωτερικοῦ. Ἐξάμηνος Χρ. φρ. 25.- Ἐτησία Χρ. φρ. 45.

Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν

(ὁδὸς Βουλῆς ἀριθ. 6)

ΣΜΥΡΝΑΪΚΗ
ΑΓΟΡΑ

ΧΑΡ. Ν. ΠΕΤΡΑ

Προμηθευτοῦ τῆς Α. Μ. τοῦ
Βασιλέως

καὶ τῆς Α. Β. Υ. τοῦ
πρίγκηπος Νικολάου

ΟΔΟΣ ΚΑΡΥΤΣΗ 14
(Πλατεία Αγ. Γεωργίου)

ΓΝΗΣΙΟΙ ΤΑΠΗΤΕΣ ΣΜΥΡΝΑΪΚΟΙ
ΤΟΥ ΕΝ ΟΥΣΑΚΙΩ
ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΜΟΥ

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΑΠΗΤΩΝ
ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΙ ΕΠΙ ΣΧΕΔΙΩΝ
ΤΙΜΑΙ ΣΥΜΦΕΡΟΥΣΑΙ

Τίτλος	Τιμή	Τιμή
Φιλαρέτου Π. Ἀνδοκομία περὶ τῆς καλλιέργειας καὶ θεραπείας τῶν φυτῶν καὶ ἀνθέων. ὅσα δύνανται νὰ εὐδοκιμήσωσιν εἰς τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος	2.	1.05
Φραγκλίνου Β. Πῶς ἀποκτᾶται ὁ πλοῦτος 1889 16ον σελ. 56.	0.50	0.25
Μαυρογιάννη Γ. Ε. Βυζαντινὴ τέχνη καὶ καλλιτέχνη. Μετὰ 30 εἰκόνων	5.	1.30
Βιβλίον τῆς Σφηγῆς. Κρυπτογραφία — Παίγνια — Αἰνίγματα — Γρίφοι κλπ. (μετὰ τῶν λύσεων) σελ. 154	2.	0.65
Παιγνιόχαρτα. Παίγνια καὶ πασιέντσαι	1.	0.40
Πανηγυρικὸν τεῦχος τῆς Ἑστίας. Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐν Ἀθήναις Μάρτιος-Ἀπριλίου 1896. Τεῦχος ἐκδοθὲν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν πρώτων Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων περιέχον ἄρθρα περὶ τῶν ἀρχαίων ἀγῶνων μετὰ εἰκόνων 1896.	3.	0.65
Σμάϊλς Σ. Βοήθει σαυτὸν. Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ 16ον σελ. 320	2.50	1.30
Ν. Γ. Πολιτου. Διήγησις συμβάντων τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Ρητὰ τοῦ Κολοτρώνη. Τραγούδια — Μετὰ τῆς εἰκόνης τοῦ Κολοκοτρώνη. — Τόμοι δύο	2.	0.65
Ὀκταβίου Φεγιέ. Ἡ μικρὰ κόμησσα. Μετάφρασις Ἑμμ. Ροῦδου 1895	1.	0.25
Φλωρᾶ Θ. Τὸ βιβλίον τῆς ἐγείας. 1890 σελ. 144	1.	0.25

Αἱ τιμαὶ εἶναι ἀποκλειστικαὶ διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῶν «Παναθηναίων». Ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἐν Ἑλλάδι ἢ τῷ ἑξωτερικῷ ἐπιθυμοῦν οἰονδήποτε τῶν ἄνω βιβλίων, ὀφείλουν νὰ στείλουν μαζὶ μὲ τὴν παραγγελίαν καὶ τὸ τίμημα αὐτῆς.

Προσεχῶς καὶ νέος κατάλογος βιβλίων.

ΟΙ κ. κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ

ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ

ν' ἀποστέλλουν τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς των τοῦ ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου ἀρξαμένου Δ'. ἔτους διὰ ταχυδρομικῆς ἢ τραπεζικῆς ἐπιταγῆς.

Τὰ Γραφεῖα τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» μετεφέρθησαν εἰς τὴν ὁδὸν Ἀριστοτέλους 35.

Ἐγγραφαὶ καὶ ἀνανεώσεις ἐγγραφῶν γίνονται καὶ εἰς τὸ Ἐκδοτικὸν Κατάστημα Π. Δ. Σακελλαρίου ὁδὸς Λυκούργου ἀρ. 8.

POLEMY BROTHERS

CONDUCTED TOURS
GENERAL TICKET AND TOURIST AGENCY

2 PHILELLENES STREET 2

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ

Πεφημισμένων οίνων καὶ κονιάκ Μαραθῶνος τῶν κτημάτων
Παύλου Σκουζέ.

Υδάτων Κυλήνης — Σαμπάνιας GIESLER

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

ΑΔΕΛΦΟΙ ΠΟΛΕΜΗ

2 — Ὀδὸς Φιλελλήνων — 2

“ΡΩΣΣΙΑ,”

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΙΑ

ΖΩΗΣ, ΠΥΡΚΑΙΑΣ
ΔΥΣΤΥΧΗΜΑΤΩΝ, ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
ΘΡΑΥΣΕΩΣ ΥΕΛΩΝ

ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΝΩ ΤΩΝ 200,000,000 ΔΡ

ΕΠΗΛΗΡΩΘΗΣΑΝ ΤΟΙΣ ΗΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙΣ ΠΛΕΟΝ ΤΩΝ 400,000,000 ΔΡ.

Διευθυντής τῶν ἐν Ἑλλάδι Πρακτορειῶν: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΟΡΕΣΣΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Σταδίου 21

ΔΕΚΤΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ — ΟΡΟΙ ΣΥΜΦΕΡΟΤΑΤΟΙ

Bibliothèque Wilberg

ΛΕΙΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ

CIRCULATING LIBRARY

CABINET DE LECTURE

ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΟΔ. ΠΑΝΕΡΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΡ. 8

Τύπος Π. Δ. Σακελλαρίου ἐν Ἀθήναις